

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Zdanění práce v České republice a vybraných státech Evropy
Labour Taxation in the Czech Republic and Selected European Countries

Student:	Bc. Robert Kromsán
Vedoucí diplomové práce:	Ing. Zuzana Rylová, Ph. D.

Ostrava 2012

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Robert Kromsán**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202T049 Účetnictví a daně**
Specializace: **00 Účetnictví a daně**
Téma: **Zdanění práce v České republice a vybraných státech Evropy**
Labour Taxation in the Czech Republic and Selected European Countries

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v České republice
3. Zdanění závislé činnosti ve vybraných evropských zemích
4. Analýza a zhodnocení problematiky české daně ze závislé činnosti ve vazbě na zahraničí
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. 272 s. ISBN 978-80-7357-320-1.

ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy členských států EU včetně Bulharska a Rumunska, legislativní základy daňové harmonizace v EU včetně Směrnice Rady 2006/112/EC*. 4. vyd. Praha: Linde, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7201-799-7.

VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Zuzana Rylová, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 27.04.2012

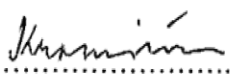
Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně“.

V Ostravě 12. dubna 2012

.....

Obsah

1. ÚVOD.....	5
2. CHARAKTERISTIKA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	6
2.1. Základní informace k dani z příjmů	6
2.2. Poplatník a plátcе daně	6
2.3. Závislá činnost.....	7
2.4. Příjmy ze závislé činnosti	8
2.5. Příjmy, které nejsou předmětem daně ze závislé činnosti	10
2.6. Příjmy osvobozené od daně	11
2.6.1 Konkrétní osvobození spadající přímo pod závislou činnost.....	11
2.6.2 Stravenky.....	14
2.7. Nezdanitelné části základu daně.....	16
2.7.1 Hodnota darů poskytnutých na zákonem vymezené účely	16
2.7.2 Zaplacené úroky z úvěru ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru	18
2.7.3 Zaplacený příspěvek na penzijní pojištění nebo penzijní připojištění se státním příspěvkem	19
2.7.4 Zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění	20
2.7.5 Zaplacené členské příspěvky.....	20
2.7.6 Úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání	21
2.7.7 Shrnutí a úvaha nad nezdanitelnými částmi základu daně.....	21
2.8. Slevy na dani	23
2.9. Daňové zvýhodnění na dítě (13 404 Kč ročně)	26
2.10. Nezdanitelné minimum	28
2.11. Nárok na slevy	29
2.12. Výše daňových slev a zvýhodnění v ČR.....	30
2.13. Působnost zaměstnavatele během zdaňovacího období.....	31
2.13.1 Podepsané prohlášení k dani	31
2.13.2 Nepodepsané prohlášení k dani.....	32
2.13.3 Záloha na daň	32
2.13.4 Čistá mzda.....	33
2.13.5 Mzda vyplacená za více období	33
2.14. Roční zúčtování	36
2.15. Sazba daně v České republice.....	38
3. Zdanění závislé činnosti ve vybraných evropských zemích	41
3.1. Slovensko.....	41
3.1.1 Předmět daně	41
3.1.2 Osvobození od daně	42
3.1.3 Základ daně	42
3.1.4 Nezdanitelné části základu daně podle § 11.....	42

3.1.5	Daňový bonus.....	44
3.1.6	Zaměstnanecká prémie.....	44
3.1.7	Shrnutí.....	44
3.2.	Polsko.....	46
3.2.1	Předmět daně.....	46
3.2.2	Osvobození od daně.....	47
3.2.3	Základ daně.....	47
3.2.4	Nezdanitelné části.....	47
3.2.5	Sazba daně.....	50
3.2.6	Společné zdanění manželů.....	51
3.2.7	Slevy na dani.....	51
3.2.8	1% daně obecně prospěšným organizacím.....	52
3.2.9	Shrnutí.....	52
4.	Analýza a zhodnocení problematiky české daně ze závislé činnosti ve vazbě na zahraničí.....	53
4.1.	Superhrubá mzda.....	53
4.2.	Maximální vyměřovací základ pojistného.....	55
4.3.	Sazba daně.....	56
4.3.1	Degresivní sazba daně.....	56
4.3.2	Progresivní sazba daně.....	59
4.3.3	Rovná daň.....	62
4.3.4	Budoucnost sazby daně z příjmů FO v ČR.....	66
4.4.	Přívětivost daňového systému.....	68
4.4.1	Daňové platby.....	69
4.4.2	Čas potřebný k daňové agendě.....	70
4.4.3	Daňové zatížení firem.....	72
4.4.4	Daňové zatížení práce.....	73
4.5.	Jednotné inkasní místo.....	77
4.6.	Rekapitulace analýzy daně z příjmů ze závislé činnosti.....	78
4.6.1	Daňové výjimky.....	78
4.6.2	Sazba daně.....	80
4.6.3	Pojistné.....	80
4.6.4	Přívětivost daňového prostředí.....	81
5.	ZÁVĚR.....	82
	Seznam použité literatury.....	83
	Seznam zkratk.....	89
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Jednotlivé přílohy	

1. ÚVOD

Daně jsou častým tématem nejen médií, politiků či ekonomů, ale hovoří se o nich téměř všude. Mezi nejvíce diskutované patří bezesporu ty, na jejichž platbě se podílí podstatná část společnosti. Jednou z takových daní je i daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, které se věnuje tato diplomová práce.

Cílem práce je analyzovat daň z příjmů ze závislé činnosti v České republice ve vazbě na zahraničí, upozornit na její nedostatky a navrhnout jejich řešení.

Jednotlivé kapitoly se postupně věnují rozboru legislativy daně z příjmů ze závislé činnosti v České republice, na Slovensku, v Polsku a jejich následnému zhodnocení s důrazem na Českou republiku. Tyto země byly vybrány proto, že k sobě mají velmi blízko po stránce geografické, historické, ekonomické a politické, což jsou faktory mající významný vliv na utváření daňových systémů. Konkrétní analýzy problematických oblastí a závěrečná srovnání však nejsou omezeny pouze na tyto tři státy, ale vstupují do nich i další země, které tzv. mají co nabídnout nebo jsou obsaženy ve velkých mezinárodních studiích, ze kterých text rovněž čerpá.

Práce se nicméně nesnaží konkrétní problémy pouze vyjmenovat a navrhnout jejich ideální řešení. Záměrem je i prozkoumat důvody jejich vzniku, existence a odhadnout jejich budoucí vývoj. Součástí jednotlivých rozborů jsou vlastní úvahy doplněné o praktické výpočty a grafy.

Z důvodů omezeného rozsahu textu nejsou jeho obsahem funkční požitky ani závislá činnost v nadnárodním měřítku.

2. CHARAKTERISTIKA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

2.1. Základní informace k dani z příjmů

Základním právním předpisem v České republice věnujícím se zdanění příjmů je zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, který je rozdělen do několika částí, jež se postupně zaobírají dani z příjmů fyzických osob, dani z příjmů právnických osob, společným ustanovením pro fyzické i právnické osoby, výběrem těchto daní atd.

Primárním předpokladem pro správné určení daňových příjmů, je nutné umět vymezit osobu poplatníka, co je a co není předmětem daně a které příjmy jsou od daně osvobozeny. Až následně lze přistoupit ke stanovení zdanitelného základu a výpočtu daně. A právě těmito pojmy se v kontextu daně z příjmů ze závislé činnosti věnují následující kapitoly.

2.2. Poplatník a plátce daně

Poplatníkem daně je fyzická osoba, která je příjemcem jakýchkoliv příjmů ze závislé činnosti. Lze jej rozdělit na daňového rezidenta a nerezidenta.¹ Důvodem tohoto rozdělení je správné určení zdanitelných příjmů.

Daňový rezident, čili osoba mající v České republice bydliště, nebo zde pobývající alespoň 183 dnů v roce zdaňuje příjmy plynoucí jak z ČR, tak i ze zahraničí (takže celosvětově).

Daňový nerezident neboli osoba nemající v České republice bydliště, nebo zde nepobývající alespoň 183 dnů v roce (nebo pobývající alespoň 183 dnů v roce, ale jen z důvodu studia nebo léčení) zdaňuje příjmy plynoucí pouze ČR.

Veškerí **poplatníci** daně z příjmů ze závislé činnosti jsou zákonem o dani z příjmů² označeni jako „zaměstnanci“, tudíž tento pojem v souvislosti se zdaněním nesmíme chápat

---

¹ Pojmy daňový rezident a nerezident je nutno odlišovat od pojmů rezident a nerezident státu, které v obecném právu určují pouze státní příslušnost nebo trvalý pobyt, a nikoliv příslušnost daňovou.

pouze v rámci pracovněprávních vztahů, ale v souladu celé závislé činnosti. Podle zákona jsou tak za zaměstnance označeni např. i společníci, jednatelé, komanditisti, členové dozorčích rad, studenti nebo dokonce i vězni³.

Plátci daně z příjmů ze závislé činnosti jsou osoby, které vyplácejí, připisují nebo poukazují poplatníkům příjmy za závislou činnost a zákon je označuje jako „zaměstnavatelé“.

2.3. Závislá činnost

Výklad pojmu „závislá činnost“ podle zákona o dani z příjmů a z pracovněprávního hlediska nemusí být chápán zcela identicky a může docházet k nedorozuměním⁴.

Obecným znakem závislé činnosti je skutečnost, že její vykonávání není zcela nezávislé (na vlastní jméno, účet a odpovědnost poplatníka), ale řídí se pokyny toho, kdo za vykonanou práci vyplácí odměnu (tj. plátce). Proto při posuzování jednotlivých příjmů z hlediska zdanění není důležité, z jakého právního vztahu plynou (např. pracovněprávní vztah), ale zda jeví znaky závislé činnosti. Dani tak podléhají nejen příjmy z pracovněprávních vztahů podle obchodního zákoníku, ale i příjmy obdobného poměru. Zákonem vymezené pojetí o dbání příkazu plátce je však nedostačující. Je totiž zřejmé, že k plnění pokynů plátce dochází ve všech případech zadávání činností (např. u dodavatelských zakázek, kde má objednatel také právo hlídat, kontrolovat a případně korigovat dodavatele). Z tohoto důvodů je nutné zkoumat i povahu, znaky a okolnosti vykonávané činnosti (musí jít o činnost skutečně závislou na plátcovi a na uzavření poměru musí mít zájem obě smluvní strany).

---

² Viz § 6 odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů.

³ Vězni mohou vykonávat závislou činnost pro stát a to většinou přímo pro věznici. Odměna za tuto práci podléhá dani z příjmů obdobně jako klasická mzda. Podle chystané novely vězeňských předpisů by v budoucnu měla být zavedena všeobecná pracovní povinnost pro odsouzené se zdravotní způsobilostí k práci (včetně možnosti pracovat pro soukromé subjekty mimo věznici), která by podle Ministerstva dopravy např. zlevnila předražené stavby dálnic. Myšlenka to není vůbec špatná. Otázkou je, nakolik se zaměstnávání většiny odsouzených mimo areál věznice osvědčí v praxi a zdali by se vláda neměla raději zabývat skutečnými příčinami předražených staveb.

⁴ Pro přesnější objasnění pojmu vyšel pokyn č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

Mezi nejčastější rysy a okolnosti určující závislou činnost mezi fyzickou osobou a plátcem příjmů spadají:

- a) fyzická osoba přímo nebo nepřímo dostává úkoly, je řízená a kontrolována plátcem příjmů, který nese odpovědnost v kontextu s její činností,
- b) mezi fyzickou osobou a plátcem je obdobný vztah jako mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem,
- c) cena za práci je vypočtena podle trvání pracovní doby (případně obdobným postupem jako při odměňování ve vztahu pracovněprávním),
- d) plátce příjmu poskytuje fyzické osobě veškeré pracovní pomůcky, materiál, stroje a zařízení, které jsou nutné pro výkon činnosti,
- e) spolupráce mezi fyzickou osobou a plátcem příjmu je dlouhodobá a soustavná, respektive fyzická osoba provádí činnost dlouhodobě jen pro jediného plátce příjmu.

2.4. Příjmy ze závislé činnosti

Příjmem se nerozumí pouze příjem peněžní, ale rovněž příjem nepeněžní⁵, jenž může být dosažený i směnou (poskytnutí práv, věcí, služeb a dalších výhod jako např. poskytnutí podnikového bytu, automobilu, vzdělání).

Za konkrétní příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů ze závislé činnosti, se v ČR považují⁶:

- a) příjmy ze současného nebo dřívějšího poměru (pracovněprávního⁷, služebního⁸, členského⁹ nebo obdobného, včetně příjmů žáků a studentů z praktického výcviku), pokud poplatníkovi vzniká povinnost dbát příkazů plátce,

---

⁵ Oceněním nepeněžních příjmů se zabývá zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku).

⁶ Viz § 6 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů.

⁷ Viz zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

⁸ Např. příjmy policistů, vojáků, hasičů (viz zákon č. 218/2002 Sb. o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon)).

⁹ Např. členský poměr k sdružení, družstvu, společenství vlastníků jednotek atd.

- b) příjmy za práci likvidátorů, komanditistů komanditních společností, členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným, a to i v případě, že jim nevzniká povinnost dbát příkazů plátce,
- c) odměny členů statutárních a jiných orgánů právnických osob,
- d) příjmy vycházející z výkonu dřívější, současné nebo budoucí závislé činnosti nehledě na to, jestli plynou od plátce, u kterého poplatník závislou činnost vykonává nebo nevykonává (např. příjmy, jenž tvoří náhradu za ztrátu příjmů ze závislé činnosti, které vyplácí místo zaměstnavatele jiný plátce nebo příjmy od budoucího zaměstnavatele ve formě podnikových stipendií se závazkem poplatníka pracovat pro tohoto zaměstnavatele po ukončení studií)¹⁰.

Mezi příjmy ze závislé činnosti neřadíme úroky z půjček a vkladů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, kterým se věnuje samostatné ustanovení § 8 Příjmy z kapitálového majetku.

Dary obecně předmětem daně z příjmů nejsou, avšak **výjimku** tvoří dary poskytované zaměstnavatelem svým zaměstnancům ve spojení s výkonem závislé činnosti.

Výše uvedenými příjmy se rozumějí příjmy nehledě na to, jestli

- a) jsou vyplácené jednorázově nebo pravidelně,
- b) je na ně právní nárok nebo nikoliv (např. zaměstnavatel poskytne svému zaměstnanci za vykonanou práci odměnu vyšší než je dohodnutá = dar),
- c) je jejich příjemcem zaměstnanec nebo jiná osoba, na kterou přešlo příslušné právo na základě zvláštních předpisů (např. při náhradě škody způsobené zaměstnancem nebo v případě smrti zaměstnance),
- d) jsou vypláceny, připisovány k dobru nebo se zakládají na jiné formě plnění (např. příspěvky na dobrovolné připojištění zaměstnanců).

---

¹⁰ Tzn., že např. i pojišťovna vyplácející náhradu ušlé mzdy rovnou zaměstnancům pojištěné společnosti nebo budoucí zaměstnavatel vyplácející podnikové stipendia jsou povinni těmto poplatníkům srážet zálohy na daň.

Za zdanitelný příjem se považuje také částka, o kterou je úhrada zaměstnance zaměstnavateli (za poskytnutá práva, služby nebo věci) nižší, než cena podle zvláštního právního předpisu¹¹ nebo cena, kterou účtuje ostatním osobám. Např. poskytnutí nadlimitního stravného nebo bytu za cenu nižší než obvyklou.¹²

Do zdanitelných příjmů zaměstnance musíme rovněž zahrnout 1% vstupní ceny motorového vozidla (za každý započatý měsíc a včetně DPH), které zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci bezplatně a to k služebním nebo i soukromým účelům. Výše příjmů za poskytnutí vozidla musí činit minimálně 1000,- za každý započatý měsíc. Je-li zaměstnanci v průběhu měsíce poskytnuto za sebou více vozidel, řídíme se vstupní cenou nejvyšší. Pokud je více vozidel poskytnuto současně, počítáme 1 % z úhrnu všech vstupních cen.

2.5. Příjmy, které nejsou předmětem daně ze závislé činnosti

- a) náhrady cestovních výdajů poskytované zaměstnancům (do stanovené výše případně umožněné zákoníkem práce), hodnota bezplatného stravování na pracovních cestách. Jiné a vyšší náhrady než stanovené zákoníkem práce jsou příjmem zdanitelným podle § 6 odst. 1,
- b) hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, oděvů, obuvi (včetně nákladů na jejich udržování), dále mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů. Rozsah jejich poskytování stanoví zákoník práce. Nezdanitelným příjmem je rovněž hodnota poskytnutých stejnokrojů (např. u policistů, vojáků) nebo jiného pracovního oblečení určeného zaměstnavatelem pro výkon zaměstnání (např. v restauracích, obchodech) a to včetně příspěvku na jejich udržování,
- c) částky, které poskytnul zaměstnavatel svému zaměstnanci jako zálohu na výdaje provedené jménem zaměstnavatele, nebo částky hrazené zaměstnancem za výdaje,

---

¹¹ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku).

¹² S výjimkou bytu, ve kterém měl zaměstnanec bydliště alespoň 2 roky bezprostředně před jeho zakoupením.

kteřé vynaložil ze svého jménem zaměstnavatele (např. proplacení služebních hovorů uskutečněných ze soukromého telefonu zaměstnance),

- d) náhrady zaměstnancům podle zákoníku práce za opotřebení jejich vlastního nářadí, zařízení a dalších předmětů nutných pro výkon práce.

Za zdanitelný příjem se rovněž nepovažuje příjem au-pair, čili příjem rezidentů ČR vypomáhajících s domácími pracemi mimo ČR nebo nerezidentů ČR vypomáhajících s domácími pracemi v ČR. Nezdánitelným příjmem se v tomto smyslu považuje strava a ubytování, pokud se jedná o příjem sloužící k uspokojování primárních sociálních, kulturních nebo vzdělávacích potřeb.

2.6. Příjmy osvobozené od daně

Obečná osvobození od daně z příjmů stanoví § 4 zákona o dani z příjmů a patří mezi ně např. dávky a služby z nemocenského pojištění, státní sociální podpory, politiky nezaměstnanosti, důchodového pojištění (např. starobní, invalidní)¹³, stipendia poskytovaná ze státního rozpočtu atd.

2.6.1 Konkrétní osvobození spadající přímo pod závislou činnost

- a) Nepeněžní plnění udělená zaměstnancům na jejich rekvalifikaci nebo odborný rozvoj související s činností vykonávanou pro zaměstnavatele. Osvobození neplatí, plynou-li

---

¹³ Jedná-li se o pravidelně vyplácené důchody nebo penze, osvobození se vztahuje pouze na jejich roční úhrn nepřesahující částku ve výši 36 násobku minimální mzdy, což dělá 24 000 Kč měsíčně. Jelikož průměrná výše vyplácených starobních důchodů v roce 2011 činila 10 511,- měsíčně, vztahuje se toto osvobození na většinu důchodů v ČR. Viz Počty důchodů, důchodců a poplatníků pojistného ke 31. 3. 2011. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 16.5.2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2011/pocty-duchodu-duchodcu-poplatniku-pojistneho-ke-31-3-2011.htm>

tyto příjmy zaměstnanci místo mzdy, platu, odměny, náhrady za ušlý příjem a další obdobná peněžní plnění,

- b) hodnota stravování na pracovišti (případně v rámci závodního stravování), které poskytne zaměstnavatel zaměstnanci nepeněžní formou. Kdyby byly zaměstnanci místo tohoto plnění poskytnuty peníze (bez ohledu na to, jestli si za ně zaměstnanec následně stravu zakoupí), jedná se o příjem zdanitelný (s výjimkou peněžních částek za stravování u pracovních cest zaměstnance do limitu),¹⁴
- c) hodnota nealkoholických nápojů rovněž poskytovaných zaměstnanci pouze jako nepeněžní plnění a to ze sociálního fondu, zdaněného zisku nebo jako náklad, který není výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů,¹⁵
- d) nepeněžní plnění poskytnutá zaměstnancům týkajících se možnosti používat rekreační, zdravotnická, vzdělávací a předškolní (mateřské školy pro děti zaměstnanců) zařízení, závodní knihovny, sportovní zařízení, případně poskytnutí příspěvku na kulturní nebo sportovní akce formou vstupenky. Tyto plnění jsou od daně osvobozeny, pokud jsou uděleny z fondu kulturních a sociálních potřeb (dále jen FKSP¹⁶), ze sociálního fondu, ze zdaněného zisku jako náklady, které nejsou výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů. U rekreace, která je poskytnutá včetně zájezdu, je osvobozeno maximálně 20 000 Kč za kalendářní rok. Do tohoto limitu se u zaměstnance zahrnuje i nepeněžní plnění poskytnuté pro jeho rodinné příslušníky,
- e) bezplatné nebo zlevněné jízdenky, které poskytuje provozovatel veřejné dopravy svým zaměstnancům (případně jejich rodinným příslušníkům),
- f) příjmy nerezidentů vykonávajících závislou činnost na území ČR, které plynou od zaměstnavatelů s bydlištěm nebo sídlem v zahraničí (s výjimkou umělců, sportovců, artistů a jejich spoluúčinkujících osob anebo činností, které jsou vykonávány ve stálé provozovně),
- g) hodnota darů poskytovaných zaměstnanci formou nepeněžního plnění z FKSP, sociálního fondu, zdaněného zisku nebo jako daňově neuznatelný náklad. Strop pro

---

¹⁴ Viz zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

¹⁵ Viz § 24 zákona o dani z příjmů.

¹⁶ Viz vyhláška č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění vyhlášky č. 510/2002 Sb.

toto osvobození je 2000 Kč ročně (tyto dary lze poskytnout jen při pracovních nebo životních výročích, odchodech do důchodů, humanitárních aktivitách apod.¹⁷),

- h) hodnota max. 3500 Kč za přechodné ubytování poskytované zaměstnanci související s výkonem práce (s výjimkou ubytování při pracovní cestě), pokud se toto ubytování nachází v obci jiné, než má zaměstnanec bydliště,
- i) peněžní zvýhodnění zaměstnanců v rámci poskytování půjček od zaměstnavatele (bezúročných nebo s úrokem nižším, než obvyklým) z FKSP, sociálního fondu nebo zdaněného zisku. Tyto půjčky musí být návratné a sloužit k bytovým účelům (max. 100 000 Kč), překlenutí tíživé finanční situace (max. 20 000 Kč). U zaměstnance postiženého živelnou pohromou až do výše 1 000 000 Kč u bytových účelů a 200 000 Kč u tíživé finanční situace,
- j) příjem zaměstnance poskytnutý zaměstnavatelem ve formě sociální výpomoci (max. 500 000 Kč) v rámci překlenutí jeho mimořádně ztížených poměrů zaviněných živelnou pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií (byl-li na takto dotčených územích vyhlášen nouzový stav podle zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky). Aby tyto příjmy mohly být osvobozeny, musí být opět vyplaceny buď z FKSP, sociálního fondu, ze zdaněného zisku nebo zaúčtovány na vrub nezdanitelných nákladů,
- k) příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem a soukromé životní pojištění celkem do výše max. 24 000 Kč ročně¹⁸,
- l) částky, které zaměstnavatel vynaloží na úhradu výdajů souvisejících s výplatou mzdy, srážkami ze mzdy, placením příspěvků na pojistné nebo poskytováním nepeněžitých plnění zaměstnanci, atd.

Položek osvobozených od daně z příjmů ze závislé činnosti není málo, což dělá zákon dosti nepřehledným. Nejpodstatnějším pro posouzení legitimacy existence daňového osvobození je jeho systémovost a spravedlnost např. jako nesystémové by se jevílo, kdyby

---

¹⁷ Viz § 14 vyhlášky č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění vyhlášky č. 510/2002 Sb.

¹⁸ Podrobněji viz § 6 odst. 9 písm. p) zákona o dani z příjmů.

zaměstnanec musel zdanit hodinové školení na novém výrobním stroji. Avšak mnohá osvobození status spravedlnosti a systémovosti nesplňují. Často spíše jen zvyšují komfort vybraným poplatníkům a jsou nespravedlivé vůči těm, kterým zaměstnavatel výhody neposkytuje.

Jejich případné zrušení by se mohlo kompenzovat nějakým jednotným spravedlivým paušálem, zvýšením slevy na dani nebo odčitatelnou položkou. V následujícím textu si rozebereme v posledních letech nejdiskutovanější zaměstnaneckou výhodu, kterou jsou stravenky.

2.6.2 Stravenky

V Česku dostává příspěvky na stravování 3,1 mln. zaměstnanců (tj. 80 % všech zaměstnanců v ČR), z toho 1,3 mln. formou stravenek. A jak ony stravenky vlastně fungují? Zaměstnavatel je nakoupí u jejich poskytovatele, následně je prodá zaměstnanci za část nákladů (odpočtem ze mzdy), a ten si za ně koupí jídlo nebo potraviny. Podnik přijímající stravenky (např. restaurace) je následně za provizi prodá zpět jejich poskytovateli.

Benefitem oproti mzdě, by měl zaměstnavatel zaměstnanci vyjádřit, co je třeba u něj podporovat. V případě stravenek to je dobrá a pravidelná odpolední strava, která zlepšuje zdraví, ale i produktivitu zaměstnanců. Stravenky jsou tak svým způsobem i bojem proti obezitě. Z tohoto pohledu by na stravenky měli mít nárok všichni bez rozdílu. Skutečnost je ale taková, že se stravenky minuly svému původnímu účelu a často ke stravování v zaměstnání vůbec neslouží. Např. mnozí je dávají dětem místo kapesného, nakupují za ně konzervy pro kočky, jídlo na nedělní oběd, ale i alkohol nebo cigarety. Případně je někomu prodají. A není to vždy proto, že zaměstnanec se rozhodne na oběd nejít. Často prostě nemá poblíž práce restauraci nebo nemá dostatek času do ní chodit. Proč ale pak stravenky dostává? Jednoduše proto, že takovému zaměstnavateli o stravování zaměstnanců vůbec nejde a stravenky jsou pro něj pouze výhodné. Zaměstnanec totiž dostává nezdaněné peníze, ze kterých se neodvádí ani pojistné. Stravenky jsou oblíbené jak u zaměstnanců (jelikož mnohdy žijí v představě, že dostávají něco navíc, nebo že potraviny za ně koupené je vlastně tolik nestojí), tak u zaměstnavatelů jako daňově odčitatelnou položku. Ze stravenek se tak v Česku stala druhá měna a současně velký byznys, který udržují v chodu státní peníze.

Co se týče budoucích vyhlídek daňového zvýhodnění stravenek v ČR, jsou nejisté. Vládní jednání o jeho zrušení zatím vždy selhaly. Po zrušení této výhody by poskytování stravenek již nebylo natolik výhodné pro jejich poskytovatele. Proti jsou navíc i různí ochránci práv zaměstnanců, kteří si nejspíše myslí, že zaměstnanci nemají svůj rozum a bez stravenek by si nekupovali jídlo, ale byli o hladu. Svou úlohu jistě hraje i lobby těch, kterých by se zrušení nejvíce dotklo (čili společnosti podnikající ve sféře zaměstnaneckých benefitů, které svým způsobem parazitují na státu a ze zaměstnanců dělají v podstatě otroky).¹⁹ Příznivci stravenek dále argumentují zachování jejich daňového zvýhodnění různými průzkumy. Např. podle průzkumu společnosti Fokus, provedeného během září 2011 a zveřejněného na serveru ihned.cz²⁰ považuje 68 % dotázaných zrušení daňového zvýhodnění stravenek za nespravedlivost vůči běžným občanům. Dále 53 % uvedlo, že by v případě zrušení tohoto zvýhodnění stravovací zařízení navštěvovali méně a zhruba 20 % by se v restauracích přestala stravovat úplně. To i lehce koresponduje se studií společnosti Mag Consulting²¹, podle níž by zrušení daňového zvýhodnění stravenek mohlo snížit tržby v restauracích a maloobchodě až o 10 %. Důsledkem toho by mohlo být zvýšení nezaměstnanosti v pohostinství a zhoršení stravovacích návyků zaměstnanců. Co se týče státního rozpočtu, není zcela zřejmé, zda by zrušením této výjimky stát ve výsledku vydělal nebo prodělal. Taky záleží, kolik firem by se po tomto zrušení rozhodlo stravování svých zaměstnanců nadále dotovat.

Bez ohledu na případné negativní dopady, je třeba se dívat na podstatu problému a ne na krátkodobé, především finanční ztráty a udržovat tak stravenky uměle v chodu ze státních peněz. Skutečnost je taková, že kdyby skončily privilegia stravenek, pravděpodobně je nebude nikdo chtít, čímž skončí i nemalé zisky podniků, které se starají o jejich oběh. Skončí situace, kdy stát podporuje z peněz všech jen určité zaměstnance, kteří navíc stravenky často nevyužívají ke stanovenému účelu. Poplatníci si sami zvolí, za co peníze utratí (bez omezení na konkrétní restaurace a obchody kde určité stravenky berou) a restaurace přestanou platit

---

¹⁹ Např. mezinárodní stravenkový gigant, společnost Edenred by mohl v Česku přijít až o stamilionové zisky.

²⁰ Viz Zrušení stravenek je nespravedlivé, reformy moc tvrdé, vyplývá z průzkumu. *Ihned.cz* [online]. 28.9.2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-53046810-zruseni-stravenek-je-nespravedlive-reformy-moc-tvrde-vyplyva-z-pruzkumu>

²¹ Viz Má smysl rušit stravenky? *Peníze.cz* [online]. 7.4.2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/dan-z-prijmu/200434-ma-smysl-rusit-stravenky>

provize. Je-li pro zaměstnance nebo zaměstnavatele důležité stravování na pracovišti, nepotřebují k tomu nějaké papírky s drobným daňovým zvýhodněním. A to je podstatné.

2.7. Nezdanitelné části základu daně

Při ročním vyúčtování daně lze podle § 15 zákona o dani z příjmů snížit celkový základ daně u zaměstnanců o tzv. nezdanitelné části. U nerezidenta je pro uplatnění nezdanitelných částek (stejně jako u slev na dani) podmínkou, že jeho příjmy z území ČR tvoří alespoň 90 % všech jeho zdanitelných příjmů.

Oproti pevně stanoveným částkám slev jsou nezdanitelné části přímo úměrné jejich zaplacené výši (pouze je stanoven maximální limit), což je logické, protože je rozdíl, když např. poskytneme obci dar na organizaci hudebního festivalu ve výši 100 Kč nebo 10 000 Kč. Jejich efekt je nižší než u slev, jelikož pouze snižují základ daně. Nezdanitelné částky jsou jakousi odměnou státu za to, že poplatník přispívá na kulturu, vzdělání, zdraví, bezpečnost, životní prostředí apod. (čili oblasti, kde není peněz nikdy dost) a zároveň se snaží podporovat poplatníka při financování svého bydlení a budoucího života.

2.7.1 Hodnota darů poskytnutých na zákonem vymezené účely

Darem se v tomto smyslu rozumí peněžní i nepeněžní plnění včetně služeb. Není-li známa jejich hodnota, oceňují se podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku.

Komu lze dar poskytnout a za jakým účelem

a) obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnickým osobám a pořadatelům veřejných sbírek na:

- financování vědy, vzdělání, výzkumu, vývoje, kultury a školství,
- policii, požární ochranu,
- podporu a ochranu mládeže,
- ochranu zvířat včetně jejich zdraví,

- sociální, zdravotnické²², ekologické, humanitární, charitativní, náboženské, tělovýchovné a sportovní účely,
- b) politickým stranám (hnutím) na jejich činnost,
- c) fyzickým osobám na financování:
- jimi provozující školy a školské zařízení,
  - zařízení pro účely ochrany opuštěných zvířat nebo ohrožených zvířecích druhů, jenž tyto osoby provozují,
  - zdravotních služeb, které poskytují,
- d) fyzickým osobám, které požívají invalidní důchod (nebo jej požívali ke dni přiznání starobního důchodu) nebo nezletilým osobám závislým na péči jiné osoby²³ na:
- zdravotnické prostředky (max. do částky nehrazené zdravotními pojišťovnami),
  - rehabilitační a kompenzační pomůcky (max. do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu),
  - majetek, který jim usnadňuje vzdělání a zařazení do zaměstnání,
- e) na financování odstraňování následků živelných pohrom.

Dary splňující výše uvedené podmínky lze odečíst od základu daně, pokud byly poskytnuty osobám se sídlem (bydlištěm) na území České republiky, jiného členského státu Evropské unie, Norska, Islandu nebo na odstraňování následků živelných pohrom na těchto územích (bez ohledu na sídlo a bydliště příjemce daru).²⁴

Hodnotu daru lze odečíst pouze ve zdaňovacím období, ve kterém byl prokazatelně poskytnut (např. pomocí darovací smlouvy).

---

²² Např. hodnota jednoho odběru krve se u bezpříspěvkového dárce oceňuje na 2000 Kč.

²³ Viz zákon č 108/2006 Sb., o sociálních službách.

²⁴ Zákon o dani z příjmů je ve věci živelných pohrom dokonce natolik solidární, že nepeněžní plnění poskytnuté na odstraňování těchto pohrom považuje i za daňově uznatelný výdaj. Jelikož však nelze takový dar uplatnit současně jako nezdanitelnou část základu daně podle § 15 a daňový výdaj podle § 20, má toto ustanovení význam především pro poplatníky, kteří nemají dostatečně vysoký základ daně pro uplatnění daru jako nezdanitelnou část základu daně. Viz § 24 odst. 2 písm. zp).

Výše daru

Aby mohlo dojít k odpočtu daru, musí jeho úhrnná hodnota za zdaňovací období činit alespoň 2% základu daně²⁵ nebo 1000 Kč. Nejvýše lze odečíst 10% ze základu daně.

2.7.2 Zaplacené úroky z úvěru ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru

Odečíst si od základu daně je možné pouze úroky zaplacené v daném zdaňovacím období z úvěrů poskytnutých výhradně bankou, a to na financování bytových potřeb.

Podle §15 odst. 3) zákona o dani z příjmů se za **bytové potřeby** považuje např.:

- a) výstavba bytového domu, rodinného domu, bytu nebo změna těchto staveb²⁶,
- b) koupě pozemku, bude-li na něm zahájena stavba bytového nebo rodinného domu do 4 let od uzavření úvěrové smlouvy²⁷,
- c) koupě dokončeného nebo rozestavěného bytového domu, rodinného domu nebo bytu a koupě pozemku, který s nákupem těchto staveb souvisí,
- d) splátka členského vkladu na získání práva nájmu bytu (družstevního) nebo rodinného domu, atd.

Základní podmínkou nezdanitelnosti těchto úroků je, že poplatník předmět bytové potřeby vlastnil po celé příslušné zdaňovací období a v případě bytového domu, rodinného domu nebo bytu v nich trvale bydlel (nebo sloužili k trvalému bydlení druhého z manželů, potomků, rodičů nebo prarodičů obou manželů). V případě koupě rozestavěného bytového

---

²⁵ Jedná se o základ daně ještě před snížením o všechny nezdanitelné části.

²⁶ Podle § 139b odst. 3 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) se změnou staveb rozumí jejich nástavba (zvýšení stavby), přístavba (rozšíření půdorysu stavby) a další stavební úpravy (bez změny půdorysu a výšky stavby).

²⁷ Nebude-li podmínka 4 let splněna, nárok na odpočet zaniká a zaplacené úroky, které byly do této doby uplatněny jako nezdanitelné částky (snížili základ daně v minulých obdobích), se v tomto období stávají příjmem podle § 10 zákona o dani z příjmů. Tato transformace neprávem uplatněných částek na ostatní příjmy je bezpochyby na místě, protože přepočítávat zpětně daňové povinnosti poplatníka, by bylo náročně nejen po stránce administrativní, ale i ověřovací (např. kdyby zaměstnanec pro zaměstnavatele již nepracoval).

domu, rodinného domu, bytu nebo jejich výstavby nebo změny začíná běžet podmínka trvalého bydliště až po kolaudačním rozhodnutí. V roce, ve kterém došlo k nabytí vlastnictví, postačuje, je-li předmět bytové potřeby vlastněn ke konci zdaňovacího období.

Odečet úroků není možný, pokud se jedná o financování bytové potřeby sloužící k podnikání nebo pronájmu. Je-li bytová potřeba využívána k podnikání nebo pronájmu pouze zčásti anebo po určitou dobu, odečítají se úroky v poměrné výši (podle využití podlahové plochy nebo doby), a to na základě vlastního daňového přiznání poplatníka.

Maximální částka úroků (a to ze všech úvěrů od poplatníků v jedné domácnosti), o které lze snížit základ daně je 300 000 Kč za rok. V případě, že jsou úroky placeny pouze po část roku, je možné uplatnit nejvýše 25 000 Kč za měsíc.

Jestliže se smlouvy o úvěru účastní více osob, odpočet uplatňují buď rovným dílem anebo v plné výši u jedné z nich.

2.7.3 Zaplacený příspěvek na penzijní pojištění nebo penzijní připojištění se státním příspěvkem

Základ daně je možno zkrátit o úhrn příspěvků zaplacených za zdaňovací období na:

- a) penzijní pojištění, za podmínky, že výplata plnění je sjednána až po 5 letech, ale nejdříve ve věku 60 let,
- b) penzijní připojištění se státním příspěvkem snížený o 6000 Kč. Nejvýše lze odečíst částku 12 000 Kč za zdaňovací období. V tomto smyslu je pro zaměstnance nejvýhodnější zaplatit připojištění alespoň ve výši 18 000 Kč za rok.

Není zde podmínkou, že smlouva musí trvat celé zdaňovací období, za které si základ daně krátíme. Důležitá je pouze výše plateb.

Zanikne-li poplatníkovi penzijní pojištění nebo připojištění bez nároku na penzi nebo jednorázové vyrovnání a zároveň mu bylo vyplaceno odbytné, tak všechny částky, které mu v této souvislosti snížili základ daně v minulých letech, se stávají v tomto roce příjmem podle § 10 zákona o dani z příjmů (Ostatní příjmy) a zaměstnanec si musí podat daňové přiznání sám.

2.7.4 Zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění

Podobně jako výše, je možné od základu daně poplatníka odečíst i zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění. Maximální částka, kterou je možné odečíst, je opět 12 000 Kč za zdaňovací období (bez ohledu na počet uzavřených smluv).

Snížení základu daně o tuto položku je možné pouze v případě, je-li v pojistné smlouvě sjednána výplata nejdříve po 5 letech a současně ne dříve, než dosáhne poplatník (neboli pojistník a zároveň pojištěný) věku 60 let.

Dalším předpokladem pro odpočet jsou minimální pojistné částky. U pojistných smluv s trváním pojištění od 5 do 15 let je minimum 40 000 Kč, nad 15 let nejméně 70 000 Kč.

A opět zde platí pravidlo, že nejsou-li výše uvedené podmínky dodrženy (např. z důvodu zániku pojištění, dodatečné změny v pojistné smlouvě atd.), nárok na uplatnění nezdanitelných částek nejen zaniká, ale všechny částky, které nám v tomto kontextu v minulosti základ daně snížily, jej musí v tomto období zvýšit jako ostatní příjmy podle § 10.

2.7.5 Zaplacené členské příspěvky

Jestliže poplatník zaplatil ve zdaňovacím období členské příspěvky odborové organizaci, jejíž je členem, lze tuto platbu odečíst od jeho základu daně. Nicméně se musí jednat o organizaci obhajující hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců podle zákoníku práce.

Odečíst je možno částku do výše 1,5 % celkových ročních příjmů poplatníka ze závislé činnosti a funkčních požitků podle § 6 zákona o dani z příjmů (mimo příjmy podléhající srážkové dani), nejvýše však 3 000 Kč.

2.7.6 Úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání

Poslední položkou, kterou lze podle § 15 zákona o dani z příjmů odečíst od základu daně poplatníka, je platba za zkoušky, které ověřují výsledky jeho dalšího vzdělání (čili za studium při zaměstnání jako např. různá školení, kurzy, studijní pobyty atd.).²⁸

Podmínkou je, že nebyly hrazeny zaměstnavatelem ani uplatněny jako daňově uznatelný náklad (podle § 24 zákona o dani z příjmů). Za zdaňovací období lze odečíst maximálně 10 000 Kč. Je-li poplatník osobou se zdravotním postižením, zvyšuje se limit na 13 000 Kč, a u poplatníka s těžším zdravotním postižením až na 15 000 Kč.

2.7.7 Shrnutí a úvaha nad nezdanitelnými částmi základu daně

Z výše zmíněných položek, jež snižují základ daně, se jako nejoprávněnější jeví dary na obecně prospěšné záležitosti, osvětu, vědu a výzkum. O skutečném významu a nutnosti zbylých nezdanitelných částí základu daně by se však dalo diskutovat. V následujícím textu si rozebereme ty nejproblematictější z nich a to odpočet darů poskytnutých politickým stranám, a úroků z hypoték a úvěrů ze stavebního spoření.

Dary politickým stranám

Z jakého důvodu by měl stát a daňoví poplatníci přicházet o daňový výnos na základě nějakého daru nějaké politické straně, když stát už tak poukazuje na účty politických stran nemalé peníze?²⁹ Navíc tyto peníze strany vyhazují za mnohdy nesmyslné, neetické a především finančně neomezené reklamy a volební kampaně.³⁰ Dary politickým stranám jsou

---

²⁸ Viz zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

²⁹ Za rok 2011 bylo všem politickým stranám v ČR vyplaceno jen ze státního rozpočtu celkem 491 453 750 Kč (z toho ČSSD 162 688 750 Kč a ODS 124 190 000 Kč). Viz Příspěvky ze státního rozpočtu uhrazené politickým stranám a politickým hnutím celkem v roce 2011. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 17.2.2012 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/politicke_strany_68113.html

³⁰ Např. za období ledna až května před sněmovními volbami v 2010 utratily dvě největší strany ODS a ČSSD oficiálně za reklamu celkem 425 mln. Kč. Viz V celkových investicích do kampaní vede ČSSD, na internetu ji však předběhla ODS. *Admosphere* [online]. 20.5.2010 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z:

tak problematické i proto, že se může jednat o tzv. legalizované uplácení (především od bohatých a kontroverzních osob), k čemuž mnohdy přispívá jejich netransparentní hospodaření a finanční účty. Odpočet darů politickým stranám by proto měl být zrušen (nejlépe i se současným zavedením maximální výše daru). Nutno poznamenat, že snížit základ daně o tyto dary si nelze ani v Polsku, ani na Slovensku.

Hypotéky a úvěry ze stavebního spoření

Tyto úvěry často neslouží předepsaným účelům a poplatníci sponzorují spoření určité skupiny obyvatelstva. Navíc nepodporují jakékoliv bydlení, ale pouze bydlení na dluh. Dochází tak k diskriminaci lidí, kteří v rámci své bytové situace pořizují nemovitosti bez půjček nebo bydlí v nájmu. Podle současných pravidel si lze ročně odečíst až 300 tis. Kč, což odpovídá hypotéce na dům za téměř sedm milionů korun. Není taková pomoc státu příliš rozmařilá? Nemělo by se pomáhat spíše těm chudším? A proč vlastně zasahovat do soukromého finančního sektoru daněmi a limitovat tak nebo ovlivňovat klienty v jejich snaze získat výhodnější podmínky financování?

Nadto zrušení tohoto zvýhodnění může snížit zadlužování, zvýšit úspory a zapůsobit tak proti riziku vzniku bublin na trhu s realitami. Banky se stanou lehce obezřetnější vůči poskytování hypoték obyvatelstvu, které je podle pravidel na hraně z pohledu svých příjmů (jelikož se jim sníží příjem o zrušené zvýhodnění a zvýší riziko nesplácení v případě např. zvýšení daní). Neexistence této nezdanitelné částky může urychlit splácení úvěrů, čímž se banky stanou stabilnější a předvídatelnější a zase se o něco pročistí legislativní houšť.

Stát tímto spíše podporuje zadlužování než bydlení. Proti tomu ani příliš neobstojí argument, že příjemci výhody vzali odpovědnost za zajištění svého bydlení na sebe nebo, že účelem úvěrů je stavba nových nemovitostí anebo, že odpočet úroků z těchto úvěrů je ve světě běžný.

Bylo by vítané, kdyby vláda nepodléhala lobby zájmových skupin a toto zvýhodnění co nejdříve zrušila pro všechny nově uzavřené úvěry³¹, a v rámci zachování dotace vlastního bydlení jej nahradila nějakou univerzálnější podporou pro všechny druhy bydlení (např. paušálem nebo dávkou). Hypoteční trh a dobře profitující „hypotékaři“ by se měli na tuto případnou ránu raději připravovat a jen se nevymlouvat na možné snížení poptávky po úvěrech nebo omezování poplatníků.

2.8. Slevy na dani

Hlavním smyslem daňových slev je zmírnit daňovou zátěž vybraným poplatníkům, kteří mají ztíženou životní nebo finanční situaci, ale zároveň lehce motivovat k práci³² nebo založení rodiny. Prostřednictvím nich lze u nízkých příjmů snížit daň až na nulu. Oproti nezdanitelným částem mají slevy stanovenou výši a můžou být použité již při měsíčním placení daňových záloh.

a) Sleva na poplatníka (24 840 Kč ročně)

Tuto základní slevu můžou neomezeně uplatnit všichni zaměstnanci. Je to jediná sleva, u které se nesleduje počet měsíců, které splňují podmínky pro její uplatnění. To znamená, že pokud má zaměstnanec na tuto slevu nárok, odečte se od roční daně vždy plná částka 24 840 Kč a nijak se v průběhu roku nekrátí (čili i v případě, že přiznáváme příjmy dosažené pouze v části roku např. po ukončení studia, z důvodů nezaměstnanosti, nemoci apod.).

Pro účely stanovení měsíční zálohy na daň ze závislé činnosti se bere pouze 1/12 slevy (pouze u poplatníka, který podepsal Prohlášení k dani).

b) Sleva na manželku nebo manžela (24 840 Kč ročně)

---

³¹ Zrušení odpočtu úroku i u stávajících úvěrů by bylo neetické a podlomilo by to důvěru občanů ke státu a platnosti zákonů.

³² Především důchodce a invalidy, kteří se čím dál častěji stávají obětmi absolutní neaktivity.

Možno uplatnit pouze na manželku (manžela) s nízkými příjmy (max. 68 000 Kč za zdaňovací období), pokud žije s poplatníkem v jedné domácnosti.

Za vlastní příjmy manželky (manžela) se v tomto případě považují jakékoliv příjmy (ze závislé činnosti, z podnikání, pronájmu, důchodu atd.) kromě dávek státní sociální podpory (např. rodičovský příspěvek), sociální péče a pomoci v hmotné nouzi, státního příspěvku na penzijní připojištění, stavení spoření, studium nebo péči o osobu³³.

Zákon umožňuje tuto slevu zvýšit na dvojnásob (tedy 49 680 Kč), je-li manželka (manžel) držitelem průkazu ZPT/P (zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce).

Tuto slevu nelze uplatnit v průběhu roku v rámci měsíčních záloh, ale pouze při jejich ročním zúčtování. Pokud netrvalo manželství celý kalendářní rok, krátí se sleva o počet měsíců (dvanáctin), na jejichž začátku manželství netrvalo. Takže pokud vstoupí do svazku manželského např. v polovině měsíce, slevu můžou uplatnit až za měsíc následující.

c) Sleva na částečnou invaliditu (2 520 Kč ročně)

Má na ni nárok poplatník pobírající invalidní důchod pro částečnou invaliditu (kterou se podle zákona o důchodovém pojištění³⁴ rozumí invalidita I. nebo II. stupně), který pobírá z důchodového pojištění (nebo nastal souběh nároku na starobní a částečný invalidní důchod).

Byl-li nárok na částečný invalidní důchod přiznán v průběhu roku, může si poplatník uplatnit v ročním zúčtování slevu ve výši 1/12 za každý měsíc, na jehož počátku nárok na invalidní důchod trval.

d) Sleva na plnou invaliditu (5 040 Kč ročně)

---

³³ Viz § 35ba odst. 1 písm. b) zákona o dani z příjmů.

³⁴ Viz zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Tato sleva na dani se vztahuje na poplatníky, kteří pobírají invalidní důchod z titulu plné invalidity (=invalidity III. stupně), případně jiný důchod³⁵ z důchodového pojištění v rámci invalidity nebo vznikl-li souběh na starobní a invalidní důchod. Nárok na slevu má taktéž poplatník, který podle zvláštních právních předpisů plně invalidní je, avšak z nějakých jiných důvodů nemůže tento důchod pobírat. Krácení roční slevy na dani se provádí obdobně jako u částečné invalidity.

Smyslem daňových slev na invaliditu oproti invalidnímu důchodu je motivace těchto lidí k práci.

e) Sleva pro držitele průkazu ZTP/P (16 140 Kč ročně)

Zde není podmínkou pobírání invalidního důchodu. V případě, že poplatník držící průkaz ZTP/P invalidní důchod pobírá (částečný nebo plný), slevy se sčítají. Stejně jako výše se roční sleva krátí podle počtu měsíců, na jejichž začátku poplatník průkaz ZTP/P nedržel.

f) Sleva na poplatníka, který se soustavně připravuje na budoucí povolání (4 020 Kč ročně)

Poplatníkem zde rozumíme studenta nebo žáka, kterému zároveň vznikly zdanitelné příjmy ze závislé činnosti. Uplatnění slevy je možné pouze do 26 let věku poplatníka, resp. do 28 let u prezenčního doktorského studia.

Jestliže se poplatník připravuje na budoucí povolání pouze po určitou část roku anebo v průběhu roku překročí věkový limit, výše slevy se stejně jako v jiných případech přepočítá podle měsíců, na jejichž začátku byly splněny podmínky na uznání slevy.

---

³⁵ Např. vdovský (vdovecký) důchod, kde jedním z předpokladů pro jeho přiznání na dobu delší než 1 rok od smrti manžela (manželky) je plná invalidita poplatníka. Viz § 50 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Soustavnou přípravou na budoucí povolání se zde rozumí studium na středních a vysokých školách³⁶ v ČR (včetně např. denního pomaturitního kurzu jazyků), avšak kromě jakéhokoliv studia na středních a vysokých školách za trvání služebního poměru nebo dálkového, distančního, večerního nebo kombinovaného studia na středních školách, pokud je poplatník (student, žák) za dobu takového studia výdělečně činný³⁷ (případně má-li v době tohoto studia nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci). Za soustavnou přípravu na budoucí povolání se dále považuje studium na středních a vysokých školách v zahraničí nebo praktická a teoretická příprava pro výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením.

Všechny výše uvedené slevy (s výjimkou slevy na manžela nebo manželku) včetně daňového zvýhodnění na dítě (viz níže) lze uplatnit mimo ročního vyúčtování daně i při výpočtu měsíčních záloh na daň a to ve výši 1/12. Ale jak již bylo zmíněno, pouze podepsal-li poplatník Prohlášení k dani.

Po splnění stejných podmínek jako u rezidenta, si může nerezident uplatnit slevu pouze na poplatníka a studenta (jak při stanovení záloh tak při ročním vyúčtování). Zbývající slevy může využít pouze při roční zúčtování, činí-li úhrn jeho příjmů ze zdrojů na území ČR za předcházející rok alespoň 90% všech jeho příjmů, které jsou předmětem daně, nejsou od daně osvobozeny a nejsou vybírány srážkou.

2.9. Daňové zvýhodnění na dítě (13 404 Kč ročně)

Odečítá se až od vypočtené roční daně po slevách (resp. měsíční zálohy ve výši 1/12) a může mít formu slevy na dani nebo daňového bonusu. Je-li částka daně po slevách nižší než

---

³⁶ Viz §12 odst. 2 a 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

³⁷ Výdělečnou činností zde rozumíme zejména činnost prováděnou v ČR, kterou se zakládá účast na nemocenském pojištění, dále OSVČ nebo zahraniční činnost za účelem dosažení příjmů viz § 10 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Výčet osob a činností zakládajících účast na nemocenském pojištění stanoví § 5 Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

daňového zvýhodnění, je rozdílem těchto částek daňový bonus neboli tzv. záporná daň (tzn., že poplatník neplatí daň, ale naopak se mu částka ve výši daňového bonusu připočte k čisté mzdě). V opačném případě se jedná pouze o další slevu na dani. Uplatnění daňového bonusu je možné pouze u poplatníka s ročními příjmy alespoň šestinásobku minimální mzdy³⁸ (celkem 48 000 Kč) a činí li daňový bonus alespoň 50 Kč za měsíc (100 Kč za rok). Maximálně lze daňový bonus uplatnit do výše 60 300 Kč za rok (5 025 za měsíc).

Zvýhodnění lze uplatnit zvlášť na každé vyživované dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti (čili když spolu trvale žijí a společně hradí náklady na své potřeby). Nicméně na jedno dítě může v tomtéž měsíci uplatnit slevu pouze jeden poplatník. Dočasný pobyt dítěte mimo domov (např. z důvodu studia) není důvodem pro zánik zvýhodnění (nerozhoduje tedy ani trvalé bydliště).

Vyživovaným dítětem se podle § 35c odst. 6 zákona o dani z příjmů rozumí dítě vlastní, osvojené, dítě v péči nahrazující péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnuk nebo vnučka (nemůžou-li jejich rodiče ze svých příjmů zvýhodnění uplatnit), pokud je:

- a) nezletilým (ještě nedovršil osmnáctého roku věku),
- b) zletilým až do dovršení 26 let, ale nepobírá invalidní důchod pro invaliditu III. stupně pokud se
  - soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo
  - se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost z důvodu úrazu či nemoci,
- c) je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost pro dlouhodobě špatný zdravotní stav.

---

³⁸ Základní minimální měsíční mzda činí podle § 11 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce

8 000 Kč. Tato minimální mzda se nezvýšila už od roku 2007 (a to i přes neustálý růst inflace a hrubé mzdy), což je nejděle ze všech evropských zemí, které mají institut minimální mzdy zavedený. Avšak podle vlády ČR by její momentální zvýšení v době krize vedlo pouze ke zhoršení situace na trhu práce a zvýšení nezaměstnanosti. Viz GOLLA, Petr. Krize zastavila růst minimální mzdy. *Finance.cz* [online]. 12.4.2010 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/259092-krize-zastavila-rust-minimalni-mzdy/>

Jestliže je dítě držitelem průkazu ZTP/P, zvyšuje se daňové zvýhodnění na dvojnásobek (obdobně jako u slevy na manželku nebo manžela), ale bez změny maximální roční výše daňového bonusu.

Daňové zvýhodnění na dítě se uplatňuje pomocí podepsaného Prohlášení k dani, a to již za měsíc, ve kterém se dítě narodilo, ve kterém se začíná soustavně připravovat na budoucí povolání, ve kterém bylo osvojeno nebo převzato do péče.

Nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě mají i nerezidenti, jejichž celkové příjmy ze zdrojů na území ČR tvoří nejméně 90% všech jejich příjmů (mimo příjmy, které nejsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny nebo podléhají srážkové dani).³⁹ Toto zvýhodnění může nerezident uplatnit pouze při ročním zúčtování.

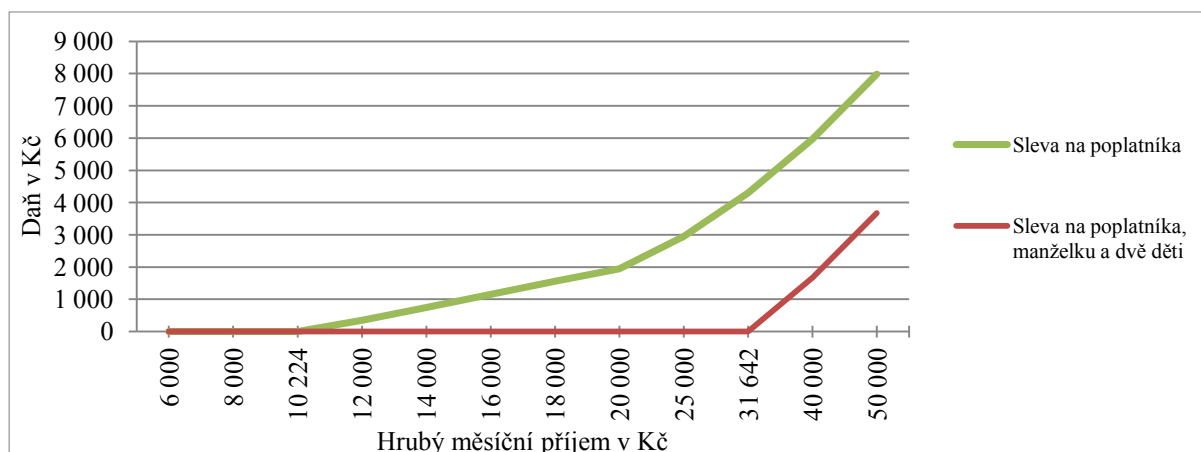
2.10. Nezdánitelné minimum

Jelikož pro uplatnění základní slevy na poplatníka stačí pouze podepsat prohlášení k dani, má na tuto slevu nárok vlastně každý zaměstnanec. Hlavní doménou této daňové úlevy je solidarita k nízkopříjmovým skupinám. Důsledkem této slevy je, že z hrubého příjmu do 10 224 Kč měsíčně se neplatí žádná daň (tzv. nezdanitelné minimum). Samozřejmě v případě uplatnění dalších slev, na které je třeba splňovat určité podmínky, se tato hranice posouvá nahoru, např. poplatník uplatňující navíc slevu na manželku a dvě děti, neplatí žádnou daň z měsíčního příjmu až do výše 31 642 Kč.

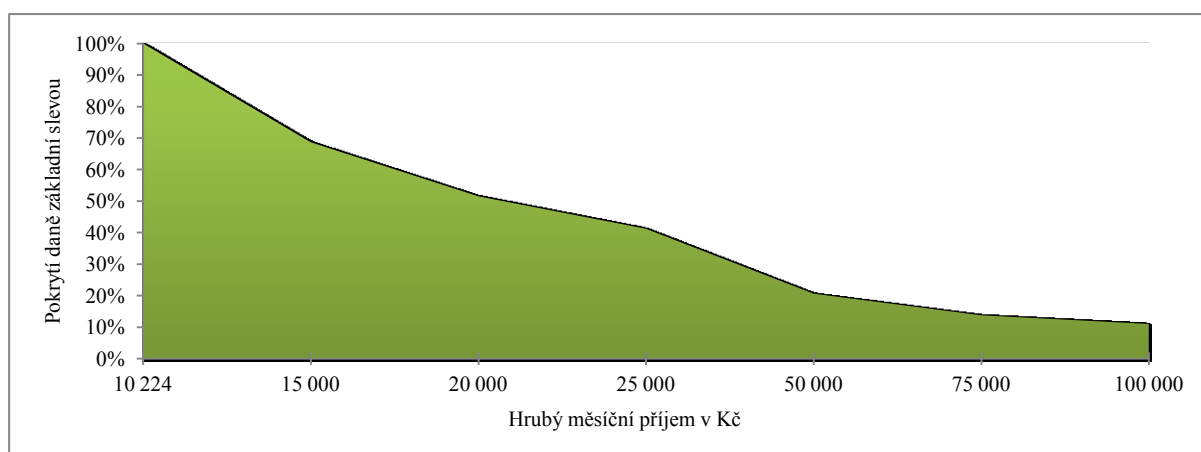
³⁹ Dále viz § 35c zákona o dani z příjmů.

Graf 2.1: Nezdánitelné minimum.

Zdroj: vlastní výpočet (viz Příloha 1).

Graf 2.2: Procentuální podíl základní slevy na daňové povinnosti při různých úrovních příjmů.

Zdroj: vlastní výpočet (viz Příloha 2).

2.11. Nárok na slevy

Proč si může základní slevu na poplatníka uplatnit každý a to bez ohledu na výši příjmu? Neměla by být platná pouze pro osoby s nízkými příjmy? Rozhodně. Zákon by měl stanovit určitou hranici, od které je možno si slevu uplatnit (např. podle průměrné mzdy nebo životního minima). Tato sleva má být přece určena potřebným a mezi ně osoby s příjmem 100 000 Kč měsíčně určitě nepatří.

Co se týče ostatních slev na dani, jejich nezávislost na výši příjmů je rozhodně více opodstatnitelná, jelikož jsou důsledkem konkrétních, mnohdy nepředvídatelných událostí,

kteře můžou poplatníkovi nejen finančně velmi přitížit. Jedná se mnohdy o složité životní situace, a proto by měla být zachována rovnost bez výjimky.

2.12. Výše daňových slev a zvýhodnění v ČR

Tab. 2.1: Přehled daňových slev a zvýhodnění v ČR za období 2006 až 2012 v Kč.

Roční sleva na dani	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Na poplatníka	7 200	7 200	24 840	24 840	24 840	23 640	24 840
Na manželku/manžela	4 200	4 200	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Na manželku/manžela – držitele průkazu ZTP/P	8 400	8 400	49 680	49 680	49 680	49 680	49 680
Invalidita I. a II. stupně	1 500	1 500	2 520	2 520	2 520	2 520	2 520
Invalidita III. stupně	3 000	3 000	5 040	5 040	5 040	5 040	5 040
Držitel průkazu ZTP/P	9 600	9 600	16 140	16 140	16 140	16 140	16 140
Student	2 400	2 400	4 020	4 020	4 020	4 020	4 020
Zvýhodnění na dítě	6 000	6 000	10 680	10 680	11 604	11 604	13 404

Zdroj: vlastní zpracování.

Slevy na dani existují v ČR od roku 2006, kdy se přetvořily z nezdanitelných částek (tato transformace se vyplatila hlavně osobám s nízkými příjmy). Jejich výše se podstatně změnila v roce 2008 v souvislosti se změnou výpočtu daně. Od té doby se pouze dočasně pro rok 2011 snížila sleva na poplatníka o 1 200 Kč (tzv. povodňová daň) a v roce 2012 se zvýšilo daňové zvýhodnění na dítě o 1 800 Kč (jako kompenzace rodinám s dětmi za zvýšení DPH).

Jaká je budoucnost těchto slev? I když ne všechny se můžou jevit až tak nutné (např. sleva na studenta nebo na manželku), v současném systému mají docela silný dopad na oblasti jako rodina, zdraví, vzdělání a zároveň mají dobrou motivační funkci k práci. Proto není jednoduché je jen tak zrušit. Faktem ale zůstává, že pro samotný zákon o dani z příjmů a snížení administrativy, by bylo nejlepší, kdyby existovala max. jedna základní sleva na dani platná pro všechny poplatníky s nejnižšími příjmy. Taková operace není nemožná (viz daňové úlevy na Slovensku, kde existují pouze dvě nezdanitelné části, daňové zvýhodnění na dítě a

zaměstnanecká prémie). Avšak bylo by třeba ji vybraným poplatníkům pečlivě a elegantně vykompenzovat v jiných oblastech. Je to bezpochyby velká výzva pro zákonodárce.

2.13. Působnost zaměstnavatele během zdaňovacího období

Povinností zaměstnavatele je každý měsíc posoudit, které příjmy zaměstnance jsou předmětem daně, a které nepodléhají osvobození. Z těchto příjmů zaměstnavatel následně vypočte, srazí a odvede zálohu na daň (případně konečnou srážkovou daň).

Pravomocí zaměstnance je podepsat u svého zaměstnavatele tzv. Prohlášení k dani. Smyslem tohoto prohlášení je hlavně uplatnění nezdaniitelných částek, slev na dani a daňového zvýhodnění na dítě. Tyto daňové slevy a zvýhodnění lze současně uplatnit pouze u jednoho z případných více zaměstnavatelů).⁴⁰

2.13.1 Podepsané prohlášení k dani

Prohlášení má 2 strany, kde jednu podepisujeme dopředu a druhou po skončení zdaňovacího období. Podepíše-li zaměstnanec prohlášení do 30 dnů od vstupu do zaměstnání, je mu sražena měsíční záloha na daň s přihlédnutím slev a daňových zvýhodnění zaměstnanci příslušejících.

Obsahem prohlášení jsou zejména skutečnosti, které jsou u zaměstnance dány pro přiznání slevy na dani a daňového zvýhodnění na dítě (případně jejich změny). Dále, že zaměstnanec neuplatňuje nárok na slevy (zvýhodnění) u jiného plátce⁴¹ za stejné zdaňovací období nebo kalendářní měsíc. Výsledkem může být tedy i záloha nulová nebo tzv. daňový bonus (daňové zvýhodnění na dítě je vyšší než vypočtená záloha na daň)

---

⁴⁰ Viz § 38k odst. 3 zákona o dani z příjmů.

⁴¹ Viz § 38k odst. 4 zákona o dani z příjmů.

Po uplynutí zdaňovacího období zaměstnavatel vypočte daň, provede roční zúčtování záloh na daň, daňového zvýhodnění a přihlédne k nezdanitelným částkám a slevám (zde je podmínkou, že zaměstnanec podepsal prohlášení do 15. února, jehož obsahem je rovněž zjištění skutečností daných pro uplatnění nezdanitelných částek základu daně např. hodnota poskytnutých darů, výše zaplaceného penzijního nebo životního pojištění, že příjem jeho manželky nepřekročil maximální hranici pro uplatnění slevy na manželku atd.)⁴². Výstupem je nedoplatek nebo nadměrný odpočet.

2.13.2 Nepodepsané prohlášení k dani

V případě, že zaměstnanec nepodepíše prohlášení k dani, přichází o nárok na slevy a daňové zvýhodnění. Nepřekročí-li úhrnná výše měsíčního příjmu tohoto zaměstnance u jednoho zaměstnavatele 5 000 Kč, zdaňuje se tzv. srážkovou daní ve výši 15 % (takto zdaněné příjmy již nejsou součástí ročního zúčtování záloh ani daňového přiznání). Daň vybíraná srážkou se v souvislosti se závislou činností vztahuje pouze na příjmy:

- a) ze současného nebo dřívějšího poměru (pracovněprávního, služebního, členského nebo obdobného, včetně příjmů žáků a studentů z praktického výcviku), pokud poplatníkovi vzniká povinnost dbát příkazů plátce,
- b) vycházející z výkonu dřívější, současné nebo budoucí závislé činnosti nehledě na to, jestli plynou od plátce, u kterého poplatník závislou činnost vykonává nebo nevykonává.

2.13.3 Záloha na daň

Výpočet a odvod zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti zaměstnance provádí jeho zaměstnavatel. Východiskem pro její stanovení je hrubá mzda poplatníka, neboli celkové

---

⁴² Viz § 38k odst. 5 zákona o dani z příjmů.

příjmy poplatníka za kalendářní měsíc nebo zdaňovací období⁴³ obsahující kromě základní mzdy i např. různé příplatky, odměny, náhrady, používání služebního vozidla pro soukromé účely atd. Hrubou mzdu následně snížíme o částky osvobozené od daně, zvýšíme o sociální (25 %) a zdravotní pojištění (9 %), které za zaměstnance odvádí státu jeho zaměstnavatel, a výsledek zaokrouhlíme vzestupně na celé stokoruny⁴⁴. Tímto jednoduchým výpočtem získáme základ pro výpočet zálohy jinak nazývaný superhrubá mzdou.

Výsledná záloha na daň zaokrouhlená na celé koruny nahoru, pak tvoří 15 % ze superhrubé mzdy. Podepsal-li zaměstnanec u zaměstnavatele prohlášení k dani, je mu záloha postupně snižena o prokázané slevy na dani a daňové zvýhodnění na dítě.

Tato záloha je podle daňového řádu spravována jako daň a nepožádá-li zaměstnanec (nebo není-li povinen podat daňové přiznání sám podle § 38g) o roční vyúčtování záloh a daňového zvýhodnění, považují se tyto zálohy za splnění jeho daňové povinnosti (viz § 38h odst. 9 zákona o dani z příjmů).

2.13.4 Čistá mzda

Pro získání čisté mzdy (neboli mzdy skutečně vyplacené) je nutné od hrubé mzdy odečíst zálohu na daň⁴⁵, sociální (6,5 %) a zdravotní pojištění (4,5 %), které si ze mzdy platí sám zaměstnanec. Případně se odečítají další srážky ze mzdy jako např. vyplacená záloha na mzdu, soudně nařízená exekuce platu nebo částky, které zaměstnavatel za zaměstnance posílá na jeho spoření.

2.13.5 Mzda vyplacená za více období

V § 38h odst. 7 zákona o dani z příjmů se píše, že zaměstnavatel srazí zálohu při výplatě nebo připsání mzdy zaměstnanci bez ohledu na to, za kterou dobu je mzda vyplácená.

---

⁴³ S výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně nebo podléhají srážkové dani.

⁴⁴ Pro případ, že by základ daně pro výpočet zálohy činil méně než 100 Kč, zaokrouhuje se pouze na celé koruny nahoru.

⁴⁵ Vzniknul-li daňový bonus, k hrubé mzdě jej přičítáme.

Jestliže plátce provádí zúčtování mezd měsíčně nebo pravidelně za období delší, srazí se záloha při zúčtování mzdy.

Avšak hned v dalším odstavci (§ 38h odst. 8) je stanoveno, že vyplácí-li plátce poplatníkovi najednou mzdu za více měsíců téhož zdaňovacího období, vypočte se záloha způsobem, jako by byla vyplacena v jednotlivých měsících, pokud je tento způsob výpočtu pro poplatníka výhodnější. Podmínkou je, že v tomto období poplatník podepsal prohlášení, dosud neuplatnil daňové zvýhodnění na dítě a tato jeho mzda nepodléhá srážkové dani podle § 6 odst. 4 zákona o dani z příjmů.

Tato skutečnost je zajímavá především pro vícenásobné využití daňových slev za více období (měsíců), než pouze jednorázově (v praxi možno občas zaznamenat především u studentských brigád a jiných krátkodobých výpomocí, které probíhají více měsíců a mají sjednanou jednorázovou výplatu). V některých případech tak může dojít ke snížení daňové povinnosti.

Příklad

Předpokládejme studenta, jehož základ daně za prázdninovou brigádu (červenec a srpen) činí 25 000 Kč. Tato částka mu byla vyplacena najednou v září. Student podepsal prohlášení k dani a může tak využít daňových slev.

a) Bez využití § 38h odst. 8.

Tab. 2.2: Daň za více období bez využití § 38h odst. 8.

Text	Kč
Základ daně za dva měsíce	25 000
Zálohová daň (15 %)	$25\,000 \times 0,15 = 3\,750$
Slevy na dani (na poplatníka a studenta)	$2\,070 + 335 = 2\,405$
Záloha na daň po odpočtu slev	$3\,750 - 2\,405 = \mathbf{1\,345}$

Zdroj: vlastní výpočet.

Záloha na daň za červenec a srpen činí 1 345 Kč. Pokud student po uplynutí zdaňovacího období požádá o roční zúčtování záloh (předpokládejme, že neměl během roku jiné, než tyto příjmy), může si uplatnit slevy na dani v plné roční výši (na poplatníka 24 840 Kč a na studenta 4 020 Kč). Vznikne mu tak přeplatek na dani a finanční úřad mu částku 1 345 Kč vrátí.

U příjmů studentů je známo, že ve většině případů daň neplatí (nutné je však podepsané Prohlášení k dani, z kterého vyplývá nárok na slevy). Takový student uplatňující pouze slevu na poplatníka a studenta neplatí daň až do výše ročního příjmu 192 400 Kč.⁴⁶

b) S využitím § 38h odst. 8.

V tomto případě je nutné rozvrhnout příjem do jednotlivých měsíců (např. podle opracovaných hodin). Budeme-li předpokládat, že student odpracoval v každém měsíci stejný počet hodin, bude jeho základ daně v jednom měsíci činit 12 500 Kč.

Tab. 2.3: Daň za více období s využitím § 38h odst. 8.

Text	Kč
Základ daně za jeden měsíc	12 500
Zálohová daň (15 %)	$12\,500 \times 0,15 = 1\,875$
Slevy na dani (na poplatníka a studenta)	$2\,070 + 335 = 2\,405$
Daň po odpočtu slev	$1\,875 - 2\,405 = 0$

Zdroj: vlastní výpočet.

Výsledkem použití ustanovení § 38h odst. 8 v tomto příkladě je, že student neodvádí žádnou zálohu na daň. Tato možnost je pro něj bezpochyby výhodnější, nemusí totiž žádat o roční zúčtování a čekat na vrácení zálohy.

⁴⁶ Od 1. ledna 2012 nastaly změny v zákoníku práce týkající se dohody o provedení práce, na kterou je během roku zaměstnávána většina studentů. Maximální limit odpracovaných hodin se sice zvýšil ze 150 na 300, ale příjmy přesahující 10 000 Kč měsíčně začaly podléhat odvodům sociálního a zdravotního pojištění.

Ještě výhodnější by to bylo u zaměstnance, který by se oproti studentovi ročním zúčtováním dani nevyhnul. Takto by si mohl přímo zkrátit daň.

I když takové situace se v praxi nevyskytují příliš často, podle internetového serveru podnikatel.cz⁴⁷ se ustanovení § 38h odst. 8 mezi účetními absolutně nevyužívá. Může za to nejen neznalost účetních, ale především účetní softwary, které ve většině případů umožňují výpočet zálohy jen při zpracování mzdy za příslušný měsíc. Čili nedokážou zpětně vypočíst zálohy tak, jako by byla mzda vyplacena v jednotlivých měsících a tuto částku následně sečíst do jednoho měsíce.

Co by se pak stalo, kdyby se poplatník takového zdanění domáhal? Zákon tento postup jednoznačně umožňuje a nikoho nemusí zajímat, že účetní nebo software toto spočítat neumí. Je však toto ustanovení zákona skutečně nutné? Faktem je, že poplatníkům majícím mzdu za více měsíců (kteří se dani nevyhnou), dává tento odstavec možnost platit daně ve stejné výši jako ti s pravidelnými měsíčními příjmy. Zase u příkladu se studentem není potřeba platit zálohu a čekat na její vrácení (jelikož v drtivé většině studenti daň neplatí). Má však smysl zahlcovat už tak nepřehledný a složitý zákon ustanoveními pro takto výjimečné situace? A nešlo by u studentů situaci s placením záloh, následným žádáním ročního vyúčtování a vrácením záloh zjednodušit, ulevit tak administrativě a ušetřit všem čas? Zde je bezpochyby prostor pro legislativní změny.

2.14. Roční zúčtování

Poplatník, jenž pobíral v průběhu roku mzdu, má možnost po skončení zdaňovacího období požádat o roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění. Podmínkou je, že poplatník podepsal prohlášení k dani, pobíral příjmy ze závislé činnosti pouze od jednoho plátce daně, nebo od více plátců, ale postupně (čili současně mu nevznikly zdanitelné příjmy u více zaměstnavatelů najednou) a nepodal nebo není povinen podat daňové přiznání.⁴⁸ Pokud měl

---

⁴⁷ Viz KUČEROVÁ, Dagmar. Mzdu vyplacenou za několik měsíců je možné zdanit výhodněji. *Podnikatel.cz* [online]. 25.8.2010 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/mzda-vyplacena-za-vice-mesicu-mzdovy-program/>

⁴⁸ Povinnost podat daňové přiznání mají zejména poplatníci mající mimo příjmů ze závislé činnosti současně další zdanitelné příjmy jako např. z pronájmu, z podnikání nebo z kapitálového majetku, pokud tyto příjmy nepřesáhly celkem 6 000 Kč nebo nepodléhají srážkové dani. Stejně tak jsou povinni podat přiznání k dani

poplatník během roku postupně příjmy od více plátců, předpokladem pro provedení roční zúčtování je, že u všech těchto plátců podepsal prohlášení k dani (nejpozději do 30 dnů od nástupu).

Žádost o roční zúčtování musí mít písemnou formu a být podána nejpozději do 15. února po skončení zdaňovacího období. Poplatník, který měl postupně příjmy od více zaměstnavatelů, požádá o roční zúčtování posledního z nich a současně mu předloží potvrzení o zdanitelných příjmech a zaplacených zálohách od všech předešlých zaměstnavatelů ve zdaňovacím období.

Nedojde-li u poplatníka k ročnímu zúčtování (ať už na základě nepodané žádosti nebo vlastního daňového přiznání), považují se zálohy sražené z jeho mzdy za splnění daňové povinnosti.

Roční zúčtování daně má význam především pro možnost snížit si základ daně pomocí nezdanitelných částí a dodatečně uplatnit daňové slevy a daňového zvýhodnění, které nemohly být uplatněny během roku (např. sleva na manželku), nebo nebyly během roku uplatněny z důvodu opomenutí či včasného neprokázání okolností pro jejich uplatnění, anebo byly uplatněny skrze měsíční zálohy jen částečně (např. poplatník byl po část roku nezaměstnaný). Zde totiž není podstatné, po jakou dobu byl poplatník v minulém období zaměstnán.

Co se samotného průběhu zúčtování týče, plátce vlastně vypočte úhrnnou roční daň poplatníka s přihlédnutím ke všem slevám, zvýhodněním a nezdanitelným částkám základu daně, na které poplatníkovi vzniknul za uplynulé zdaňovací období nárok. Výsledná roční daň zaměstnance se porovná s celkovou výší záloh, které mu byly za zdaňovací období srazeny. Nastane-li situace, že suma záloh převyšuje daň podle ročního zúčtování, považuje se tento rozdíl za daňový přeplatek. Činí-li přeplatek více než 50 Kč, vrátí jej zaměstnavatel zaměstnanci nejpozději při zúčtování mzdy za březen. O výši přeplatku následně plátce sníží odvody správci daně nebo přímo požádá správce daně o jeho vrácení.

---

poplatníci, kterým plyne souběžně mzda od více zaměstnavatelů (zde se nepočítá příjem, který byl srážen konečnou srážkovou daní např. výdělek nejvýše 5 000 Kč za kalendářní měsíc na základě nepodepsaného prohlášení k dani). Více viz § 38ch zákona o dani z příjmů.

Nastane-li nedoplatek (roční daň je vyšší než celkové zálohy), finanční úřad jej nevybírá. Roční zúčtování je přece dobrovolné a nikdo by o něj úmyslně nežádal, aby státu zaplatil více, než musí.

2.15. Sazba daně v České republice

V roce 2008 nastaly změny ve zdaňování příjmů fyzických osob a místo progresivního zdanění (sazby 12 % až 32 %) byla zavedená jednotná sazba daně ve výši 15 % současně s novým způsobem výpočtu daně. Politici tuto novinku v počátcích rádi nazývali rovnou daní, nejspíše aby vzbudili u poplatníků dojem, že jim jde o rovnost všech a dělají správnou věc. I když pojem rovná daň může evokovat něco ve smyslu daně z hlavy (neboli, že každý poplatník odvede státu na dani naprosto stejnou částku), je tím myšlena pouze rovná sazba daně.⁴⁹ V případě Česka je sazba daně rovná pouze naoko, za což může zavedení nového institutu výpočtu daně, tzv. superhrubé mzdy (tento termín se však stejně jako hrubá mzda v zákoně nevyskytuje), která je světovým unikátem.⁵⁰ Jedná se o to, že daň se již nepočítá z hrubé mzdy, ale ze mzdy zvýšené o pojistné hrazené zaměstnavatelem (34 %). Tudíž se nejedná o žádnou mzdu, ale jen o pomyslné navýšení základu daně pro účely výpočtu daňové povinnosti.⁵¹ Z tohoto důvodu skutečná sazba daně z příjmů činí 20,1 % ($15 \times 0,134$), což vyjadřuje, kolik zaměstnanec skutečně odvede na dani z příjmů ze své hrubé mzdy. Tímto však pokřivení české daně z příjmů nekončí, reálná sazba daně se totiž podle výše příjmu chová buď progresivně, nebo dokonce regresivně. To je způsobeno maximálním vyměřovacím základem pro výpočet sociálního a zdravotního pojištění⁵² (měsíčně u

---

⁴⁹ Rovnou sazbou daně z příjmů fyzických osob disponuje v Evropě mimo Českou republiku pouze Slovensko, Rusko, Ukrajina, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko, Bulharsko, Srbsko, Černá Hora, Gruzie a Albánie. Z toho vyplývá, že rovná daň je doménou především postkomunistických států východní a jižní Evropy. Nejedná se tedy o žádný světový trend.

⁵⁰ Daň ze superhrubé mzdy se od 1.1.2011 počítá i v Maďarsku, avšak již po roce se od tohoto institutu ustupuje. Od 1.1.2012 je pouze u měsíčních příjmů nad 202 tis. HUF (okolo 1,7 mln. Kč) daňový základ zvyšován o 27 % tzv. sociální daně (obdobu českého sociálního a zdravotního pojištění). Toto opatření je přijato pouze na přechodnou dobu z důvodů ekonomické krize a chybějících financí. Posléze dojde k úplnému zániku superhrubé mzdy.

⁵¹ Viz § 6 odst. 12 zákona o dani z příjmů.

⁵² Maximální roční vyměřovací základ pro rok 2012 je pro zdravotní pojištění stanoven na 1 809 864 Kč a pro sociální pojištění na 1 206 576 Kč, což znamená, že po dosažení těchto částek ve zdaňovacím období se

zdravotního 150 822 Kč a u sociálního 100 548 Kč) a slevami na dani, resp. nezdanitelnými částkami při ročním zúčtování.

Tabulka níže zachycuje tuto progresivitu a degresivitu sazby daně pomocí různých úrovní měsíční hrubé mzdy zaměstnance, který uplatňuje pouze základní slevu na poplatníka.

Tab. 2.4: Reálná daňová sazba podle různých úrovní příjmů.

Měsíční hrubá mzda v Kč	Základ daně v Kč (zaokrouhlený)	15 % daň v Kč	Daň po slevě (2 070) v Kč	Reálná daňová sazba
10 000	$10\,000 \times 1,34 = \mathbf{13\,400}$	$13\,400 \times 0,15 = \mathbf{2\,010}$	0	$0 / 10\,000 = \mathbf{0\, \%}$
15 000	$15\,000 \times 1,34 = \mathbf{20\,100}$	$20\,100 \times 0,15 = \mathbf{3\,015}$	$3\,015 - 2\,070 = \mathbf{945}$	$945 / 15\,000 = \mathbf{6,3\, \%}$
25 000	$25\,000 \times 1,34 = \mathbf{33\,500}$	$33\,500 \times 0,15 = \mathbf{5\,025}$	$5\,025 - 2\,070 = \mathbf{2\,955}$	$2\,955 / 25\,000 = \mathbf{11,82\, \%}$
50 000	$50\,000 \times 1,34 = \mathbf{67\,000}$	$67\,000 \times 0,15 = \mathbf{10\,050}$	$10\,050 - 2\,070 = \mathbf{7\,980}$	$7\,980 / 50\,000 = \mathbf{15,96\, \%}$
100 548	$100\,548 \times 1,34 = \mathbf{134\,800}$	$134\,800 \times 0,15 = \mathbf{20\,220}$	$20\,220 - 2\,070 = \mathbf{18\,150}$	$18\,150 / 100\,548 = \mathbf{18,05\, \%}$
150 822	$150\,822 + 100\,548 \times 0,25 + 150\,822 \times 0,09 = \mathbf{189\,600}$	$189\,600 \times 0,15 = \mathbf{28\,440}$	$28\,440 - 2\,070 = \mathbf{26\,370}$	$26\,370 / 150\,822 = \mathbf{17,48\, \%}$
250 000	$250\,000 + 100\,548 \times 0,25 + 150\,822 \times 0,09 = \mathbf{288\,800}$	$288\,800 \times 0,15 = \mathbf{43\,320}$	$43\,320 - 2\,070 = \mathbf{41\,250}$	$41\,250 / 250\,000 = \mathbf{16,5\, \%}$
500 000	$500\,000 + 100\,548 \times 0,25 + 150\,822 \times 0,09 = \mathbf{538\,800}$	$538\,800 \times 0,15 = \mathbf{80\,820}$	$80\,820 - 2\,070 = \mathbf{78\,750}$	$78\,750 / 500\,000 = \mathbf{15,75\, \%}$
10 000 000	$10\,000\,000 + 100\,548 \times 0,25 + 150\,822 \times 0,09 = \mathbf{10\,038\,800}$	$10\,038\,800 \times 0,15 = \mathbf{1\,505\,820}$	$1\,505\,820 - 2\,070 = \mathbf{1\,503\,750}$	$1\,503\,750 / 10\,000\,000 = \mathbf{15,04\, \%}$

Zdroj: vlastní výpočet.

Na základě tabulky lze vidět, že v případě nízkého příjmů a použití slevy může být daň nulová nebo jen velmi nízká (např. 6,3 % u příjmů 15 000 Kč). S postupným zvyšováním příjmů roste i reálná daňová sazba, a to až do doby, než se příjem vyrovná maximálnímu vyměřovacímu základu pro odvod sociálního pojištění (v našem příkladě jsme tak dosáhli maximální sazby daně ve výši 18,05 %). Po překročení tohoto limitu se reálná sazba daně začne chovat degresivně. Překonají-li příjmy i strop pro odvod zdravotního pojištění, degrese

---

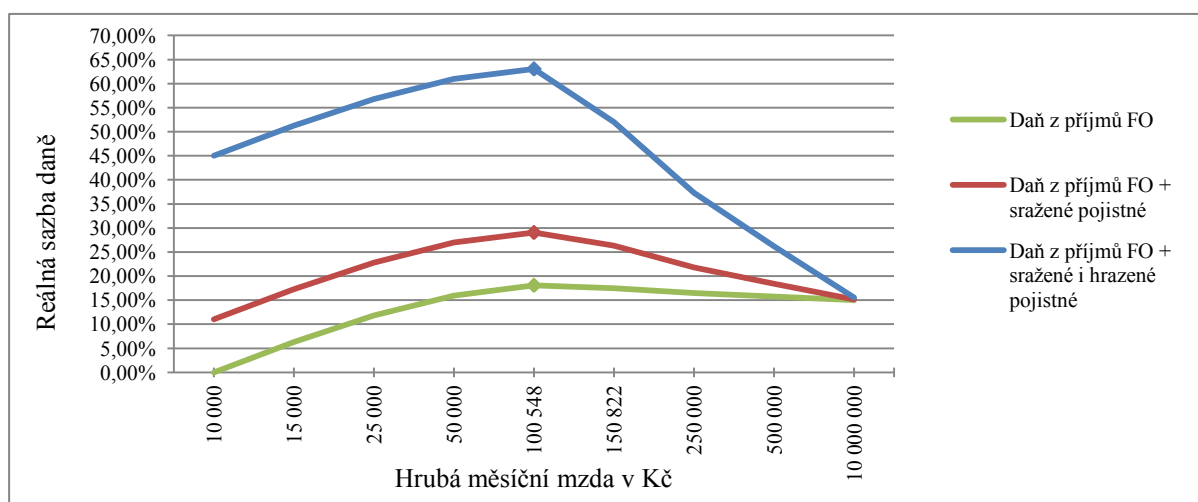
pojistné neplatí. Zdravotní pojištění se platí ve výši 13,5 % (z toho 4,5 % platí zaměstnanec a 9 % zaměstnavatel), u sociálního pojištění je sazba stanovena na 31,5 % (z toho 6,5 % pro zaměstnance a 25 % pro zaměstnavatele).

se ještě mírně zrychlí. Důvodem je, že příjmy nad tyto hranice již nejsou pro účely základu daně zvyšovány o pojistné. Tzn., že částky pojistného zvyšující základ daně, které doteď rostly úměrně příjmům, se stávají konstantní (v tabulce dosáhly celkové výše 38 800 Kč), což s dále rostoucími příjmy snižuje reálnou sazbu daně (ta se bude pomalu přibližovat k základním 15 %, ale již nikdy pod ně neklesne, ani se jim zcela nevyrovná).

Co z toho vyplývá? Reálná sazba daně u osob s nižšími příjmy (do 40 000 Kč hrubého za měsíc) je ovlivněna především slevami na dani a efekt superhrubé mzdy je zde minimální. Tito zaměstnanci, kterých je ve společnosti většina (průměrná hrubá měsíční mzda pro rok 2012 je stanovena na 25 137 Kč), tak zpravidla odvádějí daň z příjmů nižší než 15 %. Zase osoby s vysokými příjmy (okolo 200 000 Kč a více) jsou díky stropu pro odvod pojistného zvýhodněny degresivní sazbou. Neznamená to však, že by poplatník s vyššími příjmy a degresivní sazbou odvedl na dani celkově méně než poplatník, na jehož nižší příjmy se vztahuje progresivní sazba. Dochází pouze ke zpomalování přírůstku a od bodu zlomu (max. vyměřovacího základu pro pojistné) k poklesu daně z mezní koruny (čili se zvýšením příjmů o jednu jednotku se sníží daňová sazba). Nejvyšší sazba se vztahuje na osoby s nadprůměrnými příjmy (50 000 až 150 000 Kč). Stejnou situaci nalezneme v následujícím grafu (modrá spojnice), který navíc znázorňuje celkové daňové zatížení mzdy zaměstnance (neboli o kolik je mu hrubá mzda ořezána) a celkové daňové odvody státu z této mzdy (čili včetně pojistného, které za zaměstnance hradí zaměstnavatel).

Graf 2.3: Změna reálné sazby daně podle úrovně příjmů.

Zdroj: vlastní výpočet (viz Příloha 3).

3. ZDANĚNÍ ZÁVISLÉ ČINNOSTI VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH

Tato kapitola se věnuje dani ze závislé činnosti na Slovensku a v Polsku. Text obsahuje spíše obecnější informace a vychází z daňové legislativy těchto států. Důraz je kladen zejména na specifika a odlišnosti oproti České republice.

3.1. Slovensko

Zdanění závislé činnosti na Slovensku je upraveno zákonem č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů. Konkrétně spadá pod § 5 Příjmy zo závislej činnosti, který nalezneme v druhé části zákona věnující se fyzickým osobám.

V roce 2004 proběhla na Slovensku významná daňová reforma, jejímž výsledkem bylo velké zjednodušení legislativy a snížení daňového zatížení práce. Bylo zlikvidováno progresivní zdanění⁵³ a většina daňových výjimek, a byla zavedena jednotná sazba daně z příjmů ve výši **19 %**, která platí pro FO i PO.

3.1.1 Předmět daně

Předmětem daně jsou příjmy ze závislé činnosti, a to peněžité, nepeněžité nebo dosažené směnou. Natož za předmět daně nelze považovat např. přijaté dary, úvěry, cestovní náhrady, poskytnuté ochranné pracovní prostředky a oděvy, náhrady za použití vlastního nářadí ale třeba i poskytnuté rekondiční nebo rehabilitační pobyty.⁵⁴

---

⁵³ Jeho sazby před reformou činily 10 %, 20 %, 28 %, 35 %, 38 %.

⁵⁴ Viz § 3 odst. 2 a § 5 odst. 5 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů.

3.1.2 Osvobození od daně

Mezi příjmy osvobozené od daně patří především sociální příjmy, transfery, stipendia, náhrady škody, úroky z vkladů, školení zaměstnanců související s činností zaměstnavatele, hodnota stravy, kterou poskytuje zaměstnavatel svým zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti nebo prostřednictvím jiných osob (např. závodní jídelny). Osvobozen je i finanční příspěvek na stravu, nemůže-li se zaměstnanec na základě lékařského potvrzení využít žádný ze způsobů stravování poskytovaných zaměstnavatelem (např. pokud má zaměstnanec bezlepkovou dietu), dále hodnota poskytnutých nealkoholických nápojů určených ke spotřebě na pracovišti, použití rekreačního, zdravotnického, vzdělávacího, předškolního, tělovýchovného nebo sportovního zařízení poskytnutého zaměstnanci (případně manželce/manželovi a vyživovaným dětem) zaměstnavatelem, atd.⁵⁵

Slovensko má oproti ČR téměř poloviční počet položek osvobozených od daně.

3.1.3 Základ daně

Základem daně jsou příjmy ze závislé činnosti, snížené o pojistné a příspěvky, které je povinný platit zaměstnanec.⁵⁶

3.1.4 Nezdanitelné části základu daně podle § 11

1) Dosáhne-li poplatník za příslušné zdaňovací období základu daně, který:

---

⁵⁵ Viz § 5 odst. 7 a § 9 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů.

⁵⁶ Slovenské sociální pojištění platí jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel. Pojistné sražené zaměstnanci je rozděleno až na osm příspěvků a pojistné hrazené zaměstnavatelem čítá pět příspěvků. Pro rok 2012 činí celkové odvody pojistného u zaměstnance formou srážky se mzdy 13,4 % (z toho 4 % na zdravotní pojištění, 1,4 % na nemocenské pojištění, 4 % na starobní důchod, 3 % invalidní důchod a 1 % na nezaměstnanost). Zaměstnavatel hradí za zaměstnance celkem 35,2 % (z toho 10 % na zdravotní pojištění, 1,4 % na nemocenské pojištění, 4 % na starobní důchod, 3 % na invalidní důchod, 1 % na nezaměstnanost, 0,25 % na garanční pojištění, 0,8 % na úrazové pojištění a 4,75 % na rezervní fond). Každá dílčí část pojištění má svůj vlastní maximální vyměřovací základ (s výjimkou úrazového pojištění), což docela přispívá k administrativní náročnosti. Na některé sazby existují úlevy např. pro osoby invalidní. Viz Tabuľka platenia poisťného od 1. januára 2012. *Sociálna poisťovňa* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poisťneho-od-1-januara-2012/924s>

- a) je rovný nebo nižší než 100 násobek platného životního minima⁵⁷, může si odečíst 19,2 násobek životního minima,
- b) je vyšší než 100 násobek platného životního minima, lze odečíst pouze rozdíl mezi 44,2 násobkem životního minima a $\frac{1}{4}$ základu daně (v případě záporného výsledku nelze odečíst nic).

2) Další nezdanitelnou částku základu daně si může poplatník uplatnit na manželku/manžela, žijí-li ve společné domácnosti. Výše odpočtu závisí jak na výši příjmů poplatníka tak jeho manželky/manžela. Pokud poplatník dosáhne základu daně, který:

- a) je menší nebo se rovná 176,8 násobku životního minima, je nezdanitelná část ve výši:
  - 19,2 násobku životního minima, nemá-li manželka/manžel žádný příjem,
  - rozdílu 19,2 násobku životního minima a vlastního příjmu manželky/manžela, nemá-li příjem přesahující 19,2 násobek životního minima,
  - nula, má-li manželka/manžel příjem přesahující 19,2 násobku životního minima,
- b) je vyšší než 176,8 násobek životního minima, může si poplatník odečíst částku ve výši rozdílu 63,4 násobku životního minima a $\frac{1}{4}$ základu daně poplatníka (v případě, že má manželka vlastní příjem, snižuje se tento rozdíl ještě o výši jejího příjmu).

---

⁵⁷ Od 1.7.2011 je na Slovensku životní minimum stanoveno ve výši 189,83 EUR.

Nesplňuje-li poplatník podmínky pro uplatnění odpočtu na manželku během celého roku, může si uplatnit pouze 1/12 za každý kalendářní měsíc, ve kterém podmínky pro uplatnění odpočtu splňoval.

3.1.5 Daňový bonus

Podle § 33 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmov, si může poplatník uplatnit daňový bonus (neboli částku snižující daň) a to na každé vyživované dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti. Podmínkou je, že příjmy poplatníka přesáhly šestinásobek minimální mzdy⁵⁸, čili celkem 1 963,2 EUR (6 x 327,2). Výše daňového bonusu je 19,32 EUR měsíčně na každé vyživované dítě. Tento bonus je obdobou českého bonusu na dítě, kdy se odečítá o daně, a je-li daň nižší než výše bonusu, je poplatníkovi tento rozdíl vyplacen.

3.1.6 Zaměstnanecká prémie

Od 1. 1. 2009 zavedl zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmov nový institut s názvem zaměstnanecké prémie. Jedná se o tzv. zápornou daň, kterou lze uplatnit pouze na konci zdaňovacího období. Nárok na zaměstnaneckou prémii má poplatník, který měl za zdaňovací období pouze příjmy ze závislé činnosti a to ve výši alespoň 6ti násobku minimální mzdy. Výpočet prémie se provádí procentem podle § 32a odst. 3 a se zvyšujícím se příjmem prémie klesá. Její výše závisí od části základní nezdánitelné částky, kterou si poplatník díky nízkým příjmům nemůže uplatnit. Jedná se vlastně o státní příspěvek, který podporuje zaměstnance s nízkými příjmy (především ty, kteří pobírají od poloviny minimální mzdy do výše minimální mzdy) a zároveň se snaží snížit nezaměstnanost.

3.1.7 Shrnutí

Slovensko má u zdanění příjmů ze závislé činnosti pouze dvě nezdánitelné části základu daně, daňový bonus, zaměstnaneckou prémii a několik osvobození od daně.

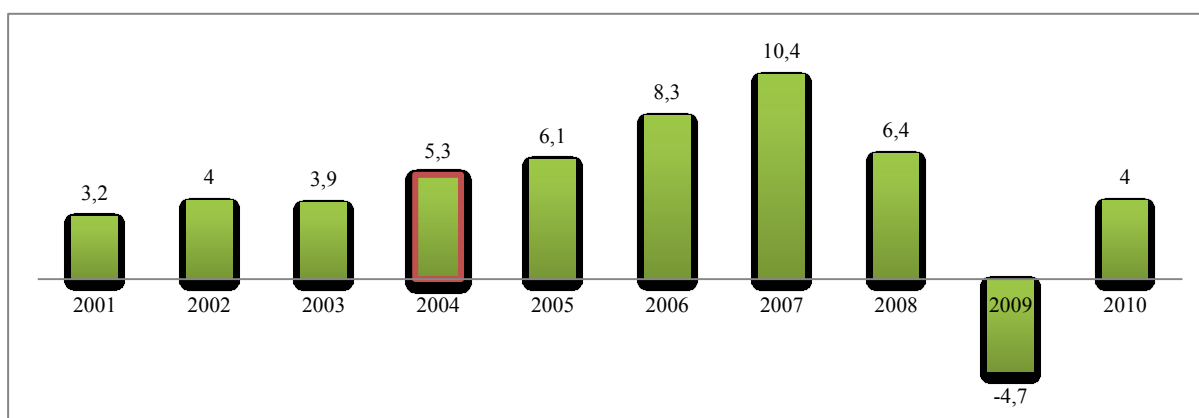
---

⁵⁸ Viz zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde.

Nezdanitelné části jsou obdobou české slevy na poplatníka a na manželku, jen s tím rozdílem, že jsou podstatně propracovanější. Obsahují totiž solidární systém, kdy poplatníci s nízkými příjmy mají právo na absolutně vyšší krácení základu daně. Navíc hranice pro vyšší a nižší odpočet je přímo závislá na stanovené výši životního minima, čímž ji lze jednoduše a efektivně měnit. Toto je navíc umocněno zaměstnaneckými přemiemi, které přímo kompenzují nízké výdělky v zaměstnání nebo nezaměstnanost. Slovenská legislativa věnující se dani ze závislé činnosti je poměrně přehledná, jednoduchá, věcná a podle všeho i dobře fungující.

Slovensko udělalo v roce 2004 svojí daňovou reformou velký krok kupředu a získalo za ni i mnoho pozitivních ohlasů ze zahraničí. Po této reformě došlo v průběhu několika let k razantnímu růstu HDP a poklesu nezaměstnanosti.⁵⁹ Nutno podotknout, že od reformy zákona nedošlo k žádným výraznějším novelizacím.

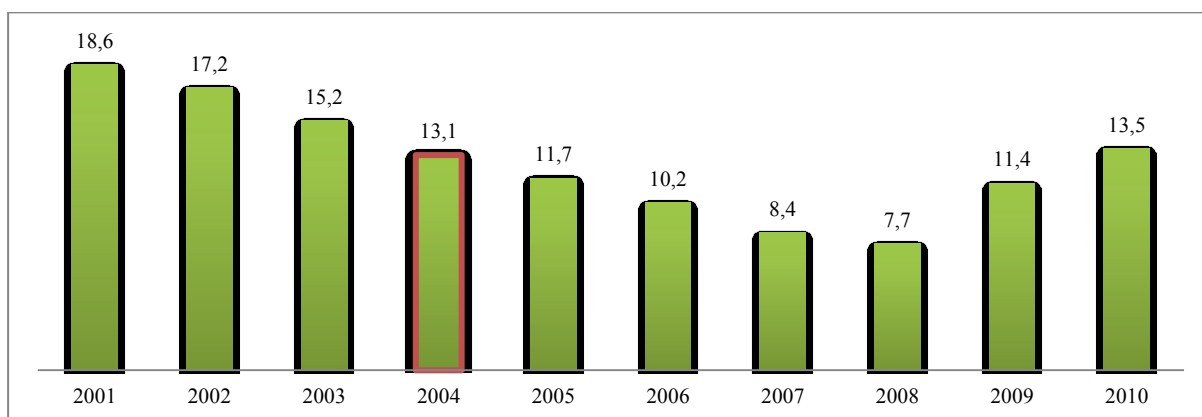
Graf 3.1: Vývoj růstu reálného HDP (%) – Slovensko.

Zdroj: GDP - real growth rate (%). *Index mundi* [online]. 1.1.2011 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=lo&v=66>

⁵⁹ Pozitivní efekt na vývoj ekonomiky na Slovensku neměla pouze daňová reforma, ale např. i důchodová reforma nebo reforma státních výdajů. Rapidní pokles HDP a zvýšení nezaměstnanosti v roce 2009 je zapříčiněn především světovou ekonomickou krizí.

Graf 3.2: Vývoj míry nezaměstnanosti ke konci roku (%) – Slovensko.

Zdroj: Unemployment rate (%). *Index mundi* [online]. 1.1.2011 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?v=74&c=lo&l=en>

3.2. Polsko

Daň z příjmů ze závislé činnosti je v Polsku upravena zákonem ze dne 26. července 1991 ve znění pozdějších novel (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26. lipca 1991 w brzmieniu późniejszych przepisów). Tento zákon je rozdělen do deseti kapitol, které se postupně věnují předmětu a subjektu daně, zdrojům příjmů, osvobozením od daně, nákladům vynaloženým na získání příjmů, zvláštním pravidlům pro stanovení příjmů, nezdanitelným částem základu daně, výběrem daně nebo zálohy na daň, daňovým přiznáním, přechodným a závěrečným ustanovením. V tomto zákoně není žádné paragrafové rozdělení podle druhu příjmů (jako např. ze závislé činnosti, z pronájmu, z podnikání atd.), ale všechny splývají do vymezených deseti kapitol.

3.2.1 Předmět daně

Předmětem daně z příjmů ze závislé činnosti jsou příjmy z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru, z činností znalců nebo likvidátorů, za práci členů družstev, statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob, příjmy na základě dohody o provedení práce, smlouvy o dílo, manažerské smlouvy, důchody a renty.

3.2.2 Osvobození od daně

Článek 21 ustawy o podatku dochodowym od osob fizycznych týkající se osvobození od daně obsahuje okolo 140 položek (z nichž se mnohé dělí na další podbody a písmena), které neuspořádaně osvobozují různorodé druhy příjmů všech fyzických osob. Osvobození se týkají např. rent vyplacených zaměstnancům, kteří měli vážný pracovní úraz, odstupných a odškodnění souvisejících s předčasným ukončením pracovního poměru podle určitých smluv (např. konkurenční doložka) nebo na základě soudu, přídatků na dítě, alimentů a dalších státem vyplacených dávek, stipendií, zaměstnaneckých stravenek, režijních jízdenek a dalších poukázek zaměstnavatele, náhrad za služební cesty, diet, nemocenské, atd.

3.2.3 Základ daně

Základem daně jsou příjmy ze závislé činnosti (s výjimkou příjmů od daně osvobozených) snížené o nezdaniitelné části základu daně.

3.2.4 Nezdaniitelné části

Zdaniitelné příjmy zaměstnance je možno snížit o:

a) Sociální pojištění sražené zaměstnanci

Příjmy se snižují o zákonné sociální pojištění placené zaměstnancem.⁶⁰ Pozor! Nelze odečíst platby na zdravotní pojištění, jelikož jejich část lze odečíst až od výsledné daně (viz kapitola slevy na dani).

b) Uznatelné náklady na získání příjmu

---

⁶⁰ V Polsku jsou platby na sociální pojistné rozděleny na sražené zaměstnanci ve výši celkem 13,71 % (z toho 1,5 % na invalidní důchody, 2,45 % na nemocenské, 9,76 % na starobní důchody) a hrazené zaměstnavatelem dosahující celkem 15,93 % (z toho 4,5 % na invalidní důchody, 1,67 % na úrazové pojištění a 9,76 % na starobní důchody). Z toho vyplývá, že úrazové pojištění za zaměstnance platí pouze zaměstnavatel a zase nemocenské pojištění je pouze v režii zaměstnance. Maximální roční vyměřovací základ pojistného v roce 2012 dosahuje 150 780 PLN a platí pouze pro odvody na invalidní a starobní důchody. Viz Składki ZUS Społeczne. *Proste podatki* [online]. 15.3.2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.pit.pl/odliczenie-zus/>

Zdanitelný příjem zaměstnance lze snížit o tzv. náklady na získání příjmu z titulu zaměstnání, a to bez ohledu na výši příjmu.⁶¹ Za tyto náklady se považuje:

- 111,25 PLN měsíčně (max. 1 335 PLN ročně), pokud pracoviště zaměstnance leží v místě jeho bydliště a má příjmy pouze od jednoho zaměstnavatele,
- je-li pracoviště zaměstnance v místě jeho bydliště a současně má příjmy od více zaměstnavatelů, je možno odečíst max. 2 002,05 PLN za zdaňovací období,
- pokud pracoviště zaměstnance leží mimo místo jeho bydliště a má příjmy pouze od jednoho zaměstnavatele, lze odečíst 139,06 PLN měsíčně (max. 1 668,72 PLN ročně), ale pouze v případě, že se nejedná o pracovní cestu,
- pokud je pracoviště zaměstnance mimo jeho bydliště a má současně příjmy od více zaměstnavatelů, odečítá se max. 2 502,56 PLN za zdaňovací období. Toto neplatí pro pracovní cesty.

c) Dopravu do práce

Pokud jsou roční náklady poplatníka na dojezd do práce (autobusem, vlakem, MHD nebo trajektem) vyšší než roční uznatelné náklady na získání příjmu (viz předchozí kapitola), můžou být jeho příjmy sníženy o skutečně vynaložené náklady na dopravu do práce (nutno dokázat jízdenkami vydanými na jméno poplatníka).⁶²

d) Dary⁶³

- sloužící přímo veřejnosti na zákonem stanovené účely (např. charitativní, kulturní, sportovní, zdravotní, ekologické, vědecké atd.), nebo prostřednictvím zákonem vymezených organizací (např. neziskové organizace, sociální družstva, sportovní kluby atd.). Snížit příjmy nelze o dary politickým stranám (nebo jimi založeným

---

⁶¹ Viz článek 22.2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

⁶² Viz článek 22.11 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

⁶³ Viz článek 26.1.9 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

nadacím), odborovým organizacím a profesním sdružením.⁶⁴ Maximálně si lze odečíst 6 % z ročních příjmů,

- krve nebo plazmy, které poplatník daroval bezplatně. Výše odpočtu záleží od darovaného množství. Za 1 litr darované krve nebo plazmy lze odečíst 130 PLN, ne však více než 6 % ročních příjmů,⁶⁵
- na kostel a náboženství podle zvláštních právních předpisů. Opět lze odečíst max. 6 % ročních příjmů.

e) Používání Internetu

Od příjmu lze rovněž odečíst 760 PLN za rok na internet, který poplatník úplatně používá v místě svého bydliště (nutno doložit fakturu s DPH).⁶⁶

f) Rehabilitaci

Dále lze odečíst náklady vynaložené poplatníkem se zdravotním postižením na jeho rehabilitaci nebo další činnosti a pomůcky usnadňující jeho život. Tyto náklady se odečítají i u poplatníka pečujícího o osobu se zdravotním postižením. Patří sem například náklady na úpravy a vybavení nemovitostí (např. bezbariérový přístup), úpravu motorových vozidel (např. pro vozíčkáře), vzdělávací publikace pro pečovatele, náklady na průvodce pro osoby nevidomé, na překladatele znakové řeči, na tábory určené pro děti se zdravotním postižením, na přepravu MHD, na lázně, zdravotní pobyty atd.⁶⁷

g) Ztrátu

---

⁶⁴ Viz ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24. kwietnia 2003 r.

⁶⁵ Muži mohou ročně darovat 2,7 litrů krve a 25 litrů plazmy. Maximálně si tedy mohou za rok odečíst 3 601 PLN (27,7 x 130). Ženy mohou darovat nejvýše 1,8 litrů krve a 25 litrů plazmy za rok, čili jejich roční odpočet nemůže překročit 3 484 PLN (26,8 x 130).

⁶⁶ Viz článek 26.1.6a) ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

⁶⁷ Kompletní výčet všech uznatelných nákladů souvisejících se zdravotním postižením, včetně jejich maximální uznatelné výše viz článek 26.7 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Podle zákona si zaměstnanec v Polsku může dokonce odečíst ztrátu, která mu vznikla z titulu zaměstnání, když náklady na získání jeho příjmů jsou vyšší než příjem (např. výdaje na dopravu do práce jsou vyšší než mzda). O výši ztráty si může snižovat zdanitelný příjem v následujících pěti letech (max. 50 % ztráty ročně). Tato v praxi absurdní situace je nejspíše způsobena obecností ustanovení, které se vztahuje bez rozdílu na všechny zdroje příjmů (uplatnění tedy nachází spíše u podnikatelů).⁶⁸

h) Další nezdánitelné části

Poplatník si po splnění speciálních podmínek dále může odečíst zaplacené úroky z úvěru na bydlení, uzavřeného před rokem 2007 nebo část výdajů vynaložených před rokem 2003 na opravu nebo pořízení vlastního bydlení, které doteď neuplatnil. Snižít zdanitelné příjmy lze taky o sociální pojištění placené za osobu pomáhající v domácnosti (např. chůva) u smluv uzavřených před 2007.⁶⁹

3.2.5 Sazba daně

V Polsku je na příjmy fyzických osob zavedena progresivní sazba daně podle dvou příjmových pásem.

Tab. 3.1: Sazby daně z příjmů FO v Polsku 2012.

Základ daně		Daň
Nad	Do	
0	85 528 PLN	18 % ze základu daně minus 556,02 PLN
85 528 PLN	-	14 839,02 PLN + 32 % z příjmu nad 85 528 PLN

Zdroj: Art. 27 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. Dostupné z: <http://prawo.lego.pl/prawo/ustawa-z-dnia-26-lipca-1991-r-o-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych/#>

⁶⁸ Viz článek 9.3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

⁶⁹ Viz Ulgi kontynuacja. *Proste podatki* [online]. 15.3.2012 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.pit.pl/ulgi-kontynuacja/>

Z tabulky výše vyplývá, že z ročního příjmu do 3 091 PLN se neplatí žádná daň ($3\,091 \times 0,18 - 556,02 = 0$).

3.2.6 Společné zdanění manželů

Podle článku 6 zákona si mohou manželé, jejichž manželství trvá celý rok, zdanit příjmy společně. Provádí se to tak, že se roční příjmy od obou manželů sečtou, následně se rozdělí na polovinu a každý z manželů platí daň z jedné této poloviny. Smyslem společného zdanění je úleva vybraným rodinám, jelikož tak lze předejít zdanění příjmů jednoho z manželů vyšší sazbou daně. Takový způsob zdanění se tedy nejlépe uplatní v situaci, má-li jeden z manželů nulové nebo velmi nízké příjmy a druhý příjmy vysoké. Proto má společné zdanění manželů význam pouze v legislativě s progresivní sazbou daně.⁷⁰

3.2.7 Slevy na dani

a) Sleva na zaplacené zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění v Polsku platí v plné výši pouze zaměstnanec (9 %) a to formou srážky ze mzdy. Zaplacené zdravotní pojištění si však může odečíst od daně, ale pouze ve výši 7,75 %. U plateb zdravotního pojištění v Polsku neexistuje maximální vyměřovací základ.⁷¹

b) Sleva na dítě

Poplatník si může od daně odečíst slevu na každé vyživované dítě ve výši 1 112,04 PLN ročně (92,67 PLN měsíčně). Podmínkou je, že dítě nedosáhlo věku osmnácti let nebo nevešlo do svazku manželského. Slevu na dítě starší než 18 let je

---

⁷⁰ Společné zdanění manželů fungovalo rovněž v ČR a to od roku 2005 do roku 2008, kdy bylo zrušeno progresivní zdanění. V systémech s rovnou daní je společné zdanění manželů většinou kompenzováno daňovou úlevou na manželku/manžela formou odčitatelné položky (Slovensko) nebo slevy na dani (Česko).

⁷¹ Viz článek 27b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

možno uplatnit, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání a to až do věku 25 let, avšak takové dítě nesmí mít vlastní příjem přesahující ročně 3 089 PLN.⁷²

3.2.8 1% daně obecně prospěšným organizacím

Poplatník může ve svém daňovém přiznání poukázat 1 % své daňové povinnosti konkrétní obecně prospěšné organizaci (pomocí registračního čísla organizace). Poplatník tak sice nic nezíská, ale zároveň nic neztratí a má bezprostřední vliv na to, kde ono procento poplyne. V roce 2009 získaly tímto způsobem obecně prospěšné organizace v Polsku okolo 400 mln. PLN.⁷³

3.2.9 Shrnutí

Polský zákon týkající se zdanění příjmů FO je poměrně obsáhlý, složitý a nepřehledný (k čemuž přispívají i neustále novelizace). Mimo to, že obsahuje obrovské množství daňových výjimek, kde slevy na dani nejsou odděleny od nezdanitelných částek základu daně, postrádá rovněž rozdělení podle druhů příjmů a dohledat se tak např. konkrétních nezdanitelných částek nebo osvobození platných pro poplatníka, který má pouze příjmy ze závislé činnosti zabere nemálo času. Navíc obsahuje velké množství článků, ustanovení, podbodů a písmen, které jsou dávno zrušeny, což se dá na druhou stranu i pochopit, protože při nahrazení těchto prázdných míst platnou legislativou a jejich faktickým přetříděním pod nová čísla a písmena by nastal ještě větší zmatek. O obsáhlosti zákona rovněž hovoří i 848 poznámek pod čarou (pro srovnání český zákon o dani z příjmů, který se navíc věnuje jak FO tak PO obsahuje 138 poznámek pod čarou). Zásadní daňová reforma týkající se příjmů ze závislé činnosti v Polsku je tedy rozhodně na místě.

---

⁷² Viz článek 27f ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

⁷³ Viz Ułgi i odliczenia. *Proste podatki* [online]. 15.3.2012 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.pit.pl/1procent/>

4. ANALÝZA A ZHODNOCENÍ PROBLEMATIKY ČESKÉ DANĚ ZE ZÁVISLÉ ČINNOSTI VE VAZBĚ NA ZAHRANIČÍ

4.1. Superhrubá mzda

Se zavedením superhrubé mzdy⁷⁴ od roku 2008 se mluvilo zejména o zprůhlednění nákladů na zaměstnance. Do té doby byly totiž odvody pojistného hrazeného zaměstnavatelem před zaměstnanci relativně skryty. Většina z nich tak netušila, jak vysokou částku skutečně státu platí a kolik stojí zaměstnavatele (kolik skutečně berou). Toto tvrzení bylo ale poněkud naivní, jelikož stačilo jen přidat kolonku na výplatní pásku (nejlépe i s podrobným rozdělením pojistného).⁷⁵

Opravdový důvod jejího zavedení byl ten, že tehda vláda Mirka Topolánka populisticky slibovala zavedení nízké 15 % rovné daně (tzv. „modrá šance“), která by však státní kasu zruinovala (na snížení státních výdajů neměli politici odvahu), a proto to obešli zmateně působící superhrubou mzdou neboli fiktivním zdaněním daně. Zásadním důsledkem tohoto výpočtu základu daně je, že propojuje daň z příjmů a odvody pojistného pomocí pojistných stropů, které přímo ovlivňují reálnou sazbu daně z příjmů (a její degresi). Tento světový unikát navíc umožňuje jak snížit sazbu daně z příjmů, ale nesnížit příjmy státu, tak zvednout daně, aniž by si toho běžný občan všimnul.

A co na to zákon o dani z příjmů? Podle §3 odst. 1 písm. a) zákona jsou předmětem daně jednoznačně příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků. Zde se ale daň platí i z něčeho, co příjmem není (příjem je zvýšený o pojistné). Následně § 5 zákona vymezuje základ daně rovněž jako příjem, avšak s dovětkem „*pokud dále u jednotlivých příjmů podle § 6 až 10 není stanoveno jinak*“. Následně § 6 odst. 13 zákona stanoví další definici základu daně (konkrétně přímo pro závislou činnost), která už pojistné placené zaměstnavatelem zahrnuje, avšak stále nekoresponduje s definicí předmětu daně. Z toho vyplývá, že základ daně lze vlastně zvýšit nebo snížit o cokoliv, co § 6 „stanoví jinak“. Toto je opět příklad

---

⁷⁴ Za jejího autora je považován Vlastimil Tlustý, tehdejší člen Topolánkovy vlády.

⁷⁵ Skutečností ale je, že mnoho zaměstnanců dodnes nechápe, že oněch 34 % je vlastně jejich příjem, cena jejich práce (a ne částka, kterou za ně platí zaměstnavatel jen tak ze svého).

složitosti a nepřehlednosti zákona o dani z příjmů, kdy jeden paragraf vyvrací druhý, v čemž se mnohdy ztratí i sám zákonodárce.

Jaká je budoucnost superhrubé mzdy v ČR? Nejspíše krátká. Už v plánované daňové reformě se počítá s jejím zrušením a současným zvýšením sazby daně.⁷⁶ Daň by se tak počítala z hrubé mzdy pomocí jedné sazby daně. Její zrušení, které podporuje většina politiků i odborné veřejnosti je zcela legitimní. Nicméně je třeba si uvědomit, že zásadním nedostatkem zde není způsob výpočtu daně, ale rozdělení plateb pojistného na zaměstnance a zaměstnavatele. Tento, sice ve světě běžný systém, je ve své podstatě špatný, protože mate poplatníky, snaží se „zatajovat“ jejich skutečné odvody a přispívá k administrativní náročnosti. Pro nápravu existují 2 možnosti, buď zrušení pojistného hrazeného zaměstnavatelem anebo toho, které je sražené zaměstnanci (paralelně s odpovídající úpravou sazeb). Veškeré pojistné by se tak strhávalo z hrubé mzdy zaměstnance, která by oproti původní byla zvýšená o procento, které za zaměstnance odváděl zaměstnavatel. Superhrubá mzda by se tak stala mzdou hrubou. Anebo v jiném případě prohlásit všechny sražené odvody zaměstnance (daň i pojistné) za odvody zaměstnavatele a existovala by pouze čistá mzda a daň z příjmů zaměstnanců by byla nulová. Důvody, proč toto zatím neexistuje, jsou nejspíše politické, aneb jak by reagovali voliči, kteří by najednou přímo viděli, že jejich hrubé mzdy (i když zvýšené) se mnohdy krátí o 40 % až 60 %? Takovou zásadní změnu si nicméně lze představit pouze při zcela kompletní obměně zákonů a ne pouze formou novelizace.

To není utopie. Příjmy zaměstnanců mají být přece zdaňovány jednoduchým transparentním způsobem a ne pomocí fikce.⁷⁷

---

⁷⁶ Naopak třeba na Slovensku se o jejím zavedení uvažovalo. Nicméně po březnových volbách, ve kterých zvítězila levicová strana Smer v čele s Robertem Ficem to vypadá spíše na zavedení progresivní sazby daně z příjmů.

⁷⁷ Např. v Polsku platí zdravotní pojištění pouze zaměstnanci formou srážky ze mzdy. Zase v Dánsku platí sociální pojištění pouze zaměstnanci a OSVČ, ve Švédsku odvádějí většinu pojistného zaměstnavatelé, zaměstnancům se pouze sráží 7 % na důchodové pojištění a v Estonsku platí veškeré pojistné pouze zaměstnavatel.

4.2. Maximální vyměřovací základ pojistného

Neboli maximální částka pro výpočet pojistného, která v Česku ovlivňuje degresi sazby daně z příjmů fyzických osob. V ČR je zavedena jednotná (rovná) sazba daně pro odvody zdravotního a sociálního pojištění zaměstnanců v celkové výši 45 % (z toho 11 % se sráží ze mzdy a 34% hradí zaměstnavatel), což je trojnásobně více než základní sazba daně z příjmů FO. Platby pojistného však mají svůj maximální limit, zatímco daň z příjmů může s rostoucím příjmem stoupat bez omezení. Strop zdravotního pojištění v Česku je šestinásobek průměrné mzdy (150 822 Kč), strop pro sociální pojištění byl pro rok 2012 stanoven na čtyřnásobek průměrné mzdy (100 548 Kč). A jak je tento strop vnímán z pohledu zdravotního a sociálního pojištění?

Je to něco zcela odlišného, než u zdanění příjmů, které si člověk sám vydělá. Zde totiž nikdo neví, kdy a v jaké míře bude nákladnou lékařskou pomoc potřebovat. Placení zdravotního pojištění by mělo být založeno hlavně na solidaritě a všichni by měli odvádět minimálně stejné procento bez výjimky (ne-li progresivní). Úvaha nad zrušením limitu pro odvody zdravotního pojištění (tak jak je to např. v Polsku) je zcela opodstatněná a mimo jiné, by jeho vyloučení ze zákona zjednodušilo systém a nasypalo potřebné finance do zdravotnictví.

U odvodů na sociální pojištění je situace trochu odlišná, jelikož jejich převážná část jde na důchodové pojištění (z celkových 31,5 % jde 28 % na důchody), z čehož mimo nepředvídatelných situací pro vyplácení invalidního, vdovského nebo sirotčího důchodu putuje většina na plánované starobní důchody. Kromě solidarity tak poplatníci mají mít nárok i na určitou míru zásluhovosti. Realita je v ČR taková, že poplatníci, kteří odvedli na sociálním pojištění značně vysoké sumy, mají současně podstatně nižší státní penzi (okolo 36 % příjmů ze zaměstnání). Stejně tak v porovnání s ostatními zeměmi Evropy⁷⁸, kde jsou stropy zavedeny, je český vyměřovací základ jeden z nejvyšších. Z tohoto pohledu by bylo

---

⁷⁸ Ve většině evropských zemí je situace trochu odlišná, jelikož u nich existuje pouze jediný odvod pojistného, který v sobě zahrnuje jak zdravotní tak sociální pojištění. To podstatně zjednodušuje administrativu. V takovém případě buď existuje více stropů na dílčí části pojistného nebo je zaveden pouze jeden strop anebo žádný. Maximální vyměřovací základ pro platby pojistného není zaveden např. v Itálii, Belgii, Irsku nebo Portugalsku.

vhodné strop nejen zanechat, ale taky podstatně snížit (v roce 2012 došlo k jeho snížení o 36 %). Takto by se snížilo přehnané rovnostářství, systém by se stal více zásluhový a zaměstnavatelům by zlevnila pracovní síla.^{79 80} Poplatníci s vysokými příjmy by měli nárok na penzi relativně úměrnou jejich odvodům a cokoliv navíc by si mohli spořit v soukromých fondech (tímto by se zmínil i rapidní pokles jejich životní úrovně při odchodu do penze). Problém je, že chybí peníze (v roce 2010 bylo na státních důchodech vypláceno 350 mld. Kč a přitom se vybralo jen 320 mld.) a nelze snižovat důchody nejchudšímu obyvatelstvu. Určitá solidarita musí být zachována, protože pouhé příjmy nejsou dostatečným vyjádřením odměny za práci (o výši odměny nerozhoduje pouze snaha usilovně pracovat, ale taky např. osobnost zaměstnance, vzdělání, volba správného oboru, místo bydliště, náhoda atd.). Např. prodavačka v supermarketu není profese s příliš štedrou odměnou a přitom si během pracovní doby téměř neoddechne. Všichni nemůžou dosáhnout vysokých příjmů, i kdyby chtěli a měli k tomu parametry. Trh práce je jasně daný, čili nemůžou být všichni dobře placenými manažery. Zde není prostor pro nic jiného, než velkou důchodovou reformu.

4.3. Sazba daně

4.3.1 Degresivní sazba daně

Jinak řečeno sazba daně, která s rostoucím příjmem klesá. Před rokem 2008 byla v ČR daň z příjmů čistě progresivní. Neexistovala superhrubá mzda ani žádný strop pojistného a s vyšším příjmovým pásmem sazba daně jednoduše rostla. Jaký je tedy důvod těchto pojistných stropů a z toho vycházející daňové degrese, která je ve světě ojedinělá? Na mzdu ve výši 100 548 Kč drtivá většina zaměstnanců nedosáhne a výpadek příjmů státního rozpočtu je tak zanedbatelný. Jedním z oficiálně diskutovaných důvodů pro existenci degresivní sazby

---

⁷⁹ Firmy v rámci úspor a vyhnutí se pojistnému můžou z klíčových zaměstnanců udělat spoluvlastníky, kterým následně příjem vyplácí formou dividend.

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 16. dubna 2010 o přílišném rovnostářství vyplacených důchodů donutil vládu ke schválení tzv. mále důchodové reformy (platná od října 2011), která by měla tuto propast v následujících letech postupně zmírňovat. Zatím se však jedná pouze o kosmetické změny, které nemusí přežít příští, pravděpodobně sociální vládu. Situaci navíc komplikuje nedostatek financí nejen v souvislosti s neustálým růstem počtu důchodců.

je její motivační funkce. Např. v otázce daňové konkurence může motivovat vysokopříjmové poplatníky, aby neodcházeli do zahraničí (resp. aby k nám přicházeli ze zahraničí). Stát by totiž mohl přijít nejen o výpadek daňových příjmů, ale především o společenský prospěch plynoucí od těchto lidí (mnohdy např. specialistů, inovátorů). Navíc tito poplatníci platí už tak efektivně velmi vysoké daně, které stejně nebudou schopni od státu skrze benefity vyčerpát. Jiným argumentem pro degresi může být motivace k práci nebo snížení tendence vyhýbat se placení daní. Z tohoto pohledu by nezavedení degrese mohlo mít záporný efekt. Je to ale pouze teorie neověřená v praxi, která by se v různých zemích mohla chovat zcela jinak.

Výše popsané výhody degresivního zdanění příjmů si lze představit hlavně v rozvojových zemích, které by takto mohly lákat špičkové zaměstnance (migrace v dnešním globalizovaném světě není problém). Avšak když je člověk bohatý, bude pro něj několik ušetřených procent důvodem pro vystěhování do cizího prostředí? Asi to nebude příliš časté (např. špičkového vědce zajímají spíše možnosti výzkumu než o něco štedřejší daňový systém). Nižší sazba pro vyšší příjmy by se tak v tomto smyslu uplatnila dříve pro flexibilní právnické osoby. Protiargumenty degresivní sazby jsou její nespravedlnost, neoblíbenost mezi širokou veřejností (Proč by ti, co na to mají, měli platit méně?), v případě jejího špatného nastavení možnost výpadku příjmů státního rozpočtu, dále argumenty neověřené v praxi a hlavně narušování solidarity mezi chudými a bohatými.

Pokud už máme v ČR degresi daně z příjmů, proč je řešena prostřednictvím pojistných stropů, čímž propojuje vzájemnou závislost dvou odlišných oblastí? Proč rovnou nenastavit nižší daňové pásmo pro vysoké příjmy a přestat skrývat degresi pomocí superhrubé mzdy? Že by si čeští politici, jejichž příjmy pojistné stropy hravě přesahují, schválili tuto nenápadnou kličku pro sebe nebo jiné zájmové skupiny? Nebo že by měli strach z přímé degrese, kterou by většinová společnost odsoudila? V dobách odhalování velkých korupčních kauz a skepticismu voličů ke svým politikům by se nebylo čemu divit. Jinou příčinou zavedení vyšší sazby daně pro zaměstnance se středními příjmy může být jejich neschopnost uniknout daňové povinnosti (na rozdíl od živnostníků nebo bohatých). Avšak nejpravděpodobnější variantou je, že se jednoduše jedná o nepromyšlenou chybu v zákoně, která vznikla díky zbrklému zavedení superhrubé mzdy.⁸¹ V rozsáhle zprávě OECD Economic Survey of the

---

⁸¹ Jak situaci komentoval bývalý ministr financí Eduard Janota.

Czech Republic, 2010⁸² (Přehled ekonomiky České republiky 2010) je česká degrese označena za anomálii s doporučením jejího zrušení, k čemu se s blížící daňovou reformou nejspíše schyluje. Pro zrušení degrese mluví i narůstající státní dluh (od zavedení superhrubé mzdy se státní deficit zvýšil o 67 % a jeho podíl na HDP vzrostl o 13 %⁸³). Současný státní dluh ČR je zhruba 42 % HDP.

Možné varianty odstranění české degrese

- a) Zrušit maximální vyměřovací základy pro sociální a zdravotní pojistné. Nicméně storno stropu pro sociální pojištění je momentálně velmi problematické, protože by se tím ještě prohloubil už tak příliš rovnostářský výpočet penzí.
- b) Zavést další sazbu daně z příjmů, která by platila pro příjmy nad hranici maximálního vyměřovacího základu (např. 20 %). Avšak to by degresi neodstranilo, ale pouze ji posunulo na vyšší sazbu. Takové násilné východisko by bylo navíc zcela zoufalé, protože míchat k superhrubé mzdě ještě další sazby, by bylo zcela v rozporu s myšlenkou zjednodušení a zprůhlednění daní.
- c) Změnit výpočet daně z příjmů. Jednalo by se především o zrušení institutu superhrubé mzdy. Tato možnost je z krátkodobého hlediska nejvhodnější a její zavedení je i nejpravděpodobnější. Při zachování 15 % sazby by to však způsobilo značný výpadek příjmů státního rozpočtu, proto je v rámci tohoto řešení vhodné uvažovat o snížení výdajů státu a zvýšení sazby daně (např. na 20 %). Zrušení superhrubé mzdy a zvýšení sazby daně na 20% by mělo na sazbu daně z příjmů téměř identický efekt, jako zrušení pojistných stropů (viz graf 4.1).

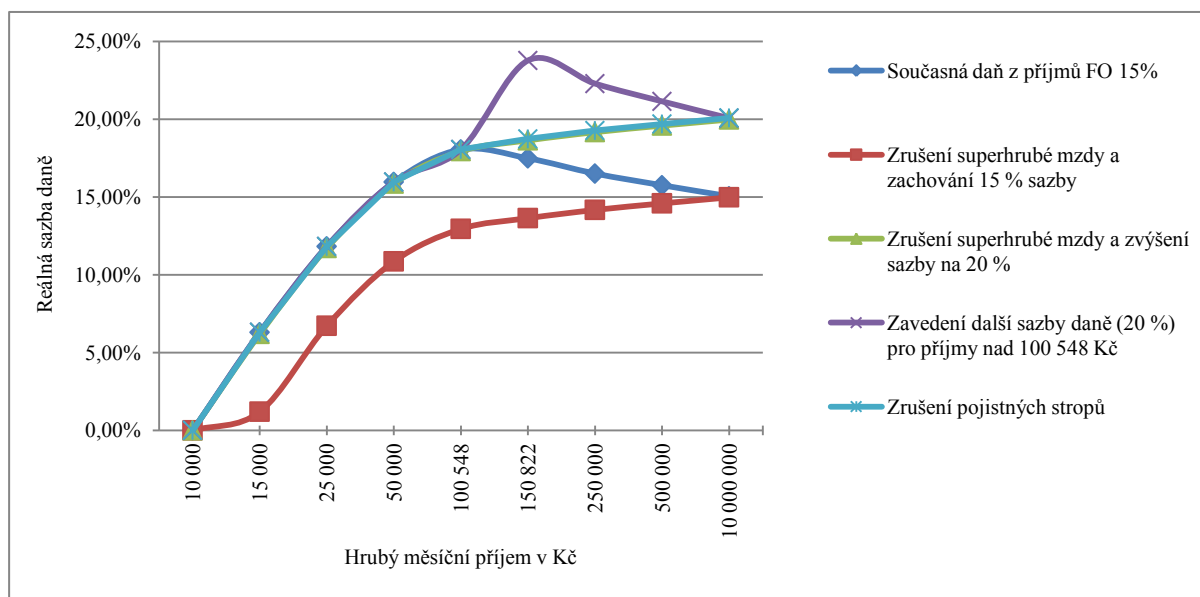
Výše popsané východiska z české degrese a jejich dopad na reálnou sazbu daně z příjmů FO jsou znázorněny v následujícím grafu, který zohledňuje pouze základní slevu na poplatníka.

---

⁸² Viz OECD. Economic Survey of the Czech Republic, 2010. *Police Brief* [online]. 14.1.2010 [cit. 2012-03-6]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/6/41/44905528.pdf>

⁸³ Viz Státní dluh České republiky. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 1.4.2012 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_dluh_%C4%8Ceska

Graf 4.1: Možné varianty zrušení degrese v ČR a jejich důsledky na sazbu daně z příjmů.

Zdroj: vlastní výpočet (viz Příloha 4).

S ohledem na všechny popsané pro a proti není degresivní sazba příliš ospravedlnitelná a je třeba ji zrušit. Nejdůležitějšími argumenty jsou, že snižuje solidaritu k chudým a její pozitivní efekty jsou velmi nejisté. A navíc, daně by měly zůstat daněmi (jednoduchými a solidárními) a experimenty v podobně jakéhosi motivátora k práci a poctivosti raději přenechat jiným. Nesnažme se za každou cenu dělat z daní to, co nejsou.

4.3.2 Progresivní sazba daně

Vznik progresivní daně se datuje na počátek 20. století a vznikla hlavně v důsledku rostoucích vládních výdajů na armádu a sociální zabezpečení. Je to forma zdanění, která je dnes oblíbená zejména u socialistických vlád a znamená jednoduše, že s rostoucím příjmem roste i sazba daně (buď stupňovitě, nebo klouzavě). Ale proč by měli být bohatí trestáni prostřednictvím vyššího zdanění? Vysoké příjmy zaměstnanců jsou přece většinou odpovědí na jejich schopnosti nebo vynaložené úsilí. Většinu služeb státu využívají stejně jako ti chudí (kdo vydělává 4x více nepotřebuje 4x více policistů nebo učitelů) a navíc už tak platí ze svých příjmů reálně hodně. Nedochází tak k destimulaci práce a dosažení vyššího příjmu? V některých konkrétních případech možná, ale ve skutečnosti většina lidí v dnešním světě nemá možnost maximálního výdělku. A rovněž je nepravděpodobné, že by špičkoví

zaměstnanci polevili ve své práci jen kvůli několika procentům. Muselo by se jednat o extrémně vysoké navýšení, aby se tento efekt dostavil.

Progresi lze dále zdůvodnit na základě konkrétních výdajů státu. Např. školství, které je pro stát finančně velmi náročné, navíc studenti neplatí pojištění ani daně. Vzdělanější lidé jsou většinou bohatší nebo jsou využíváni k udržování vysokých příjmů bohatých. U politiky by se mohlo zdát, že ji potřebují všichni stejně, avšak bohatí můžou svými příjmy do politiky přímo zasahovat a ať už legálně nebo nelegálně ji ovlivňovat (např. pomocí příspěvků na volební kampaně). Politici tak můžou pracovat na objednávku těch, kteří skutečně po moci touží.

Podobných argumentů by se dalo nalézt sice mnoho, avšak díky jejich neurčitosti a neměřitelnosti lze za hlavní důvod progresivní daně považovat zamýšlenou solidaritu k chudým⁸⁴ a snahu státu vybrat co nejvíce. V rámci přerozdělování by si bohatý měl uvědomit, že pokud se chce projíždět ve svém sportáku po kvalitní silnici, musí tomu tvrdě pracujícímu dělníkovi taky něco zaplatit. Navíc podle průzkumů veřejného mínění je příznivců progresivního zdanění většina, což je i pochopitelné, protože tato většina se nepočítá mezi ty, kterých by se progresivní zdanění dotklo.⁸⁵

Z jiného pohledu může být vyšší zdanění bohatých ve vyspělých zemích bráno jako daň za vyšší životní úroveň, za to, že zde můžou pobývat a čerpat všechny výhody jako např. kvalitní vzdělání a infrastruktura, nízká nezaměstnanost, dobrý přístup k informacím, vysoký

---

⁸⁴ Podle publikace OECD Factbook 2011-2012, Economic, Environmental and Social Statistics se mzdové rozdíly ve světě zvyšují a to takovým způsobem, že mzdy nejlépe ohodnocených zaměstnanců rostou, zatímco podprůměrné mzdy stagnují. Podle všech zemí OECD je Česko zatím na čtvrtém místě s nejmenšími mzdovými rozdíly po Slovinsku, Dánsku a Norsku. Největší rozdíly ve mzdách jsou např. v Chile, Mexiku, USA, z evropských zemí v Turecku, Portugalsku, Velké Británii a Itálii. Slušné umístění Česka v žebříčku ale hned nemusí znamenat, že je vše dobře. Na průměrnou hrubou mzdu v ČR, která se pohybuje okolo 24 tis. Kč, dosáhne přibližně každý třetí občan. Co se týče výše průměrné mzdy, je toto číslo nadhodnoceno těmi nejvyššími mzdami. Skutečné průměrné mzdě se tak spíše blíží medián mezd, který dosahuje výše okolo 20 tis. Kč hrubého. Podle údajů OECD patří v ČR mezi 10 % zaměstnanců s nejvyššími příjmy již občan s příjmem nad 35 tis. Kč. Podle odhadů však v následujících letech bude docházet ke zvyšování příjmových rozdílů a ČR nebude výjimkou. Viz OECD. OECD Factbook 2011-2012: Economic, Environmental and Social Statistics. *OECD* [online]. 7.12.2011[cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook-2011-2012_factbook-2011-en

⁸⁵ Za zmínku stojí hrdinské nabídky mnoha milionářů po celém světě, kteří v rámci pomoci své zemi v době krize navrhli svým vládám, aby jim zvýšily daně se slovy „*máme peněz více, než potřebujeme*“. Je mezi nimi např. americký miliardář Warren Buffett, francouzská dědička společnosti L'Oréal Liliane Bettencourtová nebo bývalý německý lékař Dieter Lehmkühl. Přitom jen v Německu vznikla skupina asi 50 milionářů, kteří se nazvali „Bohatými pro daň z kapitálu“.

důraz na vědu, technologie, ochranu životního prostředí, stabilní politickou situaci, bezpečnost atd. Pro zaměstnance s vysokými příjmy totiž peníze nejsou všechno a nemají takový problém s placením vyšších daní, pokud jim za to od státu plynou jiné hodnoty a poplatník nemá pocit, že jsou jeho peníze spláchnuté v záchodě. Maximální výběr daně tak může být zároveň hnacím motorem rozvoje společnosti. Akceptovatelně nastavená progresivní daň způsobuje nejmenší úhrnné oběti a nejvyšší celkový užitek. Tento model dokáže nejlépe fungovat v transparentním a nekorupčním prostředí, kde jsou zároveň dobře ošetřeny možnosti daňových úniků.⁸⁶ Pak by mohlo i hrozit, že se zvyšující se sazbou daně může klesat její výběr a vyšší sazba tak může být kontraproduktivní. Vysoké daně v prohnilem systému znamenají, že platí pouze féroví lidé, kdežto zloději neplatí nic nebo pouze málo. Navíc v korupci prorostlých státech, kde byla zavedena rovná daň, je momentálně malá šance na zavedení progrese (zásluhou bohatých politických lobbistů nebo samotných politiků) a pokud se zavede, tak není zcela efektivní, jelikož se buď zvýší počet daňových úniků, anebo se výnos z daní ztratí např. v předražených a neprůhledných státních zakázkách.

Z toho trošku vyplývá, proč je progresivní sazba daně z příjmů zavedena ve většině vyspělých evropských zemích, oproti rozvojovým a postkomunistickým státům, kde se v posledních letech těší zájmu spíše rovná sazba daně.

V ČR fungovala klouzavá progresivní sazba daně z příjmů před rokem 2008. Avšak místo správného čerpání výhod této formy zdanění (solidarita, přerozdělování, zvyšování životní úrovně atd.), padaly její příjmy spíše do rukou korupčníků nebo na úhradu státního dluhu. Od roku 2008 je v Česku rovná sazba daně z příjmů fyzických osob, avšak její skutečný efekt na zdanění zaměstnanců se pohybuje v rozmezí 0 % až 20 %. Přitom na

---

⁸⁶ Podle žebříčku Transparency International ve vnímání korupce se Česko umístilo za rok 2011 na 24. místě v Evropě a 57. místě ve světě. Radíme se tak do skupiny států jako Rumunsko, Namibie nebo Saudská Arábie. Pro srovnání v roce 2001 se ČR umístila ve světě na 47. místě. Naproti tomu na vrcholu žebříku jsou např. Dánsko a Švédsko, země mající jedny z nejvyšších daní na světě. Viz Na celosvětovém žebříčku CPI – Index vnímání korupce 2011 se Česká republika dělí o 57.–59. místo s Namibií a Saúdskou Arábií. *Transparency International* [online]. 2011[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/celosvetovem-zebricku-cpi-index-vnimani-korupce-2011-ceska-r/> a Corruption Perceptions Index 2011. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/>

poplatníky s nadprůměrnými příjmy (40 až 100 tis. Kč) se vztahuje horní hranice sazby, která po dosažení pojistného stropu klesá. Je tato mírná progresse na místě? Oproti čisté progresi, kde jsou jasně stanovené příjmové pásma, zde dochází k drobnému zvýhodňování (znevýhodňování) s každou korunou navíc. V Česku tuto mírnou progresi rovné sazby způsobují daňové slevy a odčitatelné položky, kterých je až přespříliš a má na ně právo téměř každý bez ohledu na výši příjmu.⁸⁷

4.3.3 Rovná daň

Rovná daň, neboli zdanění všech subjektů relativně stejnou daňovou sazbou není ve světě příliš častá, ale v posledních letech zažívá silný „comeback“ (zejména v zemích Východního bloku). Že by lidé z těchto zemí na onu rovnost všech stále slyšeli? Kromě České republiky tak v roce 2012 disponují v Evropě rovnou sazbou daně Slovensko, Rusko, Ukrajina, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko, Srbsko, Černá Hora, Gruzie, Albánie, Makedonie, Island, a o jejím zavedení uvažují např. Polsko a Řecko. Ve většině těchto zemí byla zavedena v posledních deseti letech. Existuje několik typů podle toho, jestli je uvalena na všechny příjmy nebo jen na některé (v ČR se na FO vztahuje 15 % a na PO 19% sazba). Je většinou kombinována se slevami a nezdanitelnými částkami, což způsobuje, že je mírně progresivní a někdy dokonce nulová (tzv. nezdanitelné minimum). Čím více daňových výjimek, tím méně je daň rovná a zákon složitější (případ Česka), proto by bylo vhodné uvažovat o podstatném zredukování těchto výjimek.

Největším argumentem pro zavedení rovné daně je její relativní spravedlnost (každý se podílí na státním rozpočtu stejným procentem ze svého příjmu). V rámci zavádění rovné daně současně na příjmy i spotřebu se situace odůvodňuje tím, že poplatník se může svobodněji rozhodnout o výši své spotřeby podle svých příjmů (a ne jak mu to stanoví stát). U bohatých, kteří odvedou státu oproti progresi méně, se jejich ušetřené peníze mohou vrátit do ekonomiky ve formě investic nebo spotřeby, které jsou mnohdy efektivnější než státní výdaje.

---

⁸⁷ V rámci špatného důchodového systému a chybějících peněz na důchody se v ČR hovoří o zavedení dočasné druhé, vyšší sazby daně pro příjmy nad 100 tis. Kč měsíčně (to by se to týkalo zhruba 70 tis. lidí), která by zmizela hned, jakmile začnou důchody růst potřebným tempem. Tento skok daně je ale dosti velký a navíc dočasný, což by mohlo bohaté vést k převedení části příjmů do příznivějších let nebo na rodinné příslušníky.

Je ale pravděpodobné, že takové peníze by směřovaly zejména do nejziskovějších oblastí, což jen podpoří ideál zisku a užitku jakožto nejdůležitějších měřítek hodnot.

Rovná daň je založena na principu, že člověk vše získal pouze svoji zásluhou a proto není povinen se dělit s ostatními.

Na první pohled vypadá vše neutrálně a spravedlivě, ale bohužel pouze ekonomicky a matematicky. Je totiž ono jednotné procento natolik posvátné? Nemělo by se raději přihlížet k celkovému zatížení poplatníka? Ve skutečnosti rovná daň není až tak spravedlivá.⁸⁸ Ubírá osobám, které si za zdaněné peníze nakupují zboží k přežití oproti těm, kteří se bez peněz navíc obejdou. Rozevírá tak nůžky mezi bohatým a chudým obyvatelstvem, jelikož spotřební daň je většinou na základní i luxusní zboží jednotná. Např. kdybychom zavedli rovnou daň ve výši 40 % z příjmů, poplatník s nízkou mzdou by měl sotva na živobytí, kdežto bohatý by se musel jen lehce uskromnit v nakupování nadstandardního a podstatně méně potřebného zboží. Koho požadavek by byl pak oprávněnější? Z tohoto důvodů není možné posuzovat daně pouze na základě jejich ekonomických dopadů.⁸⁹

Jako další výhoda rovné sazby se nabízí její jednoduchost a transparentnost, čím by se zároveň mohly ušetřit náklady při jejím výběru (navíc nepřehledný systém zneužívají především vysokopříjmové skupiny pro krácení daní).⁹⁰ V případě zavedení stejné rovné daně na více typu příjmů by mohlo dojít ke sjednocení daňových formulářů, čímž by se podstatně zredukoval jejich počet. Nutno však podotknout, že problém složitosti daňových zákonů je především v jejich celkovém znění a ne pouze v daňové sazbě.

Posledním odůvodněním pro jednotnou sazbu daně je, že zatěžuje ekonomiku méně než sazba progresivní, protože nedemotivuje lidi od touhy vydělat co nejvíce nebo

---

⁸⁸ Podstatně spravedlivější se rovná daň jeví v obchodní sféře, kde mezi společnostmi solidarita ustupuje do pozadí a mohla by učinit ekonomiku konkurenceschopnou.

⁸⁹ Olev Raju, bývalý šéf rozpočtové komise estonského parlamentu prohlásil v roce 2005, že příjmové nerovnosti se v Estonsku díky rovné dani stále zvětšují a uvažuje se o jejím zrušení a přechodu na progresivní daň. Zatím se tak ale nestalo.

⁹⁰ Zjednodušení a zprůhlednění daňového systému může donutit podniky opustit „šedou zónu“. Např. v roce 2004 byla na Slovensku zavedena rovná daň ve výši 19 % pro právnické i fyzické osoby a za první rok od uvedení, se zvýšil počet plátců daně o 15 %. Zase v 2001 v Rusku se po zavedení 13 % rovné daně zvýšil výběr daně z příjmů fyzických osob v prvním roce o 25,2 %, v druhém o 24,6 % a ve třetím o 15,2 %. Přitom počet plátců se nezměnil. V souvislosti s Ruskem však nedošlo pouze k zjednodušení systému, ale zároveň rapidnímu snížení daňového zatížení. Je proto otázkou, nakolik může za zvýšení výběru samotná rovná daň a nakolik efekt Lafferovy křivky (snížení daní zvýší jejich výběr).

nepodvádět. Avšak proti tomu se staví tvrzení, že ničí princip společenské solidarity, jelikož ne každý má možnost vydělat maximum. Je proto lepší vynutit solidaritu bohatým prostřednictvím vyšších daní, nebo jim naopak ulevit a věřit, že budou vydělávat více, podvádět méně, a stát tak od nich vybere o něco navíc?

Na základě všech pro a proti nelze rovnou daň jednoznačně zavrhnout.⁹¹ Záleží především jak je nastavena a v jakém politickém, právním a společenském prostředí se zavede. Vyspělé evropské státy těžící z progresivní sazby rovné zdanění rázně odmítají. Ale co Česko a další země převážně východní Evropy? Jak již bylo poznamenáno výše v kapitole o progresivní dani, v těchto mnohdy korupčních prostředích s nepřehlednými zákony, nevalnou životní úrovní, silně zastoupenou černou ekonomikou a velkými daňovými úniky může být rovná daň dočasně oblíbenou a výhodnou. Je totiž atraktivní pro investory a může podpořit ekonomický růst.⁹² Avšak ve vyspělém světě přílišnou budoucnost nemá. Není totiž podstatné, jak vysoké (rovné, nerovné) daně platíme, ale co za ně dostaneme.

Co se týče Česka, rádobý rovná daň zde existuje od roku 2008 a důvodem jejího zavedení bylo z velké části předvolební zviditelnění se ODS.^{93 94} Po jejím zavedení se daň u poplatníků s nižšími a průměrnými příjmy téměř nezměnila, těm nejbohatším se však snížila téměř o polovinu (z 32 % na 15%). Oproti očekáváním se nepodařilo prokázat snížení ochoty k daňovým únikům a tedy, že snížení daní zvýší jejich výběr.

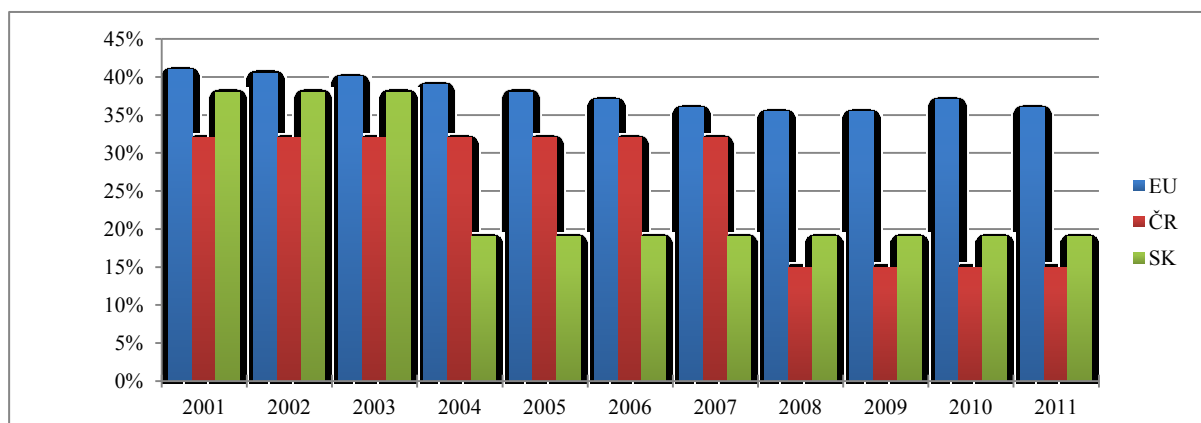
⁹¹ Podle ankety serveru *mesec.cz* z roku 2005 (čili před zavedením jednotné sazby daně z příjmů v ČR) hlasovalo z 800 čtenářů 51 % pro její zavedení a 49 bylo proti. Viz KROH, Michael. Rovná daň: iluze a realita. *Měšec.cz* [online]. 25.5.2005 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/rovna-dan-iluze-a-realita/>

⁹² Např. Slovensko zavedením nízké rovné daně v roce 2004 přilákalo na své území mnoho zahraničních investorů, především z automobilového průmyslu např. Volkswagen Slovakia, a.s., PSA Peugeot Citroen a Kia Motors Slovakia. Tím se během tří let snížila nezaměstnanost o 10 % a průměrná mzda se zvýšila o 4 000 Kč. Podle zprávy OECD „Economic Survey of Slovakia“ z roku 2007 bylo Slovensko hodnoceno jako jedna z ekonomicky nejúspěšnějších zemí. Zároveň ale došlo k vysokému zvýšení rozdílů mezi životní úrovní chudých a bohatých obyvatel.

⁹³ Jedním z důvodů masové předvolební propagace rovné daně v ČR v roce 2007 byla mimo jiné snaha ODS udržet si prostřednictvím zrušení progresivní sazby daně silné pozice mezi známými osobnostmi umělecké, sportovní, intelektuální a ekonomické elity, prostřednictvím jejichž popularity lze efektivně ovlivňovat voliče.

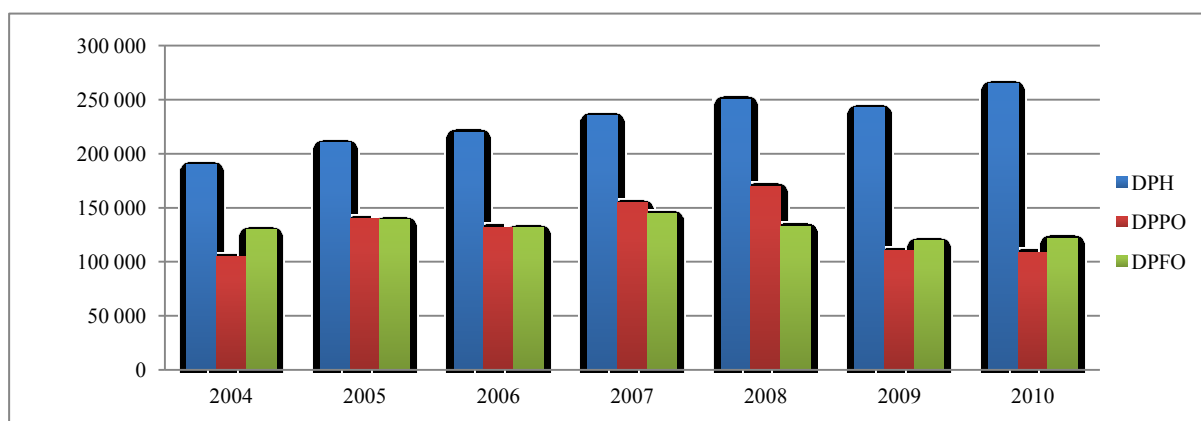
⁹⁴ Nutno podotknout, že rovná sazba daně, existující od roku 1993 je v ČR v podobě sociálního a zdravotního pojištění (které podstatně převyšuje sazbu daně z příjmů).

Graf 4.2: Vývoj horních sazeb daně z příjmů FO v EU, ČR a SK.

Zdroj: Taxation trends in the European Union 2011.

Graf 4.3: Výběr daní v ČR za období 2004 až 2010 (v mln Kč).

Zdroj: Ministerstvo financí ČR.

Podle grafů výše, se po zavedení rovné daně dokonce výběr daní z příjmů FO snížil. Tento pokles zapříčinil hlavně výpadek daňových příjmů od nejbohatších (kde je Česko se svou sazbou dlouhodobě pod průměrem EU), a do jisté míry i nastupující finanční krize. Výpadek vláda řešila zvýšením snížené sazby daně z přidané hodnoty (z 5 % na 9 % a následně na 10 %).⁹⁵ Česká rovná daň se tak z pohledu příjmů státního rozpočtu příliš

⁹⁵ Od roku 2012 vzrostla sazba snížené daně až na 14 % a podle plánu vlády by obě sazby DPH měly nadále růst (případně se sjednotit na jedné kompromisní sazbě). Takto vybrané peníze mají posloužit zejména ke startu důchodové reformy a dalšímu nezadlužování země. Nicméně opět dojde k prohlubování sociální nerovnosti, jelikož 1 koruna chudého poplatníka má jinou reálnou hodnotu než 1 koruna top manažera.

neosvědčila. Na Slovensku zavedení rovné daně nepostihlo státní rozpočet tak radikálně jako v Česku, jelikož sazba byla stanovena na 19 % a současně došlo k velkému snížení vládních výdajů. Slovenská verze se tedy povedla podstatně lépe. Příznivci rovné daně často odkazují na pobaltské země jako Litva, Lotyšsko a Estonsko, které jsou obecně považovány za prosperující. Avšak nelze přímo dokázat, že jejich úspěch je způsoben rovnou daní.

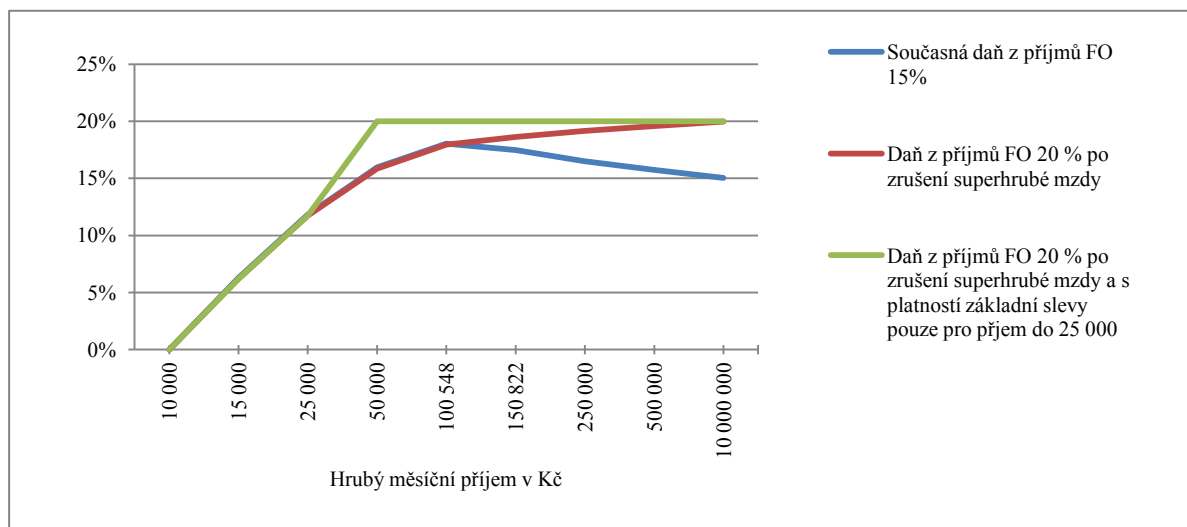
Svět omezující se na zisk a užitek může hlásat, že progresivní sazba je trestem úspěšných, avšak rovné zdanění oslabuje o mnoho důležitější princip solidarity. Klíčem pro úspěch společnosti je využití celého jejího potenciálu a ne pouze uměle vzniklých elit. A právě v tomto by měl stát zavedením dobře nastavených progresivních daní.

4.3.4 Budoucnost sazby daně z příjmů FO v ČR

Bude-li v ČR zrušena superhrubá mzda, bude naše daň z příjmů zase o něco rovnější. Jisté je, že v rámci zachování výdajů státu by sazba musela dosahovat nějaké kompromisní výše (hovoří se o sazbě okolo 20 %). Diskuse současné vlády se tedy zaměřuje hlavně na cílovou výši sazby, zjednodušení jejího výpočtu a rušení daňových výjimek (případně jejich omezení pouze na nízkopříjmové skupiny).

Následující graf porovnává současnou situaci s možným budoucím scénářem (zrušení superhrubé mzdy, zvýšení sazby na 19 % a platnost základní slevy na dani pouze do hrubého měsíčního příjmu 25 000 Kč, pokud bychom tuto částku považovali za hranici, pod kterou se má uplatňovat solidarita). Ve všech případech je uvažována pouze základní měsíční sleva na poplatníka ve výši 2 070 Kč.

Graf 4.4: Komparace současné reálné sazby, sazby po zrušení superhrubé mzdy a též sazby po omezení daňové slevy při různých úrovních příjmů.

Zdroj: vlastní výpočet (viz Příloha 5).

Jak vyplývá z grafu, došlo by tak k zániku degrese, resp. v případě omezení daňových slev ke zrušení drobné progresy u nadprůměrných příjmů. Tento krok by zjednodušil výpočet daně a navíc zvýšil příjmy státního rozpočtu.

I když z předchozích kapitol jasně vyplynulo, že největší potenciál u zdanění příjmů fyzických osob má progresivní zdanění, nemusí to hned znamenat, že je nejlepší jej v současné ČR zavádět okamžitě. Připomeňme, že klouzavá progresy zde byla zrušena teprve před čtyřmi lety a její neopatrné znovuzavedení a opětovné přepisování zákona by nemuselo být nejšťastnějším krokem. Patrně by se jednalo pouze o snahu, jak získat od bohatých další chybějící peníze. To by dříve stálo za pokus zdanit luxusní spotřebu. Není dobré dělat neustále zásadní změny v oblasti přímých daní, neboť z hlediska stability a předvídatelnosti formy zdanění to nepřispívá ke stabilitě podnikatelského prostředí. Náhlým zavedením progresy bez komplexních opatření by jen vzrostla snaha vyhnout se zdanění. Ke všemu je doba ekonomické krize, kdy čeští voliči jsou znechuceni zkorumpovaností politiků (a z toho plynoucí politické nestabilitou), kterým se nedaří prosazovat reformy tak jak by bylo potřeba, pomalu se hroutí důchodový systém, školství stagnuje, daňové zákony jsou složité, nepřehledné, zastaralé a budoucnost je nejistá. Sázejme raději na konkurenční výhodu nízké rovné daně a z toho plynoucí relativně levné a přitom kvalifikované pracovní síly, která udrží nebo i naláká nové firmy. Proto se plánovaná drobná daňová reforma (zrušení superhrubé

mzdy a omezení daňových výjimek) jeví jako rozumná s velkou šancí na úspěch. Je však třeba se dále soustředit na důležitější problémy a neinvestovat všechnen čas jen do hledání chybějících peněz na financování dluhu, který se stal tím nejdůležitějším faktorem pro ekonomický růst.⁹⁶ Jako zásadním se jeví zejména boj s korupcí⁹⁷, získání důvěry a zájmu společnosti v politiku⁹⁸, rozbití šedé ekonomiky⁹⁹ a náprava důchodového systému. Až následně může být zavedena progresivní daň pro FO v takové podobě, aby byla trvalá a její výnos přinášel společnosti patřičný užitek. Co se týče vzdálenější budoucnosti, nezastaví-li se evropská integrace, dá se v rámci propojení evropského trhu očekávat, že se čím dál častěji bude hovořit o zavedení jednotných evropských daňových sazeb.

4.4. Přívětivost daňového systému

Podle studie *Paying Taxes 2012*¹⁰⁰, vydané společností PricewaterhouseCoopers ve spolupráci se Světovou bankou, která hodnotí celkovou přívětivost (resp. nepřívětivost)

---

⁹⁶ Ekonomický růst měřený ne vždy objektivním ukazatelem HDP se stal pro spoustu politiků nejdůležitějším znakem jejich úspěšnosti. Když procenta rostou, mají pocit, že svoji práci dělají dobře, v opačném případě začínají panikařit. Politické garnitury jsou pro posedlost růstem schopni použít jakékoliv prostředky pro jeho zajištění. Těmi se stal jednoznačně dluh, aneb vlády si půjčují, aby mohly dát lidem okamžitě peníze, které ještě nevydělali. Toto zadlužování lze nazvat drogou, na které jsou závislí jak voliči, tak vláda. Výsledkem pak často bývá bludný kruh, kde stát potřebuje růst, aby mohl splácet dluhy, které si nadělal, aby rostl (viz např. dluhová krize v Řecku, kde dluh v prvním kvartále 2012 dosahoval 160 % HDP). Očištění se od závislosti na dluhu není jednoduché, protože to vyžaduje nepopulární utahování opasků (mimořádně uměle vytvořených) a politikům se do toho pochopitelně příliš nechce. Jednoduše nad dlouhodobými plány systémem upřednostňuje krátké volební období. Navíc v kontextu zrušení dluhu a zachování růstu je potřeba, aby se všechny prostředky ze státního rozpočtu určené na růst neztrácely, ale byly smysluplně investovány.

⁹⁷ Česko potřebuje především tvrdší a jasnější legislativu upravující lobbying, financování politických stran a majetkové vztahy v podnikání. Je třeba tvrdě vymáhat dodržování zákonů v oblasti kriminality „bílých límečků“ a současně pěstovat morální daňovou povinnost poplatníků. Pouze tak je vysoká šance na efektivní progresivní zdanění.

⁹⁸ Účast voličů ve sněmovních volbách v 2010 dosahovala pouhých 62,7 %. Pro srovnání v roce 1990 u voleb do ČNR byla účast 96,8 %, v 1992 se voleb do ČNR zúčastnilo 81,5 %, sněmovní volby v 1996 navštívilo 76,4 % voličů, v 1998 74%, v 2002 58% a v 2006 64,4 % (zdroj *Český statistický úřad*). Zde je vidět jednoznačně sestupnou tendenci zájmu Čechů o politiku. Přitom volby jsou v demokratickém systému tím nejpodstatnějším nástrojem každého obyvatele, jak ovlivnit chod státu, kterého jsou přímou součástí.

⁹⁹ Podle odhadu vlády protéká šedou ekonomikou každoročně až 15 % českého HDP. Je třeba zefektivnit daňové kontroly a potírání švarc systému.

¹⁰⁰ Viz PWC. *Paying Taxes 2011: The global picture*. PWC [online]. 2011[cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/paying-taxes-2011.pdf>

daňových systémů ve 183 ekonomikách světa, se Česko umístilo na 117. místě¹⁰¹, po boku státu jako Haiti, Maďarsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina. V rámci EU¹⁰² se ČR umístila na 22. místě před Polskem, Slovenskem, Itálií a Rumunskem (z pohledu pouze zaměstnaneckých daní je ČR dokonce až na 25. místě). Jednoduše řečeno, český daňový systém je 5. nejnepríznivějším v EU. Zato nejlépe v EU na tom jsou Irsko, Lucembursko a Dánsko (ve světovém měřítku pak dominují daňové ráje jako Maledivy nebo Katar).

Studie vychází ze tří parametrů, kterými jsou časová náročnost zpracování daní, počet daňových plateb a celkové daňové zatížení průměrné firmy. Tyto si podrobněji rozebereme v následujících grafech a komentářích.

4.4.1 Daňové platby

V počtu daňových plateb v EU suverénně vede Rumunsko s počtem 113 (ve světovém žebříčku má více plateb už pouze Ukrajina s počtem 135), hned po něm následuje Slovensko (31 plateb) a Polsko (29 plateb). Česká republika má pouze 8 plateb za rok, čímž se řadí na velmi slušné 17. místo světového žebříčku¹⁰³ a na 9. místo v EU. Nejméně plateb v EU mají potom země jako Švédsko (4 platby) nebo Lotyšsko a Francie s počtem 7 plateb. Celosvětově mají nejméně Maledivy, Katar a Hongkong, všechny s počtem 3 plateb. Co se týče průměrů, tak ve světě dosahuje čísla 29, v EU 17, v OECD 13 a v G20 14 plateb.

Platby zaměstnaneckých daní tvoří ve většině zemí menší část celkových plateb. V ČR je to 25 % (2 z 8), na Slovensku 38,7 % (12 z 31) a v Polsku jen 3,5 % (1 z 29). Naproti tomu v Rumunsku dosahují zaměstnanecké daně až 74 % (84 z 113) podílů všech daňových plateb.

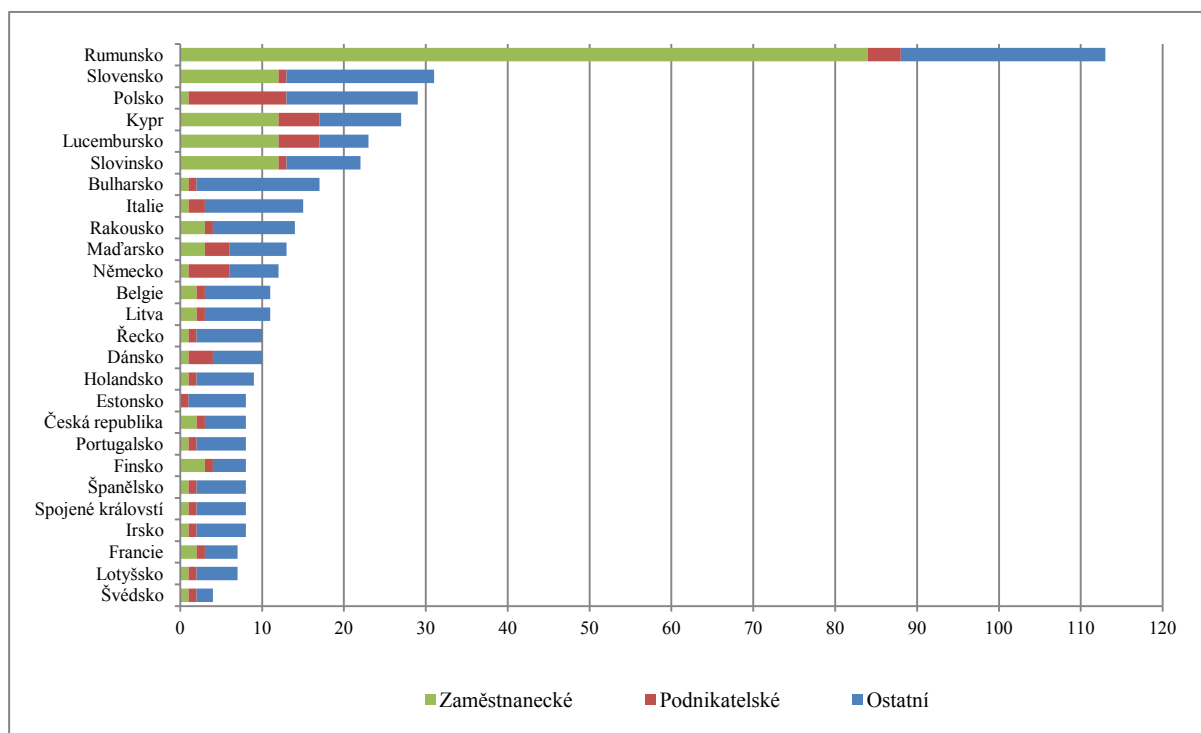
---

¹⁰¹ Oproti studii z roku 2011 se situace Česka díky reformám mírně zlepšila (tehda obsadilo 128. pozici).

¹⁰² Součástí studie není jedna země EU, a sice Malta.

¹⁰³ Studie zkoumala 183 ekonomik světa.

Graf 4.5: Počet daňových plateb v EU za rok.

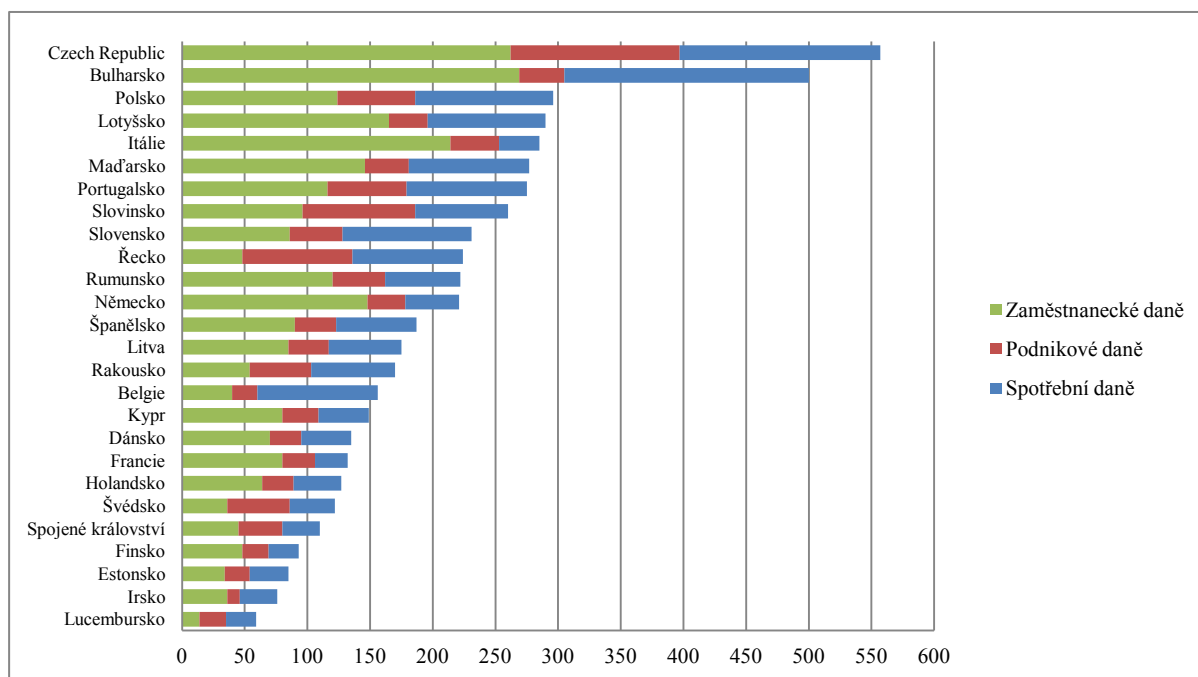
Zdroj: Paying Taxes 2012.

4.4.2 Čas potřebný k daňové agendě

V ČR zabere daňová administrativa ročně celkem 557 hodin (z toho 47 % daně zaměstnanců). Přitom průměr ve světě činí 277 h, v EU 209 h, v OECD 195 h a v rámci států G20 je průměr 358 h. Česko se tak umístilo na posledním místě v EU (ve světě pak na místě 169.). Z grafu vyplývá, že se Česku v množství hodin blíží pouze Bulharsko s 500 h. Polsko dosahuje 296 h a Slovensko 231 h. Světovým rekordmanem je pak Brazílie s počtem 2 600 h. Nejméně hodin pohlít daně v EU v Lucembursku (59 h), Irsku (76 h) a Estonsku (85 h).

U časové náročnosti na agendu zaměstnaneckých daní je ČR s 262 h na druhém místě po Bulharsku (269 h), což je ve srovnání s evropským průměrem 98 h téměř trojnásobek. Na Slovensku zaberou zaměstnanecké daně pouze 86 h a v Polsku 124 h.

Graf 4.6: Časová náročnost daňové administrativy v EU (hodiny/rok).

Zdroj: Paying Taxes 2012.

Když porovnáme extrémy v obou předchozích grafech, zjistíme, že počet hodin vydaných na administrativu příliš nekoresponduje s počtem daňových plateb. Např. Rumunsko mající téměř sedminásobný počet plateb oproti průměru EU se v počtu hodin blíží jejímu průměru. Nebo Česká republika, která v EU suverénně vede v časové náročnosti na zpracování daní, má pouze 8 plateb za rok. Z toho plyne, že i když počet plateb zajisté nepřidává daňovému systému na atraktivnosti, samotná doba potřebná na zpracování daní je způsobena spíše složitou legislativou a způsobem placení daní.

Kromě administrativní a časové zátěže poplatníků a plátců umožňuje složitý a nepřehledný systém korupci a daňové úniky. Vše navíc umocňuje nestabilita legislativy způsobena neustálými novelizacemi (od roku 1992 byl zákon o dani z příjmů novelizován téměř 120 krát). To dělá největší problém především menším firmám a živnostníkům, které to nejen unavuje, ale taky je to hodně stojí (např. školení zaměstnanců, potřeba daňových poradců nebo přepracování firemní strategie). Stejně tak se musí přizpůsobovat státní správa. Ano, když je zákon v takovém stavu, v jakém je, změny jsou nutné, ale ne formou zavádění nesmyslů typu superhrubá mzda a jejich následné rušení. Tyto neustálé změny zákona nejsou ničím jiným, než snahou politiků zalíbit se určité skupině voličů (např. zaváděním různých

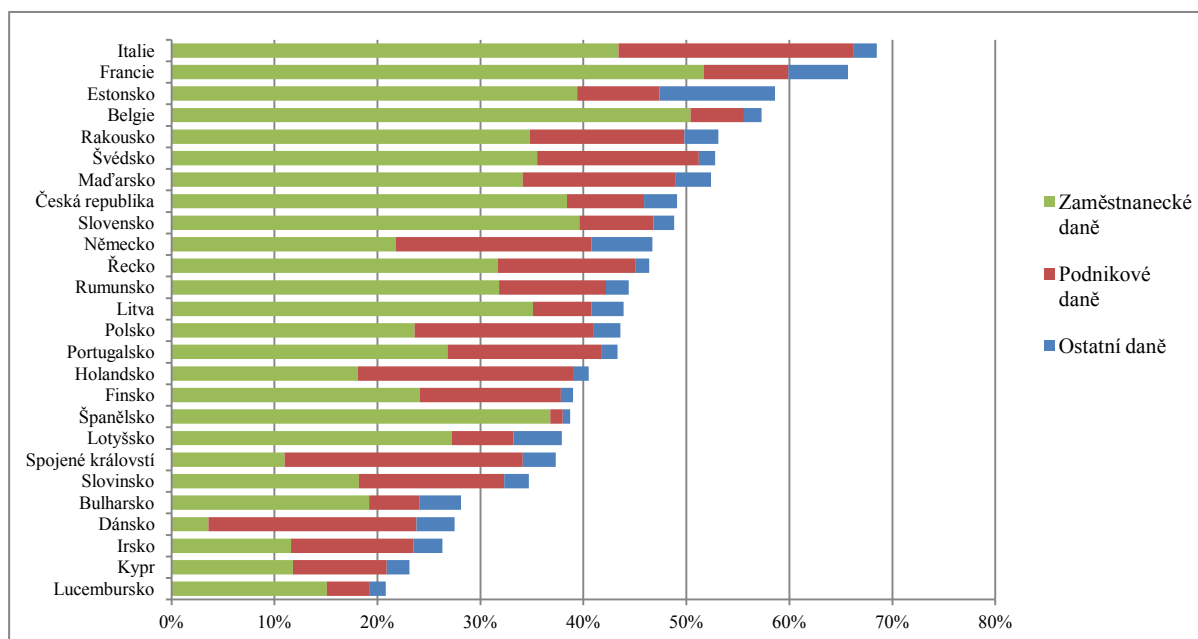
daňových úlev nebo skrýváním reálné sazby daně). Je potřeba schvalovat razantní a čisté reformy. A to nepůjde bez dobře vedené politiky, která je přímo závislá na zájmu občanů o veřejné dění.

Výsledek je potom takový, že v Česku, kde trvá splnění daňové povinnosti až desetkrát déle než v nejvyspělejších státech, čeští podnikatelé, firmy a státní správa místo aby se věnovali svému byznysu, své práci, ztrácí čas vyplňováním daňových formulářů a administrativou.

4.4.3 Daňové zatížení firem

Česko se s 49,1 % celkového zdanění řadí na 8. místo s největším daňovým zatížením průměrné firmy v EU. Z pohledu celosvětového obsazuje 137. místo. Na Slovensku dosahuje zatížení hodnoty 48,8 % a v Polsku 43,6 %. Průměr daňového zatížení firem ve světě je 44,8 %, v EU 43,4 %, v OECD 42,2 % a v G20 49,7 %. Daňové zatížení v ČR je tak poměrně vysoké a je nad průměry světa, EU i OECD. Nejméně v EU zatěžují firmy daně v Lucembursku, na Kypru, v Irsku a Dánsku, kde je míra zdanění téměř o polovinu nižší oproti ČR. Naopak třeba v Itálii nebo ve Francii se daňová zátěž firem blíží až k 70 %. Celosvětově jsou nejnižší daně jak jinak než v daňových rájích v čele s Východním Timorem (0,2 %), Vanuatu (8,4%) a Maledivami (9,3%).

Graf 4.7: Celkové daňové zatížení průměrné firmy v EU.

Zdroj: Paying Taxes 2012.

Co se týče daňového zatížení firem zaměstnaneckými daněmi, je ČR s 38,4 % na 21. příčce v EU a 176. místě ve světě. Na Slovensku dosahují výše 39,6 % a v Polsku jen 23,6 %. Největší daně pak za své zaměstnance odvádějí firmy ve Francii (51,7 %), Belgii (50,4 %) a Číně (49,6 %).

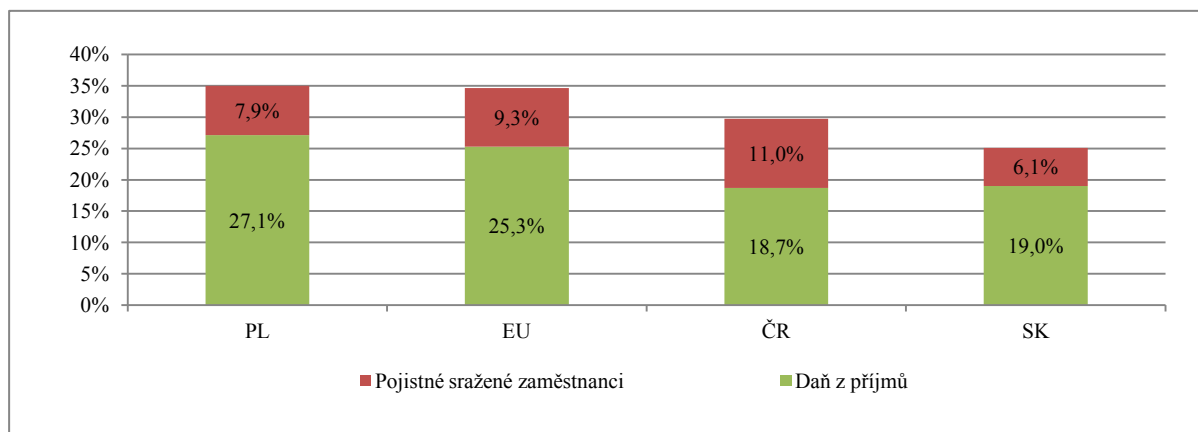
4.4.4 Daňové zatížení práce

Přestože má ČR u FO nízkou sazbu daně 15 % (která je sice kvůli superhrubé mzdě trochu progresivní) a pojistné sražené se mzdy rovněž v nijak vysoké výši 11 % (viz graf 4.8)¹⁰⁴, je celkové zdanění práce oproti zahraničí nadprůměrné. Důvodem je pojistné, které musí za zaměstnance odvádět zaměstnavatel. To patří mezi nejvyšší na světě, na čemž se ve

¹⁰⁴ Studie KPMG's Individual Income Tax and Social Security Rate Survey 2011 zkoumala celkem 88 ekonomik světa. Ve výši srážek ze mzdy se ČR pohybuje na průměrných hodnotách. Natož u pojistného hrazeného zaměstnavatelem má třetí nejvyšší reálnou sazbu ze všech zkoumaných zemí (vyšší sazbu má pouze Francie a Belgie). Viz KPMG. KPMG's Individual Income Tax and Social Security Rate Survey 2011. KPMG [online]. 2011[cit. 2012-03-4]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/individual-income-tax-social-security-rate-survey-September-2011.pdf>

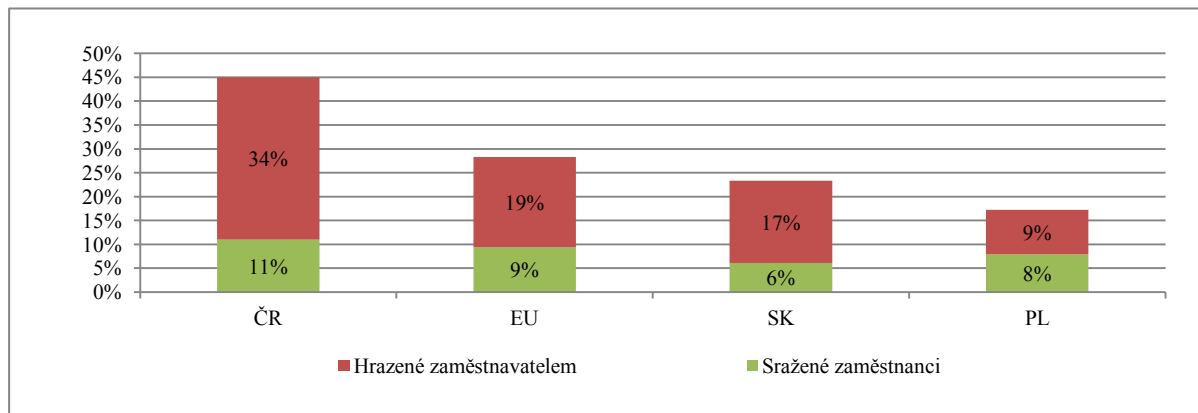
velké míře podílí vysoké pojistné stropy (viz graf 4.9).¹⁰⁵ Zaměstnavatel tak odvádí za zaměstnance 34 % z jeho hrubé mzdy, což při zvýšení hrubé mzdy zaměstnanci o 1 000 Kč znamená zvýšení mzdových nákladů zaměstnavatele o 1 340 Kč.

Graf 4.8: Efektivní sazba daně u zaměstnance s příjmem 100.000 USD za rok.

Zdroj: KPMG's Individual Income Tax and Social Security Rate Survey 2011.

Graf 4.9: Efektivní sazby pojistného u příjmů zaměstnance 100.000 USD za rok.

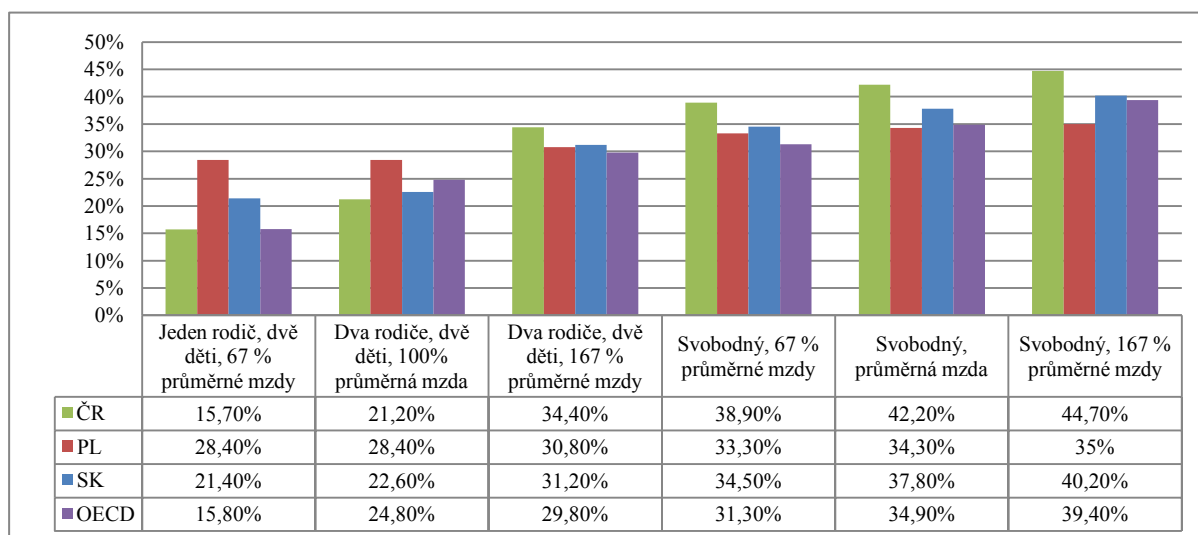
Zdroj: KPMG's Individual Income Tax and Social Security Rate Survey 2011.

¹⁰⁵ V ČR jsou maximální vyměřovací základy stanoveny ve výši 6-ti násobku průměrné mzdy u zdravotního pojištění, a 4-násobku průměrné mzdy u sociálního pojištění. Přitom v zahraničí jsou stropy pojistného zpravidla podstatně nižší např. v Řecku 2,6, v Lucembursku 2,2, ve Španělsku 1,7, v Estonsku 1,7, v Německu 1,5, v Rakousku 1,3, a ve Francii 1,0 násobek průměrné mzdy.

Podle studie OECD Taxing Wages 2011¹⁰⁶, má ČR se svými 42,2 % deváté nejvyšší daňové zatížení práce ze všech 34 zemí OECD (myšleno na příkladě bezdětného zaměstnance pobírajícího průměrnou mzdu). Slovensko dosahuje daňového zatížení práce 37,8 % a Polsko 34,3 %. Nejvyšší zdanění práce má Belgie (55,4 %), Francie (49,3 %) a Německo (49,1 %). Průměr OECD je 34,9 %.

Podstatně lépe je na tom Česko u poplatníků s dětmi a nízkými příjmy, kde je práce zdaňována pod průměrem OECD (viz graf 4.10). Čistá mzda bezdětného zaměstnance, který pobírá průměrnou mzdu, je tedy 57,8 % mzdových nákladů jeho zaměstnavatele. Natož Polsko i Slovensko jsou v této kategorii vysoko nad ČR i průměrem OECD (u jednoho rodiče s dvěma dětmi a příjmem ve výši 67 % průměrné mzdy dosahuje zdanění práce v Polsku 28,4 % a na Slovensku 21,4 %).

Graf 4.10: Zdanění práce v ČR, PL, SK a OECD podle rozdílných příjmů a domácností.

Zdroj: OECD Taxing Wages 2011.

¹⁰⁶ Viz OECD. Taxing wages 2011. *OECD* [online]. 2011[cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.oecd.org/document/52/0,3746,en_2649_34533_47423476_1_1_1_1,00.html

Celkovým zdaněním práce je rozdíl mezi čistou mzdou, kterou obdrží zaměstnanec a mzdovými náklady zaměstnavatele. Následující tabulka znázorňuje výpočet zdanění práce svobodného a bezdětného zaměstnance pro rok 2012.

Tab 4.1: Výpočet zdanění práce.

Text	Kč
Hrubá mzda (= průměrná mzda 2012)	25 137
Pojistné sražené zaměstnanci ($25\,137 \times 0,11$)	2 765
Pojistné hrazené zaměstnavatelem ($25\,137 \times 0,34$)	8 547
Základ daně ($25\,137 \times 1,34$), zaokrouhleno	33 700
Daň ($33\,700 \times 0,15$)	5 055
Daň po slevě ($5\,055 - 2070$)	2 985
Čistá mzda zaměstnance ($25\,137 - 2\,765 - 2\,985$)	19 387
Mzdové náklady zaměstnavatele ($25\,137 + 8\,547$)	33 684
Podíl čisté mzdy na mzdových nákladech ($19\,387 / 33\,684$)	57,56 %
Celkové zdanění práce ($100\% - 57,56\%$)	42,44 %¹⁰⁷

Zdroj: vlastní výpočet.

Situace Česka je taková, že má jednu z nejnižších reálných sazeb daně z příjmů FO ze zemí OECD, ale zároveň jednu z nejvyšších reálných sazeb pojistného, které hradí za zaměstnance jeho zaměstnavatel. Díky tomu je v ČR u nadprůměrných příjmů jedno z nejvyšších zdanění práce v OECD (i přesto, že ve většině zemí je zavedeno progresivní zdanění), naopak u nízkopříjmových rodin s dětmi je jedno z nejnižších (např. práce osamělé matky s dvěma dětmi je zdaněna téměř polovičně oproti bezdětné). Celkové zdanění práce v Česku je pak lehce nad průměrem OECD.

¹⁰⁷ Důvodem, proč se vypočtené celkové zdanění práce drobně liší oproti tomu v grafu 4.10 je, že studie OECD počítala s průměrnou mzdou 24 041 Kč. S růstem průměrné mzdy v roce 2012 si tak Česko drobně pohoršilo.

Úplnému žebříčku ve výši daňového zatížení práce v OECD vévodí evropské země, ve kterých je poměrně nákladný systém na vysokou sociální ochranu zaměstnanců (penze, nemoc, nezaměstnanost). S tím souvisí vysoké pojistné, které pak podstatně zvyšuje cenu práce. Tento ukazatel je velmi důležitý především pro mezinárodní výrobní firmy, které se rozhodují v jakém státě postavit svoji továrnu. Výše zdanění tak přímo ovlivňuje podnikatelské prostředí a zaměstnanost v zemi (např. na Slovensku po zavedení nízké rovné daně v roce 2004 razantně vzrostl HDP a snížila se nezaměstnanost).

A jak se bude zdanění práce v ČR vyvíjet? V současné době nelze kvůli hospodářské krizi a tlaku na snižování veřejného dluhu příliš předpokládat, že by šly sazby razantně dolů. Mnoho zemí má problémy se státním rozpočtem, snaží se šetřit kamkoliv to jde a snižování daní tak nepřipadá v úvahu (spíše naopak). A Česká republika není výjimkou. Avšak do budoucna lze předpokládat, že se zdanění práce může v rámci vylepšování konkurenceschopnosti země snižovat a daně se budou spíše orientovat na spotřebu. Je ale nutno pamatovat, že součástí snižování daní by měla být i reforma státních výdajů.

Výše zdanění je téma pochopitelně oblíbené, avšak oproti transparentnosti politiky a daňové legislativy poměrně bezpředmětné.

4.5. Jednotné inkasní místo

Podle studie Paying Taxes 2012 se čas nutný k vyřízení daňové agendy prodlužuje až o 30 %, pokud příspěvky na pojistné vybírá jiná instituce než daňová správa. Což je případ České republiky, kde se na zvláštní účty musí odvádět sociální pojištění (na OSSZ), zdravotní pojištění (na účet jedné z devíti zdravotních pojišťoven), daně (na finanční úřad) a cla (celní správě).¹⁰⁸ Naštěstí vláda si toto dobře uvědomuje (mimo jiné na doporučení Světové banky) a již jedním z pilířů plánované daňové reformy má být tzv. Jednotné inkasní místo (dále jen „JIM“), neboli institut integrující všechny daňové a pojistné příjmy na jediný účet (vzniknout

---

¹⁰⁸ Také by bylo vhodné uvažovat do budoucna o možnosti sloučení zdravotního a sociálního pojištění dohromady. Existence dvou sazeb, dvou odvodových stropů rozdělených navíc mezi zaměstnavatele i zaměstnance na jednoduchosti rozhodně nepřidává. Navíc u zdravotního pojištění dnes většina firem odvádí pojistné více pojišťovnám, jelikož každý poplatník má právo si sám vybrat svoji pojišťovnu. Každá pojišťovna pak jednotlivě chodí do firmy na kontrolu. V případě sjednocení by do firmy chodila pouze kontrola od jedné organizace. To znamená zjednodušení a zprůhlednění, úsporu času a nákladu.

by mělo 14 krajských finančních úřadů a jeden s celostátní působností pro velké subjekty). Vše by tak bylo možné vyřídit pomocí jednoho formuláře. V budoucnu by JIM mohlo sloužit i k vyplácení sociálních dávek nebo jiných plateb od státu. Na české poměry se bezpochyby jedná o velmi ambiciózní cíl s dlouhodobým významem, který může podstatně zmodernizovat daňový systém, snížit administrativní zátěž a náklady jak poplatníků, tak státní správy.

Podle studie proveditelnosti Jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů, kterou pro Ministerstvo financí ČR zpracovala společnost Deloitte Advisory, s.r.o.¹⁰⁹, můžou náklady na realizaci tohoto projektu dosáhnout až 2,9 mld. Kč. Nicméně bude-li zavedení jednotného inkasního místa doprovázeno automatizací a elektronizací správy, budou náklady kompenzovány jak personálními úsporami ve výši téměř 3 tis. pracovních míst, tak administrativními úsporami poplatníků. Kromě elektronizace je nutné i dobře nastavit strukturu, odpovědnost a pravomoci JIM, aby nedocházelo k jejímu zahlcení (např. při různých stížnostech a reklamacích). Integrovaný výběr pojistného funguje např. ve Švédsku, Estonsku, USA nebo Kanadě.

4.6. Rekapitulace analýzy daně z příjmů ze závislé činnosti

4.6.1 Daňové výjimky

Lze je rozdělit na osvobození od daně, slevy na dani a nezdanitelné části základu daně. Zákon o dani z příjmů v kontextu závislé činnosti je jimi přímo zahlcen. Mnohé z nich jsou přitom nesystémové a zvýhodňují pouze určité poplatníky bez ohledu na druh práce nebo výši příjmů.

Z daňových osvobození lze jmenovat např. v posledních letech nejdiskutovanější zaměstnanecké stravenky. Ty se díky daňovému zvýhodnění staly v Česku druhou nezdanitelnou měnou a zároveň dobrým byznysem pro jejich poskytovatele. Přitom je zcela běžné, že jsou využívány i k jiným účelům, než ke stravování na pracovišti. Není proto

---

¹⁰⁹ Viz Studie proveditelnosti Jednoho inkasního místa. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 12.10.2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/jednotne_inkasni_misto_3pilir_rvf_64741.html

výjimkou, že někteří zaměstnanci dostávají místo části mzdy balík stravenek, který je dotován z peněz všech daňových poplatníků. Zaměstnanci by si měli sami volit, co si za svou odměnu pořídí, a bude-li pro ně nebo pro zaměstnavatele stravování v práci důležité, nepotřebují k tomu státem podporovaný systém stravenek.

Z nezdanielných částí základu daně se jako nejproblematictější jeví dary politickým stranám a úroky z hypoték a úvěru ze stavebního spoření. První jmenované se zdá problematické již samo o sobě, jelikož v českém ne příliš transparentním politickém prostředí můžou být dary politickým subjektům (které jsou navíc neomezené) jakousi alternativou úplatku a nástrojem korupce. Není proto nic divného, že vstup do politiky je závislý především na penězích a neexistuje pádný důvod, proč by toto mělo být navíc podporováno z peněz všech daňových poplatníků. Dary politickým stranám si od daně nelze odečíst ani v Polsku, ani na Slovensku. Co se týče odpočtu úroků z hypoték a úvěru ze stavebního spoření, opět je z peněz všech podporováno pouze zadlužování, které mnohdy vůbec neslouží k bytovým účelům. Kromě toho neexistuje rozlišení na poplatníky, kteří úvěr opravdu potřebují a na ty, kteří chtějí pouze rozšířit svůj majetek. Stát by měl do soukromého finančního sektoru zasahovat co nejméně a neměl by ovlivňovat tak klienty v jejich snaze získat co nejvýhodnější podmínky financování. Pokud už chce stát podporovat bydlení, měl by tak konat nějakou univerzálnější a nediskriminační formou např. paušálem nebo dávkou.

U daňových slev je problémem nejen jejich počet, ale v případě základní slevy na poplatníka i platnost pro všechny bez výjimky. Přitom taková úleva by měla být striktně určena pouze potřebným. Např. na Slovensku existuje pouze jediná sleva a to na dítě, přitom alternativou slevy na poplatníka je nezdanielná část základu daně, jejíž výše je závislá nejen na výši příjmů, ale rovněž na výši životního minima.

Zachovány by měly být pouze výjimky systémové a podporující určité oblasti jako rodiny s dětmi, kulturu, vědu a výzkum apod. Ostatní by se mělo v rámci zpřehlednění a zjednotnění zákona zrušit. Inspirací pro ČR ve věci daňových výjimek může být Slovensko, které ze zákona o dani z příjmů vyškrtlo většinu daňových úlev.

4.6.2 Sazba daně

ČR má sice jedinou 15 % daňovou sazbu, nicméně díky způsobu výpočtu daně pomocí tzv. superhrubé mzdy (hrubé mzdy zvýšené o pojistné) se reálná sazba pohybuje progresivně a degresivně od 0 % do 20,1 %. To působí na poplatníky zmateně, snaží se jim zatajit skutečnou výši sazby a v neposlední řadě způsobuje nežádoucí degresi. Ve světě je tento institut zcela výjimečný a měl by být co nejdříve zrušen.

ČR by tak mělo sazbu daně z příjmů podstatně rovnější. Přesto nevýhody rovné daně spíše převažují nad jejími výhodami. Tento druh daně je nesolidární, rozevírá nůžky mezi chudým a bohatým obyvatelstvem a v souvislosti s myšlenkou využití potenciálu celé společnosti je nespravedlivý a neefektivní. Přesto v některých zemích může mít její zavedení dočasně pozitivní efekt v souvislosti s přílivem investorů nebo zvýšením výběru daní (např. Slovensko nebo Rusko). Bohužel v ČR se z pohledu snížení daňových úniků a zvýšení výběru daní rovná sazba neosvědčila, jelikož byla zavedena spíše z populistických důvodů a bez komplexnějších reforem státních výdajů.

Největší budoucnost má jednoznačně progresivní daň z příjmů, která je nejspravedlivější a nejvíce přínosná pro společnost jako celek. Avšak podmínkou jejího dobrého fungování je nekorupční a transparentní politické prostředí, protože není důležité, jak vysoké daně platíme, ale co za ně dostaneme (např. v severských státech majících jedny z nejvyšších daní, je korupce téměř minimální a obyvatele jsou tam jedni z nej spokojenějších na světě). Aby mohla být v ČR zavedena efektivní a stálá progresivní daň, je třeba snížit korupci, zprůhlednit politické a právní prostředí a provést nutné reformy v potřebných oblastech (důchody, školství, zdravotnictví, financování politických stran, lobbying atd.). Až následně je možné účinně zvyšovat daně z příjmů. Momentálně by se změny zákona o dani z příjmů měly spíše týkat jeho zjednodušení zrušením většiny výjimek a superhrubé mzdy.

4.6.3 Pojistné

Podobně neprůhledně jako superhrubá mzda působí rozdělení plateb pojistného na zaměstnance i zaměstnavatele, díky čemuž je před zaměstnancem maskována jeho skutečná cena a zdanění práce. Bylo by vhodné jít po vzoru např. Dánska nebo Estonska, kde celkové pojistné platí pouze jeden z těchto subjektů. Stejně tak rozdělení pojistného na sociální a zdravotní je ve světě spíše výjimečné. Další problém se týká pojistných stropů. Zdravotní

pojištění by mělo být založeno především na solidaritě a všichni by měli odvádět minimálně stejné procento bez výjimky. Proto by zde, podobně jako v Polsku neměl existovat žádný maximální vyměřovací základ. Naopak sociální pojištění by mělo být spíše zásluhové a strop na jeho odvody by se měl po vzoru zahraničí podstatně snížit. Tak by se snížilo přehnané rovnostářství i vysoká cena práce.

4.6.4 Přívětivost daňového prostředí

Český zákon o dani z příjmů je zastaralý, nepřehledný a nestabilní (avšak pořád je v o něco lepším stavu než ten polský). Legislativa obsahuje nejen obrovské množství výjimek, ale taky ustanovení zbytečné a téměř nepoužívané (§ 38h odst. 8 týkající se zdanění mzdy za více období), nýbrž i takové, které si protirečí (obecným předmětem daně je pouze příjem, přitom základem daně z příjmů ze závislé činnosti je příjem zvýšený o pojistné hrazené zaměstnavatelem). Za posledních dvacet let byl zákon o dani z příjmů novelizován téměř 120 krát, což rovněž svědčí o jeho špatném stavu a nestabilitě.

Důsledkem toho je, že český daňový systém je považován za 117 nejméně přívětivý na světě. Daňová administrativa zabere v ČR nejvíce času ze všech zemí EU a téměř jednou tolik oproti světovému průměru. A největší zásluhu na tom mají zaměstnanecké daně. Takový systém umožňuje korupci, daňové úniky a časově i finančně zatěžuje jak firmy a živnostníky, tak státní správu. Kromě reforem samotné daňové legislativy je pro zlepšení třeba změnit i způsob výběru daní, který by se měl ubírat cestou plné elektronizace a integrace. To by ušetřilo nejen čas všech, ale i náklady na počet úředníků nebo daňové formuláře. Nadějí je v tomto smyslu připravované zavedení Jednotného inkasního místa.

Na konec nelze vynechat otázku daňového zatížení, které přímo ovlivňuje podnikatelské prostředí a zaměstnanost v zemi. Ve věci celkové daňové zátěže firem je v ČR jeho hodnota lehce nadprůměrná. Podstatně hůř je na tom ČR u zatížení firem zaměstnaneckými daněmi, kde má 176 nejvyšší zatížení ve světě. U daňového zatížení práce má ČR lehce nadprůměrné hodnoty. Přitom u nadprůměrných příjmů je jedno z nejvyšších v OECD, naopak u nízkých příjmů a rodin s dětmi jedno z nejnižších. Na vysoké daňové zatížení má vliv především vysoké pojistné s vysokými stropy. V rámci konkurenceschopnosti by bylo na místě výši daňového zatížení přibližovat zahraničí.

5. ZÁVĚR

Česká legislativa upravující daň z příjmů ze závislé činnosti je příliš složitá. Daňová agenda je neefektivní a stojí nemálo času a nákladů. Hlavní příčinou je, že české daňové zákony jsou ve své podstatě zastaralé a přitom nestálé. K tomu přispívají i časté drobné novelizace, jejichž důvody jsou mnohdy pouze politické nebo lobbistické. Zákon obsahuje velké množství nesystémových výjimek, které je potřeba vyloučit. Nelépe je na tom i způsob výpočtu daně pomocí fiktivní superhrubé mzdy, která způsobuje netransparentnost a degeneraci reálné sazby daně. Daňové právo, které se týká milionů subjektů, by mělo být srozumitelné, a nemělo by být pouze doménou úzké skupiny specialistů. Součástí zjednodušování daňového systému by mělo být snižování státních výdajů formou modernizace a slučování státních institucí.

Co se týče otázky samotné výše daně, není příliš aktuální. Podstatně důležitější je, co za vybrané peníze poplatníci dostanou. Daň je přece platba státu za služby, které trh neumí účinně poskytnout. Nízká daň může poplatníky pohoršovat stejně jako vysoká, pokud ji stát promrhá nebo rozkrade. Proto je potřeba zefektivnit a zprůhlednit státní správu peněz. Až pak se vytvoří prostor pro účinné progresivní zdanění, které se do budoucna jeví jako nepřijatelnější řešení.

Hlavní problémy českých daňových zákonů vycházejí z politiky, kde má jedno volební období přednost před dlouhodobými plány. V takovém prostředí nelze prosazovat dostatečně razantní a stálé zákony. Místo kladení většího důrazu na mravnost a opatrnost při zacházení s penězi, se systém snaží vyčerpat všechny možné zdroje, jak udržet voliče spokojené. Získat podporu pro reformy je tak vždy těžší než získat podporu pro nárůst zadlužení.

Souhrnným výsledkem této diplomové práce je, že české zdanění příjmů ze závislé činnosti probíhá neefektivně. Je zde obrovský prostor pro změny k lepšímu, které se nedaří dostatečně prosazovat. Velkou inspirací pro českého zákonodárce může být sousedící Slovensko. Nezbývá, než doufat, že současná ekonomická krize podpořená stoupajícím tlakem veřejnosti na politiky, znamená pro budoucí podobu daně ze závislé činnosti lepší zítřky, aneb jak říká jedno staré přísloví: „Krize jsou příliš vzácné na to, abychom je promarnili.“

Seznam použité literatury

Knihy:

LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. 272 s. ISBN 978-80-7357-320-1.

NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 320 s. ISBN 978-80-7357-695-0.

ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie: s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 4. vyd. Praha: LINDE, 2010. 352 s. ISBN 978-80-7201-799-7.

Akademické práce

HUŇKA, Jiří. *Progresivní zdanění příjmů versus rovná daň v teorii a praxi*. Ostrava, 2010. Bakalářská práce. Vysoká škola báňská - Technická univerzita ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra veřejné ekonomiky a správy. Vedoucí práce Jiřina Krajčová.

MEDVECKÁ, Renata. *Problematika vybraného institutu daně z příjmů v České republice a na Slovensku*. Ostrava, 2011. Diplomová práce. Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, Katedra veřejné ekonomiky a správy. Vedoucí práce Jan Široký.

NYTL, Rudolf. *Rovná daňová sazba*. Brno, 2008. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/100613/esf_m/100613_Nytl_Rudolf.pdf. Diplomová práce. Masaryková univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Petr Valouch.

Zákony v platném znění k 1.1.2012

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. Dostupné z:

http://pl.wikisource.org/wiki/Ustawa_o_dzia%C5%82alno%C5%9Bci_po%C5%BCytku_publicznego_i_o_wolontariacie#Art._3

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. Dostupné z: <http://prawo.lego.pl/prawo/ustawa-z-dnia-26-lipca-1991-r-o-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych/#>

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Dostupný z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/117-1995-sb-zakon-o-statni-socialni-podpore.html>

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku). Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Legislativa_zakon_1997-151_Zakon_o_ocenovani_majetku_UZ_20120125.pdf

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/stavebni/>

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon). Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/sluzebni/uvod.aspx>

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>

Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/>

Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmů. Dostupný z: <http://www.porada.sk/t6023-zakon-o-dani-z-prijmov-od-01-03-2012-a.html#11>

Zákon č. 663/2007 Z.z. o minimálnej mzde. Dostupný z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=&q=z%C3%A1kon+o+minimalnej+mzde

Elektronické zdroje:

Corruption Perceptions Index 2011. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/>

Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

DOKTOR, Michal. Má se zrušit daňová uznatelnost stravenek? In: *Michaldoktor.cz* [online]. 15.3.2001 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://www.michaldoktor.cz/cs/publikacni-cinnost/clanky-a-rozhovory/939-ma-se-zruit-daova-uznatelnost-stravenek>

DOSTÁL, Dalibor a Zdeněk HRDLIČKA. Daňové přiznání se na jednu stránku nikdy nevejde. *Profit.cz* [online]. 14.3.2012 [cit. 2012-03-30]. Dostupné z: <http://profit.tyden.cz/clanek/zdenek-hrdlicka-danove-priznani-se-na-jednu-stranku-nikdy-nevejde/>

FUKSA, Ivan. Nesystémové výjimky rušme, systémové posilujeme. *Aktuálně.cz* [online]. 8.9.2011 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/ivan-fuksa.php?itemid=14176>

GOLA, Petr. Bohatším letos klesne efektivní zdanění. *Investujeme.cz* [online]. 17.1.2012 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/bohatsim-letos-klesne-efektivni-zdani/>

GOLA, Petr. Česko má jednu z nejnižších sazeb daně z příjmů. *FinExpert* [online]. 21.7.2009 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/cesko-ma-jednu-z-nejnizsich-sazeb-dane-z-prijmu>

GOLA, Petr. Česko: až 20% zdanění při 15% sazbě daně. *Finance.cz* [online]. 20.9.2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/326140-cesko-az-20-zdani-pri-15-sazbe-dane/>

GOLA, Petr. Jak odstranit daňovou degeneraci. [online]. 6.9.2010 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/blog/detail-prispevku/articleid-502-jak-odstranit-danovou-degresi/>

GOLA, Petr. Krize zastavila růst minimální mzdy. *Finance.cz* [online]. 12.4.2010 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/259092-krize-zastavila-rust-minimalni-mzdy/>

GOLA, Petr. Maximální odvody na pojistném v ČR a ve světě v roce 2012. *Investujeme.cz* [online]. 2.12.2011 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/maximalni-odvody-na-pojistnem-v-cr-a-ve-svete-v-roce-2012/>

GOLA, Petr. Proč zrušit stropy pro platbu pojistného. *Mzdová praxe* [online]. 27.2.2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.mzdovapraxe.cz/blog/detail-prispevku/articleid-953-proc-zrusit-stropy-pro-platbu-pojistneho/>

GOLA, Petr. Přinese JIM (jednotné inkasní místo) úsporu? *Daňáři online* [online]. 5.4.2009 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/blog/detail-prispevku/articleid-112-prinese-jim-jednotne-inkasni-misto-usporu/>

GOLA, Petr. Rovná daň ve světě. *Daňáři online* [online]. 18.3.2008 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d4051v5451-rovna-dan-ve-svete/>

GOLA, Petr. Rovná sazba daně z příjmu ve světě. *Firemní finance* [online]. 13.2.2012 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://firmy.finance.cz/zpravy/finance/342416-rovna-sazba-dane-z-prijmu-ve-svete/>

GOLA, Petr. Snížit stropy pro platbu pojistného?. *Mzdová praxe* [online]. 2011 [cit. 2012-03-3]. Dostupné z: <http://www.mzdovapraxe.cz/blog/detail-prispevku/articleid-589-snizit-stropy-pro-platbu-pojistneho/>

GOLA, Petr. Strop pro platbu pojistného v Česku? V Evropě nejvyšší. *České Reformy* [online]. 20.4.2011 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.ceskereformy.cz/strop-pro-platbu-pojistneho-v-cesku-v-evrope-nejvyssi/>

HORÁČEK, Filip. Na rušení výhod stravenek prodělá stát, firmy i lidé, tvrdí jejich zastánci. *Idnes.cz* [online]. 1.9.2011 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/na-ruseni-vyhod-stravenek-prodela-stat-firmy-i-lide-tvrdi-jejich-zastanci-1ly-/ekonomika.aspx?c=A110901_134513_ekonomika_fih

HOVORKA, Jiří. Konec daňově výhodných hypoték a štědrého stavebního spoření. *Měšec.cz* [online]. 9.8.2010 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/konec-danove-vyhodnych-hypotek-a-stedreho-stavebniho-sporeni/>

HOVORKA, Jiří. Progresivní daň není léčba, spíše solidarita. *Měšec.cz* [online]. 24.3.2010 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/progresivni-dan-neni-lecba-spise-solidarita/>

CHÝLA, Jiří. Konec superhrubé mzdy v Čechách. *Lidovky* [online]. 20.6.2010 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://chyla.bigblogger.lidovky.cz/c/144074/Konec-superhrube-mzdy-v-Cechach.html>

Index mundi [online]. 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.indexmundi.com>

JELÍNEK, Lukáš. Papírkový byznys. *Respekt.cz* [online]. 23.9.2009 [cit. 2012-03-2]. Dostupné z: <http://jelinek.blog.respekt.ihned.cz/c1-46064650-papirkovy-byznys>

JELÍNEK, Lukáš. Petice proti zachování stravenek. *Respekt.cz* [online]. 24.9.2010 [cit. 2012-03-2]. Dostupné z: <http://jelinek.blog.respekt.ihned.cz/c1-46556990-petice-proti-zachovani-stravenek>

KOČIČKA, Pavel a Zuzana PANCZAKOVÁ. Stravenky a režijky skončí, místo nich bude paušál, navrhuje Kalousek. *Ihned.cz* [online]. 22.4.2011 [cit. 2012-03-2]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-51654720-stravenkovy-advokat>

KOHOUT, Pavel. Superhrubá mzda a stropy. *Finmag* [online]. 17.3.2009 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.finmag.cz/cs/finmag/kaleidoskop/superhruba-mzda-a-stropy/>

KPMG. KPMG's Individual Income Tax and Social Security Rate Survey 2011. *KPMG* [online]. 2011 [cit. 2012-03-4]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/individual-income-tax-social-security-rate-survey-September-2011.pdf>

KROH, Michael. Rovná daň: iluze a realita. *Měsíc.cz* [online]. 25.5.2005 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/rovna-dan-iluze-a-realita/>

KUČEROVÁ, Dagmar. Mzdu vyplacenou za několik měsíců je možné zdanit výhodněji. *Podnikatel.cz* [online]. 25.8.2010 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/mzda-vyplacena-za-vice-mesicu-mzdovy-program/>

Má smysl rušit stravenky?. *Peníze.cz* [online]. 7.4.2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/dan-z-prijmu/200434-ma-smysl-rusit-stravenky>

MACHANEC, Tomáš. Je lepší důchod podle zásluhy, nebo naměřit všem stejně? *Spočti důchod.cz* [online]. 16.5.2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://spoctiduchod.mesec.cz/clanky/je-lepsi-uchod-podle-zasluhy-nebo-vsem-stejne/>

Na celosvětovém žebříčku CPI – Index vnímání korupce 2011 se Česká republika dělí o 57.–59. místo s Namibií a Saúdskou Arábií. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/celosvetovem-zebricku-cpi-index-vnimani-korupce-2011-ceska-r/>

NIEDLOVÁ, Petra. Co Slovensku přinesla daňová reforma. *Finance.cz* [online]. 21.7.2005 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/50624-co-slovensku-prinesla-danova-reforma/>

OECD. Economic Survey of the Czech Republic, 2010. *Police Brief* [online]. 14.1.2010 [cit. 2012-03-6]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/6/41/44905528.pdf>

OECD. OECD Factbook 2011-2012: Economic, Environmental and Social Statistics. *OECD* [online]. 7.12.2011 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook-2011-2012_factbook-2011-en

OECD. Taxing wages 2011. *OECD* [online]. 2011 [cit. 2012-03-22]. Dostupné z: http://www.oecd.org/document/52/0,3746,en_2649_34533_47423476_1_1_1_1,00.html

Počty důchodů, důchodců a poplatníků pojistného ke 31. 3. 2011. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 16.5.2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2011/pocty-duchodu-duchodcu-poplatniku-pojistneho-ke-31-3-2011.htm>

Podatek dochodowy od osób fizycznych. In: *Ministerstwo Finansów* [online]. 2012 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <http://www.mf.gov.pl/index.php?const=3&wysw=4&sgl=2&dzial=133>

Proč se mi zdá progresivní zdanění spravedlivější. In: RICHTER, Pavel. *Babala* [online]. 28.2.2008 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://blog.babala.org/dan.html>

Proste podatki [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.pit.pl/>

Proste podatki dla firm [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.vat.pl/>

Příspěvky ze státního rozpočtu uhrazené politickým stranám a politickým hnutím celkem v roce 2011. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 17.2.2012 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/politicke_strany_68113.html

PWC. Paying Taxes 2011: The global picture. *PWC* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/paying-taxes-2011.pdf>

ROSOCHA, Martin. Nestrávené stravenky. *Respekt.cz* [online]. 11.3.2010 [cit. 2012-03-2]. Dostupné z: <http://rosocha.blog.respekt.ihned.cz/c1-45949480-nestravene-stravenky>

Státní dluh České republiky. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 1.4.2012 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_dluh_%C4%8Ceska

Studie proveditelnosti Jednoho inkasního místa. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 12.10.2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/jednotne_inkasni_misto_3pilir_rvf_64741.html

SVAČINA, Luboš. Ministerstvo si brousí zuby na daňové zvýhodnění hypoték. *Hypoindex.cz* [online]. 22.3.2011 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://www.hypoindex.cz/ministerstvo-si-brousi-zuby-na-danove-zvyhodneni-hypotek/>

TÁBORSKÝ, Jiří. Jedno inkasní místo by mohlo sloužit i k výplatě dávek. *Ihned.cz* [online]. 24.10.2011 [cit. 2012-03-4]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-53357430-byznys-online-jedno-inkasni-misto-by-mohlo-slouzit-i-k-vyplate-davek>

Tabuľka platenia poistného od 1. januára 2012. *Sociálna poisťovňa* [online]. 2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poistneho-od-1-januara-2012/924s>

V celkových investicích do kampaní vede ČSSD, na internetu ji však předběhla ODS. *Admosphere* [online]. 20.5.2010 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://www.admosphere.cz/download/Media_News/admosphere-v-celkovych-investicich-do-kampani-vede-cssd-na-internetu-ji-vsak-predbehla-ods.pdf

VLKOVÁ, Jitka a Jaroslav MAŠEK. Experti chtějí zrušit daňovou slevu u půjček na bydlení a hypoték. *Hypoindex.cz* [online]. 24.2.2011 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z:

http://ekonomika.idnes.cz/experti-chteji-zrusit-danovou-slevu-u-pujcek-na-bydleni-a-hypotek-1c1-/ekonomika.aspx?c=A110223_205256_ekonomika_brm

VLKOVÁ, Jitka. Stravenky a režijky skončí, místo nich bude paušál, navrhuje Kalousek. *Idnes.cz* [online]. 19.3.2011 [cit. 2012-03-2]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/stravenky-a-rezijky-skonci-misto-nich-bude-pausal-navrhujekalousek-1if-/ekonomika.aspx?c=A110318_203324_ekonomika_vel

ZÁMEČNÍK, Petr. Zrušení daňových výhod hypoték ovlivní lidi, trh ne. *Hypindex.cz* [online]. 23.7.2010 [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://www.hypindex.cz/zruseni-danovych-vyhod-hypotek-ovlivni-lidi-trh-ne/>

ZEMAN, Miroslav. Česká daňová reforma je proti slovenské ubohá. *Aktuálně.cz* [online]. 28.4.2007 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/finance/penize-a-investice/clanek.phtml?id=401690>

Zrušení stravenek nepřinese kýžený efekt pro MF ČR. In: *Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR* [online]. 22.8.2011 [cit. 2012-03-2]. Dostupné z: <http://www.amp.cz/zruseni-stravenek-neprinese-kyzeny-efekt-pro-mf-cr>

Seznam zkratek

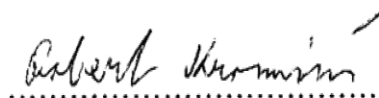
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
EUR	euro
FKSP	fond kulturních a sociálních potřeb
HDP	hrubý domácí produkt
HUF	maďarský forint
MHD	městská hromadná doprava
ODS	Občanská demokratická strana
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PLN	polský zlotý
ZTP/P	zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce
ZUS	sociální zabezpečení v Polsku

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 12. dubna 2012

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha 1: Nezdánitelné minimum

Příloha 2: Procentuální podíl základní slevy na dani před slevou

Příloha 3: Změna reálné sazby daně podle úrovně příjmů.

Příloha 4: Možné varianty zrušení degrese v ČR a jejich důsledky na sazbu daně z příjmů.

Příloha 5: Komparace současné reálné sazby, sazby po zrušení superhrubé mzdy a téže sazby po omezení daňové slevy při různých úrovních příjmů.